

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΝΗΚΕΙ
ΕΙΣ Τ..... ΜΑΘΗΤ.....

.....

.....

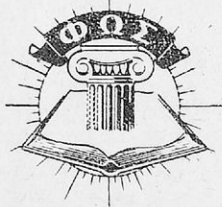
.....

18436

ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΑ - ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Διά τήν Γ' και Δ' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΦΩΣ
ΔΗΜ. ΓΙΑΝΝΙΑΣ & ΣΙΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

18436

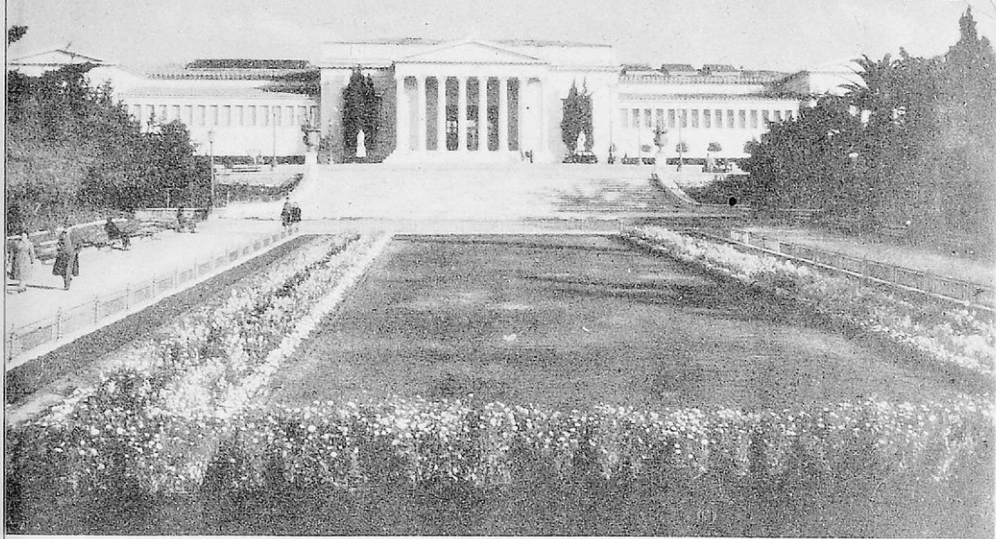
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΝ ΑΝΗΚΕΙ
ΕΙΣ Τ..... ΜΑΘΗΤ.....

.....

.....

.....

Θήρα : Τὸ Ζάππειο.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

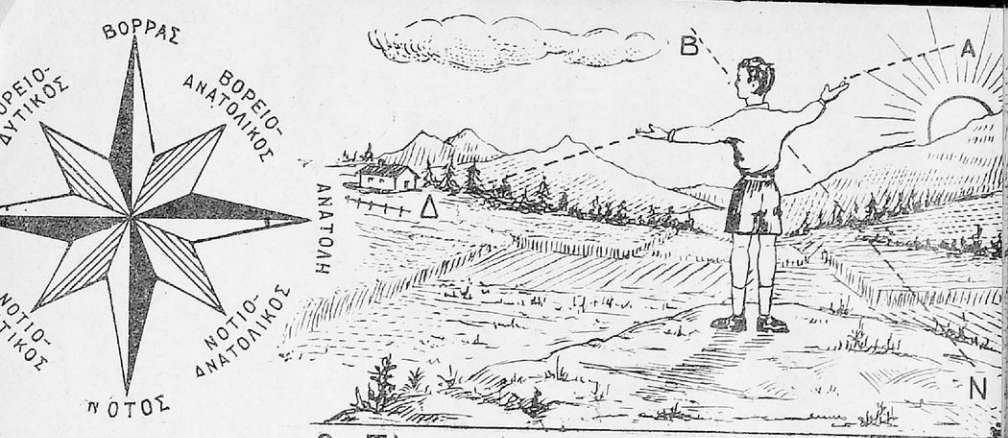
1. Τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας

“Ολοι μας ὀνειρευόμαστε νὰ ταξιδέψουμε πέρα ἀπὸ τὴν πόλι μας ἢ ἀπὸ τὸ χωριό μας καὶ νὰ γνωρίσωμε ἄλλα μέρη, ἄλλους τόπους, βουνά, πεδιάδες, ποτάμια, λίμνες, θάλασσες, πολιτείες καὶ χωριά. Μὰ δὲν εἶναι εὐκολα στὸν καθένα μας τὰ ταξίδια, γιὰτὶ ἀπαιτοῦν καὶ ἔξοδα πολλὰ καὶ χρόνον πολὺ.

Ὡστόσο ὅμως ὑπάρχει κάποιος τρόπος, ποὺ δὲν ἀπαιτεῖ οὔτε ἔξοδα οὔτε καὶ πολὺν χρόνο. Μποροῦμε δηλαδὴ μὲ τὴ φαντασία μας νὰ κάμωμε ταξίδια νοερά καὶ νὰ γνωρίσωμε ὅλον τὸν κόσμον.

Τὸ μάθημα ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ κάμωμε αὐτὰ τὰ νοερά ταξίδια καὶ νὰ γνωρίσωμε ὅλον τὸν κόσμον εἶναι ἡ Γεωγραφία μὲ τοὺς χάρτες της. Ἄλλὰ πρὶν ταξιδέψωμε μὲ τὴ φαντασία μας σὲ ἄλλους μακρινούς τόπους, πρέπει προηγουμένως νὰ γνωρίσωμε τὴν πατρίδα μας τὴν Ἑλλάδα, δηλαδὴ νὰ διδαχθοῦμε τὴν Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος.

Ἔσεῖς, βέβαια, ἀπὸ τὶς μικρότερες τάξεις, ἔχετε μάθει ἀρκετὲς ἀπλὲς γεωγραφικὲς γνώσεις, τὰ βουνά, τοὺς λόφους, τὶς πεδιάδες, τοὺς ποταμούς, τὰ νησιά, τὶς θάλασσες κλπ. Αὐτὲς τὶς γεωγραφικὲς γνώσεις θὰ τὶς ἐπαναλάβωμε μὲ συντομία στὰ παρακάτω μαθήματα καὶ κατόπιν θὰ προχωρήσωμε στὴ Γεωγραφία τῆς Ἑλλάδος.

2. Τὰ σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα

Ὁρίζοντας. Ὄταν βγοῦμε περίπατο στὴν ἐσοχὴ καὶ ἀνεβοῦμε σὲ κανένα ὑψωμα, μᾶς φαίνεται ὅτι στὸ βάθος ὁ οὐρανὸς, ἓνα κύκλο ὀλόγυρά μας, ἀκουμπάει στὴ γῆ. Ὁ κύκλος αὐτὸς λέγεται *ὀρίζοντας*.

Σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα. Ὁ ὀρίζοντας ἔχει τέσσερα κύρια σημεῖα. Τὸ σημεῖο ἀπὸ ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος λέγεται Ἄνατολή καὶ ἐκεῖ πού βασιλεύει λέγεται Δύσι. Τὰ ἄλλα δύο σημεῖα λέγονται Βορρᾶς καὶ Νότος.

Ἔτσι τὰ κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα εἶναι τέσσερα : Ἄνατολή, Δύσι, Βορρᾶς καὶ Νότος.

Προσανατολισμός. Ὄταν σταθοῦμε ὀρθοὶ καὶ τεντώσωμε τὰ χέρια μας πρὸς τὰ πλάγια, ὥστε τὸ δεξιὸ χέρι νὰ δείχνῃ τὴν Ἄνατολή καὶ τὸ ἄριστερό μας τὴ Δύσι, τότε μπροστὰ μας θὰ εἶναι ὁ Βορρᾶς καὶ πίσω μας ὁ Νότος. Αὐτὸ πού κάνομε γιὰ νὰ βροῦμε τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα λέγεται *προσανατολισμός*.

Δευτερεύοντα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ τέσσερα κύρια σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα ἔχομε καὶ ἄλλα τέσσερα δευτερεύοντα : τὸ Βορειοανατολικό, τὸ Βορειοδυτικό, τὸ Νοτιοδυτικό καὶ τὸ Νοτιοανατολικό.

3. Ἡ ξηρὰ

Ἀπὸ τὸ λόφο, ὅπου εἴμαστε ἀνθρασμένοι, βλέπομε ὅτι ἡ ξηρὰ γύρω μας δὲν εἶναι ὄλη ὀμαλή, ἔχει καὶ ἴσια μέρη, ἔχει καὶ ὑψώματα.

Λόφος. Τὰ μικρὰ ὑψώματα τοῦ ἐδάφους λέγονται *λόφοι*. Πολλοὶ λόφοι στὴ σειρὰ σχηματίζουν τὴ *λοφοσειρὰ*.

Βουνὸ—ὄρος. Τὰ μεγαλύτερα ὑψώματα τοῦ ἐδάφους ὀνομάζονται *βουνά*· καὶ τὰ πολὺ ὑψηλὰ λέγονται *ὄρη*. Πολλὰ ὄρη στὴ σειρὰ σχηματίζουν τὴν *ὄροσειρὰ*.

Κορυφή—πλαγιές—πρόποδες. Τὸ ὑψηλότερο σημεῖο τοῦ ὄρους λέγεται *κορυφή*. Οἱ πλευρές του λέγονται *πλαγιές* καὶ τὰ κάτω μέρη λέγονται *πρόποδες τοῦ ὄρους*.

Χαράδρα. Ἀνάμεσα στὰ βουνὰ καὶ στὰ ὄρη σχηματίζονται ἀπτόμεες βαθιές καὶ στενές *χαράδρες* ἢ *φαράγγια*.

Πεδιάδα. Ἐκεῖ ὅπου ἡ ξηρὰ εἶναι ὁμαλὴ καὶ ἔχει μεγάλη ἔκταση λέγεται *πεδιάδα*.

Ὀροπέδιο. Πολλές φορές συναντοῦμε καὶ πεδιάδες ἐπάνω στὰ βουνὰ. Οἱ πεδιάδες αὐτές ὀνομάζονται *ὄροπέδια*.

Κοιλιάδα. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἄλλες μικρές πεδιάδες στενόμακρες ἀνάμεσα στὰ βουνὰ, πού τις διασχίζει ἕνα ποτάμι. Οἱ στενόμακρες αὐτές μικρές πεδιάδες ὀνομάζονται *κοιλιάδες*.

4. Τὰ νερά τῆς ξηρᾶς

Πηγὴ. Ὅπως ξέρετε, ἕνα μέρος ἀπὸ τὰ νερά τῶν βροχῶν τὸ ἀπορροφᾷ ἡ γῆ καὶ ἐκεῖ μέσα συγκεντρώνεται σὲ ὑπόγειες δεξαμενές. Τὸ νερὸ αὐτό, ὅταν εὐρῆ κανένα ἀνοιγμα, προχωρεῖ πρὸς τὰ χαμηλότερα μέρη καὶ βγαίνει τέλος στὴν ἐπιφάνεια, ὅπου σχηματίζει τὴν *πηγή*.

Ρυάκιο. Τὸ νερὸ τῆς πηγῆς τρέχει συνεχῶς καὶ σχηματίζει τὸ *ρυάκιο*. Πολλὰ ρυάκια μαζί ἐνώνουν τὰ νερά τους καὶ κάνουν τὰ *ποταμάκια*.

Χείμαρρος. Πολλά ρυάκια και ποταμάκια έχουν νερά άφθονα και όρμητικά μονάχα όταν βρέχη, γι' αυτό λέγονται *χείμαρροι* ή *ξεροπόταμα*.

Ποταμός—παραπόταμος. Τά μικρά ποταμάκια όσο προχωρούν ένώνονται πολλά μαζί και σχηματίζουν τόν *ποταμό*. Τά μικρά ποταμάκια πού χύνουν τά νερά τους στον ποταμό, λέγονται *παραπόταμοι*.

Κοίτη. Τό μεγάλο αύλακι μέσα στο όποιο κυλάει τά νερά του ό ποταμός, λέγεται *κοίτη* τού ποταμού.

Όχθη. Δεξιά και άριστερά τής κοίτης είναι οί *όχθες* τού ποταμού. Όταν κοιτάμε προς τό μέρος πού ρέουν τά νερά τού ποταμού, τότε στο δεξί μας χέρι είναι ή *δεξιά όχθη* και στο άριστερό μας ή *άριστερή όχθη*.

Καταρράκτης. Όταν ή κοίτη τού ποταμού κόβεται άπότομα, γιατί εύρίσκει γκρεμό, τότε τό νερό πέφτει άπό ψηλά και σχηματίζεται *καταρράκτης*.

Συμβολή. Τό σημείο όπου ένώνονται δύο ποταμοί μαζί λέγεται *συμβολή των ποταμών*.

Πηγές τού ποταμού. Τά μέρη άπό όπου πρωταρχίζει, άπό όπου πηγάζει ό ποταμός, λέγονται *πηγές τού ποταμού*.

Έκβολή. Τό σημείο όπου ό ποταμός χύνεται στη θάλασσα, λέγεται *έκβολή τού ποταμού*.

Δέλτα. Τά μεγάλα ποτάμια στις έκβολές τους χύνονται στη θάλασσα μέ πολλά στόμια και σχηματίζουν τό λεγόμενο *δέλτα*.

Λίμνη. Σέ πολλά μέρη τά ποτάμια δέν εύρίσκουν έξοδο για νά χύσουν τά νερά τους στη θάλασσα, γιατί τά έμποδίζουν τά βουνά. Τότε συγκεντρώνονται τά νερά αύτών των ποταμών σέ κάποιο βαθύ μέρος και σχηματίζουν τήν *λίμνη*.

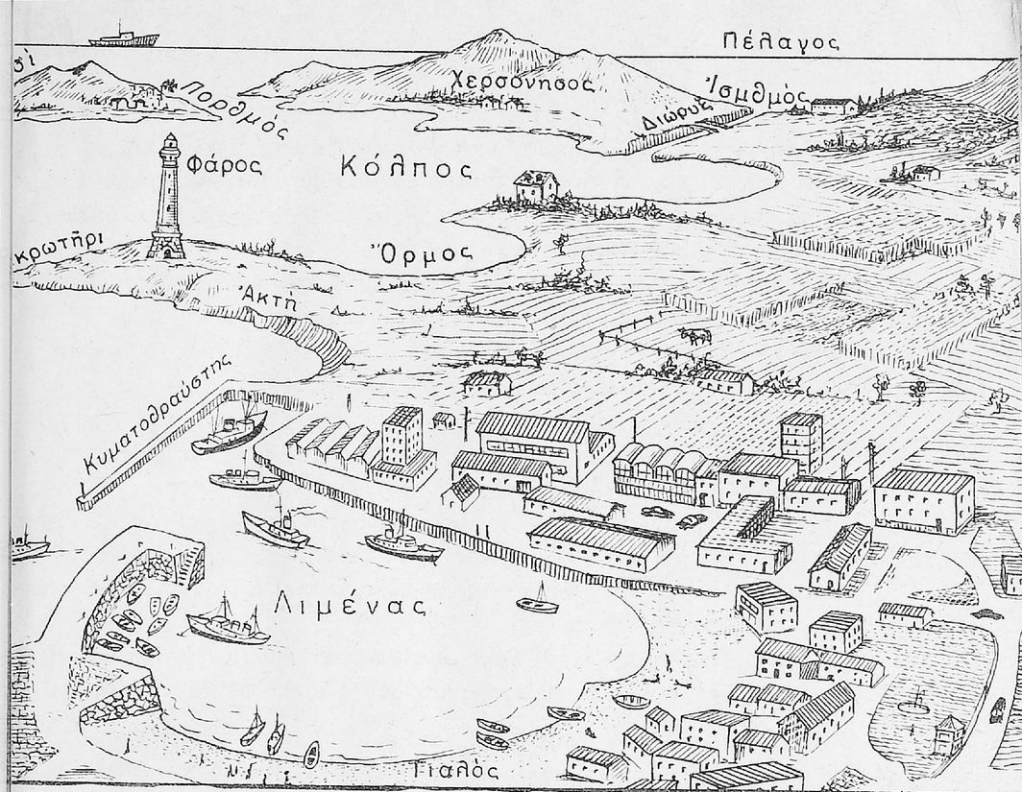
Έλος. Όταν ή λίμνη είναι μικρή και δέν έχη βαθεία νερά, φυτρώνουν μέσα διάφορα ύδρόβια φυτά και σχηματίζονται *έλη*.

5. Τά νερά τής θάλασσας

Θάλασσα. Τήν Έλλάδα, τήν πατρίδα μας, τή βρέχει άπό τρία μέρη ή θάλασσα. Άμέτρητα ποτάμια, μικρά και μεγάλα, χύνονται στη θάλασσα, μά αύτή δέν γεμίζει, γιατί τά νερά της συνεχώς έξατμίζονται.

Πέλαγος. Τis μεγάλες θάλασσες, τις όνομάζομε *πέλαγα*.

Παράλια—μεσόγεια. Τά μέρη πού είναι κοντά στη θάλασσα, λέγονται *πάραλια* έκείνα πού είναι στο έσωτερικό, λέγονται *μεσόγεια*.

Παραλία—άκρογιάλι—άκτις. Τὴν ἄκρη τῆς στεριάς, πού τὴ λούζει τὸ κύμα τῆς θάλασσας, τὴν ὀνομάζομε *παραλία*. Ὅταν ἡ παραλία εἶναι ἀμμουδερή λέγεται *ἀκρογιάλι* ἢ *γιαλός*. Ὅταν ἔχη βράχια, λέγεται *ἀκτις*.

Ἄκρωτήριο. Σὲ πολλὰ μέρη ἡ ξηρὰ εἰσχωρεῖ βαθειὰ μέσα στὴ θάλασσα καὶ σχηματίζει *ἀκρωτήριο*. Στὴν ἄκρη τοῦ ἀκρωτηρίου συνήθως εἶναι χτισμένος ἕνας *φάρος*, πού ἀνάβει τὴ νύχτα καὶ δείχνει στοὺς ναυτικούς, πού ταξιδεύουν, ὅτι πρέπει νὰ προσέχουν. Στὸν φάρο μένει ὁ *φαροφύλακας*.

Χερσόνησος. Ἡ ξηρὰ, ὅταν εἰσχωρῇ πολὺ βαθειὰ μέσα στὴ θάλασσα, σχηματίζει τὴ *χερσόνησο*. Ἡ χερσόνησος βρέχεται ἀπὸ τὰ τρία μέρη μεθ' ἑαυτὴν καὶ μόνο ἀπὸ τὸ ἓνα ἐνώνεται μετὰ τὴν ξηρὰ.

Κόλπος. Ὅταν ἡ θάλασσα εἰσχωρῇ βαθειὰ μέσα στὴν ξηρὰ, τότε σχηματίζεται ὁ *κόλπος*.

Όρμος. Ὅταν ὁ κόλπος εἶναι μικρός, λέγεται *ὄρμος*.

Λιμάνι. Στὸ βάθος τοῦ κόλπου ἢ τοῦ ὄρμου πηγαίνουν καὶ σταματοῦν τὰ πλοῖα, γιατί ἐκεῖ ἡ θάλασσα δὲν κάνει μεγάλα κύματα. Τὸ μέρος

αυτό λέγεται *λιμάνι*. Στο λιμάνι φορτώνουν και ξεφορτώνουν τὰ πλοῖα. Συνήθως στὴν εἰσοδο τοῦ λιμανιοῦ χτίζουν οἱ ἄνθρωποι τεχνητὸ φράγμα μὲ μεγάλες πέτρες γιὰ νὰ προστατέψουν τὰ πλοῖα ποὺ εἶναι μέσα στοῦ λιμάνι ἀπὸ τὶς μεγάλες τρικυμίες. Τὸ τεχνητὸ αὐτὸ φράγμα λέγεται *κυματοθραύστis* ἢ *λιμενοβραχίονας*.

Πορθμός. Ἕνα στενὸ μέρος τῆς θάλασσας, ποὺ χωρίζει δύο ξηρές, λέγεται *πορθμός*, ὅπως εἶναι ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐρίπου.

Ἴσθμός. Ἕνα στενὸ μέρος τῆς ξηρᾶς, ποὺ χωρίζει δύο θάλασσες, λέγεται *ἰσθμός*, ὅπως εἶναι ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου.

Διώρυγα. Ὄταν κόψουμε τὸν ἰσθμὸ μὲ ἓνα βαθὺ αὐλάκι καὶ ἐνώσωμε τὶς δύο θάλασσες, τότε σχηματίζεται ἡ *διώρυγα*. Τὸν ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου τὸν ἔκψαν καὶ ἔγινε διώρυγα.

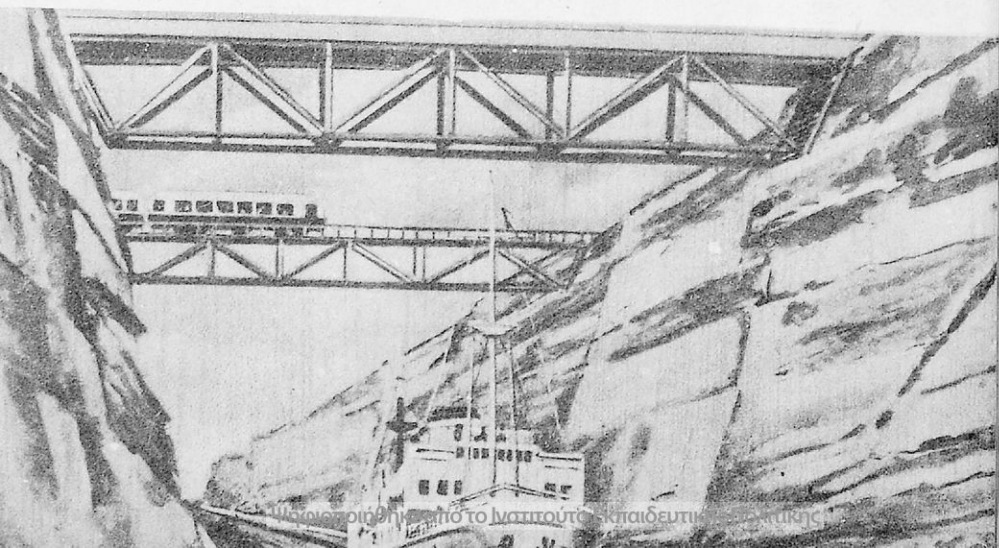
Νησί. Τὸ νησί εἶναι μιὰ ξηρά, μικρὴ ἢ μεγάλη, ποὺ βρέχεται γύρω ἀπὸ θάλασσα. Γιὰ νὰ πᾶμε σὲ ὁποιοδήποτε νησί, ταξιδεύομε μὲ πλοῖο.

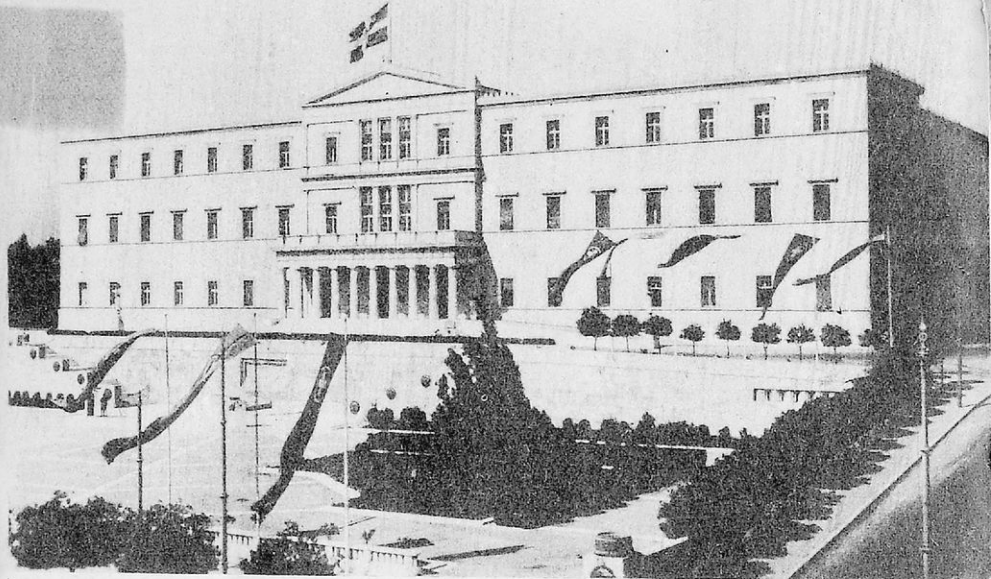
Σκόπελος. Ὄταν ἓνας βράχος ἐξέχη λίγο ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας, λέγεται *σκόπελος*.

Ὑφαλος. Πολλὲς φορές οἱ βράχοι εἶναι κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας καὶ δὲν διακρίνονται καθόλου. Αὐτοὶ λέγονται *ὑφαλοι*.

Οἱ σκόπελοι καὶ πρὸ πάντων οἱ ὑφαλοι εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνοι στὰ πλοῖα. Γι' αὐτὸ, στὰ πιὸ ἐπικίνδυνα σημεῖα, ὅπου ὑπάρχουν σκόπελοι καὶ ὑφαλοι, ἔχουν χτίσει οἱ ἄνθρωποι φάρους γιὰ νὰ προφυλάσσωνται τὰ πλοῖα.

Ἡ διώρυγα τῆς Κορίνθου.

Ἀθήνα : Τὰ Παλαιὰ Ἀνάκτορα καὶ τὸ μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου.

6. Ὁ χάρτης τῆς Ἑλλάδος

Ἐὰν μπορούσαμε νὰ ἀνεβοῦμε μὲ ἓνα ἀεροπλάνο πολὺ πολὺ ψηλά, θὰ ἐβλέπαμε ὅλη τὴν πατρίδα μας, ὅλη τὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἐὰν εἶχαμε μιὰ φωτογραφικὴ μηχανὴ θὰ τὴν ἐφωτογραφίζαμε ὁλόκληρη καὶ θὰ βγάζαμε τὴ φωτογραφία της, δηλαδὴ τὸ χάρτη της. Ἀλλὰ αὐτὸ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ γίνη, γιατί θὰ ἐχρειαζόταν μιὰ τεράστια φωτογραφικὴ μηχανή.

Γι' αὐτὸ οἱ ἐπιστήμονες, οἱ γεωγράφοι, ἀφοῦ πρῶτα περιώδευσαν ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ἐκάθισαν κατόπιν καὶ ἐζωγράφισαν μὲ χρώματα τὴν εἰκόνα της, δηλαδὴ τὸν χάρτη της.

Ἐκαμαν πρῶτα τὸ σχῆμα της καὶ ἔπειτα τὸ ἐχρωμάτισαν. Τὴ θάλασσα τὴν ἔκαναν γαλάζια, τὰ βουνὰ σταχτιά, τοὺς κάμπους πράσινους. Ἐσημείωσαν τὶς μεγάλες πόλεις καὶ τὶς κωμοπόλεις καὶ ἔγραψαν δίπλα τοὺς τὸ ὄνομά τους. Ἐπρόσθεσαν τὶς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ τοὺς αὐτοκινητοδρόμους. Ἐβαλαν τὰ ὀνόματα στὶς θάλασσες, στὰ νησιά, στοὺς κόλπους, στὰ ἀκρωτήρια κλπ.

Τὰ ἐσημείωσαν δηλαδὴ ὅλα συμβολικά, γιὰ νὰ μπορούμε μόλις βλέπομε τὸν χάρτη, νὰ τὰ καταλαβαίνωμε πῶς εἶναι στὴν πραγματικότητά.

7. Πώς διαβάζουμε τὸν χάρτη

Γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ διαβάζουμε καὶ νὰ ἐννοοῦμε τὸν χάρτη, πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ γνωρίζουμε τὸν προσανατολισμό του, νὰ εὐρίσκουμε δηλαδή τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα.

Ὅταν σταθοῦμε μπροστὰ σὲ ἕνα χάρτη πού εἶναι κρεμασμένος στὸν τοῖχο, τότε στὸ δεξί μας χέρι εὐρίσκεται ἡ Ἄνατολή, στὸ ἀριστερό μας εἶναι ἡ Δύσι, στὸ ἐπάνω μέρος εἶναι ὁ Βορρᾶς καὶ στὸ κάτω ὁ Νότος.

Καὶ γιὰ νὰ λάβουμε μιὰ καλύτερη ἰδέα, πῶς εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ Ἑλλάδα μας, μποροῦμε νὰ ξαπλώσουμε τὸν χάρτη στὸ τραπέζι μας κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε ὁ Βορρᾶς νὰ εἶναι πρὸς τὴν κατεύθυνσι τοῦ πραγματικοῦ Βορρᾶ, πού θὰ τὸν ἔχουμε μπροστὰ μας. Τότε ἡ Ἄνατολή τοῦ χάρτη θὰ εἶναι πρὸς τὴν πραγματικὴ Ἄνατολή, ἡ Δύσι πρὸς τὴν πραγματικὴ Δύσι καὶ ὁ Νότος πρὸς τὸν πραγματικὸ Νότο.

Ἔτσι θὰ ἔχουμε μὲ τὴ βοήθεια τοῦ χάρτη μιὰ μικρογραφία τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ χάρτης ὁμως αὐτὸς πού παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τῆς πατρίδος μας, ἔχει σχεδιασθῆ μὲ κάποια ἀναλογία, γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ καταλαβαῖνουμε τὴ διαφορά, πού ὑπάρχει ἀπὸ τὸ χάρτη ἕως τὴν πραγματικότητα.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς σημειώνουν οἱ γεωγράφοι σὲ μιὰ γωνιὰ τοῦ χάρτη τὴ λέξι *κλίμακα* 1 : 1.000.000 (ἕνα πρὸς ἕνα ἑκατομμύριο). Αὐτὸ σημαίνει ὅτι 1 ἑκατοστὸ τοῦ μέτρου ἐπάνω στὸν χάρτη ἀναλογεῖ στὴν πραγματικότητα πρὸς 10 χιλιόμετρα.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο μποροῦμε, μετρώντας μὲ τὸ ὑποδεκάμετρό μας ἐπάνω στὸν χάρτη τὴν ἀπόστασι μεταξὺ δύο πόλεων, νὰ ὑπολογίσουμε καὶ νὰ εὐρώμε τὴν πραγματικὴ ἀπόστασι μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο πόλεων. Ἐὰν π.χ. ἡ ἀπόστασι μεταξὺ τῶν δύο πόλεων εἶναι ἐπάνω στὸ χάρτη μας 7 ἑκατοστὰ, οὖν τὴν πραγματικὴ ἀπόστασι θὰ εἶναι $(7 \times 10.000) = 70.000$ μέτρα, δηλαδή 70 χιλιόμετρα.

Τὸ φράγμα καὶ ἡ λίμνη τοῦ Μαραθώνα.

8. Σύνορα—Έκτασι—Πληθυσμός

Σύνορα. Ἡ Ἑλλάδα μας συνορεύει γύρω με ἄλλα κράτη. Πρὸς Β. συνορεύει με τὴν Ἀλβανία, με τὴν Γιουγκοσλαβία καὶ με τὴ Βουλγαρία, πρὸς Α. συνορεύει με τὴν Τουρκία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Έκτασι. Ἡ Ἑλλάδα μας μαζί με τὰ νησιά της, δηλαδή μόνον ἡ ξηρά, ἔχει ἔκτασι 132.560 τετραγωνικά χιλιόμετρα.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς της εἶναι περίπου 8.357.500 κάτοικοι.

9. Διοίκησι τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος

Ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα ἀποτελεῖ ἓνα βασίλειο. Ἀνώτατος ἀρχηγὸς τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ὁ βασιλεὺς *Παῦλος* με βασίλισσα τὴ *Φρειδερίκη* καὶ διάδοχο τὸν *Κωνσταντῖνο*.

Τὴ διοίκησι τοῦ βασιλείου τὴν ἀναλαμβάνει ἡ κυβέρνησι, δηλαδή ὁ πρωθυπουργὸς με τοὺς ὑπουργούς του. Τὴν κυβέρνησι τὴν ἐκλέγει ἡ *Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων*. Ἡ Βουλὴ αὐτὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς βουλευτές, πού τοὺς ἐκλέγει ὁ λαός.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ κυβέρνησι μένουσιν ἐν τῇ Ἀθῆναι, τὴν πρωτεύουσα τοῦ κράτους. Ἀπὸ τὴν Ἀθῆναι ἡ κυβέρνησι διοικεῖ με τοὺς ὑπαλλήλους της ὅλη τὴ χώρα.

Ἄλλὰ γιὰ νὰ διοικεῖται καλύτερα ἡ χώρα, εἶναι χωρισμένη σὲ μικρότερες περιοχές, σὲ *νομούς*. Ὅλοι οἱ νομοὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι 51. Ἐπικεφαλῆς σὲ κάθε νομὸ διορίζεται ἓνας *νομάρχης*, πού μένει ἐν τῇ πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ του.

10. Φυσικὴ διαίρεσι τῆς Ἑλλάδος

Ἡ πατρίδα μας, ὅπως ἴσως ξέρετε, διαιρεῖται σὲ δέκα διαμερίσματα, σὲ δέκα μεγάλα τμήματα. Τὰ τμήματα αὐτὰ εἶναι τὰ ἑξῆς :

1. Ἡ Στερεὰ Ἑλλάδα με τὴν Εὐβοία
2. Ἡ Πελοπόννησος
3. Ἡ Θεσσαλία
4. Ἡ Ἥπειρος
5. Ἡ Μακεδονία
6. Ἡ Θράκη
7. Τὰ νησιά τοῦ Ἴονίου πελάγους
8. Ἡ Κρήτη
9. Τὰ νησιά τοῦ Αἰγαίου
10. Τὰ Δωδεκάνησα.

Τ μ ῆ μ α Π ρ ῶ τ ο

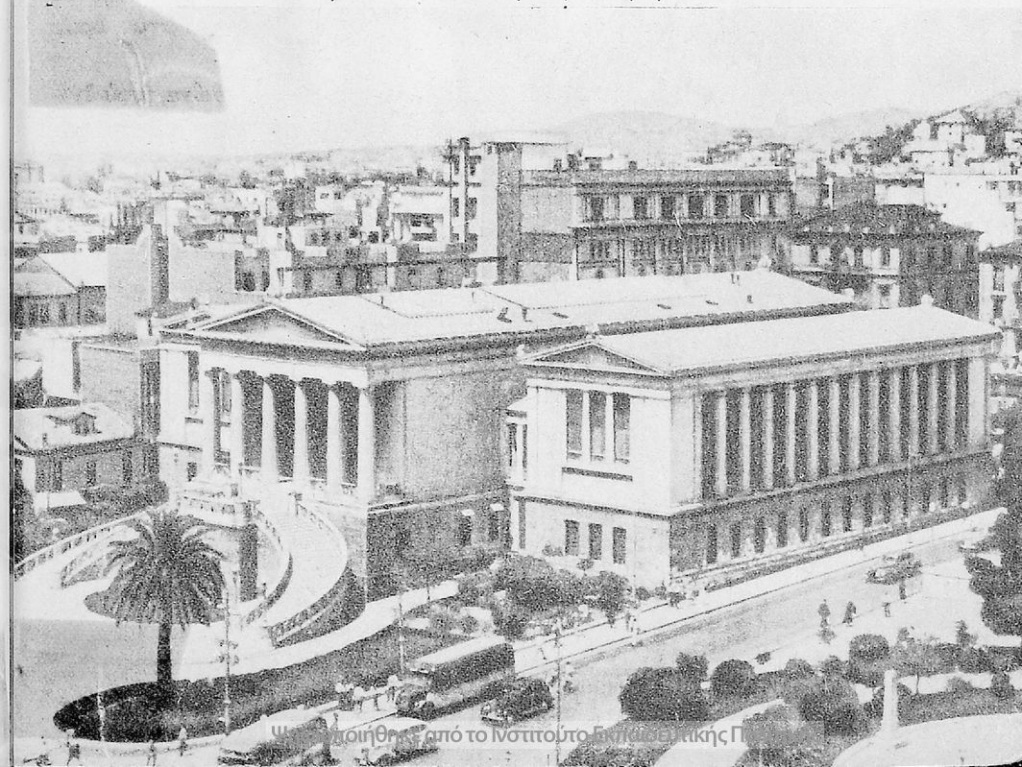
Σ Τ Ε Ρ Ε Α Ε Λ Λ Α Δ Α Κ Α Ι Ε Υ Β Ο Ι Α

Ἡ Στερεά Ἑλλάς συνορεύει πρὸς Β. μετὴ Θεσσαλία καὶ τὴν Ἡπειρο, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸ κόλπο καὶ ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸ καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Ἡ Στερεά Ἑλλάδα μαζί μετὴν Εὐβοία ἀποτελοῦν ἑπτὰ νομοὺς : 1) τὸν νομὸ Ἀττικῆς, 2) τὸν νομὸ Βοιωτίας, 3) τὸν νομὸ Φθιώτιδος, 4) τὸν νομὸ Φωκίδος, 5) τὸν νομὸ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας, 6) τὸν νομὸ Εὐρυτανίας καὶ 7) τὸν νομὸ Εὐβοίας.

Τοὺς ἑπτὰ αὐτοὺς νομοὺς θὰ τοὺς ἐξετάσωμε κατὰ σειρὰ στὰ ἐπόμενα μαθήματα.

Ἀθήνα : Ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη.

1. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς εἶναι στὸ ἀνατολικώτερο ἄκρο τῆς Στερεᾶς καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸν νομὸ Βοιωτίας, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐβοϊκὸ κόλπο καὶ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸ κόλπο, καὶ πρὸς Δ. συνορεύει μὲ τὸν νομὸ Κορινθίας καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸ κόλπο.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Ὁ νομὸς ἔχει τρεῖς κόλπους : τὸν *Εὐβοϊκόν*, τὸν *Σαρωνικόν* καὶ τὸν *Κορινθιακόν*. Ἀκρωτήριο ἔχει τὸ *Σούνιο*.

Νησιά. Στὸν νομὸ Ἀττικῆς ἀνήκουν καὶ τὰ νησιά *Σαλαμίνα*, *Αἴγινα*, *Ἀγκίστρι*, *Πόρος*, *Υδρα*, *Σπέτσες*, *Κύθηρα* καὶ *Ἀντικύθηρα*.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Ἀττικῆς εἶναι ὁ *Κιθαιρώνας*, ἡ *Πάρνηθα*, ἡ *Πεντέλη*, μὲ τὰ λατομεῖα τοῦ λευκοῦ μαρμάρου, ὁ *Υμηττός*, τὸ *Λαύριο*, τὸ *Αἰγάλεω*, ὅπου ἔστησε ὁ Ξέρξης τὸ θρόνο του καὶ ἔβλεπε τὴ ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας, καὶ τὰ *Γεράνεια*.

Πεδιάδες. Ὁ νομὸς ἔχει τρεῖς πεδιάδες : τῆς *Ἀττικῆς*, τῶν *Μεσογείων* καὶ τῆς *Ἐλευσίνας*.

Ποταμοί. Ἡ Ἀττικὴ ἔχει δυὸ μικρὰ ξεροπόταμα, τὸν *Κηφισόν* καὶ τὸν *Ἰλισσόν*, πού περνοῦν ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ χύνονται στὸν ὄρμο τοῦ Φαλήρου.

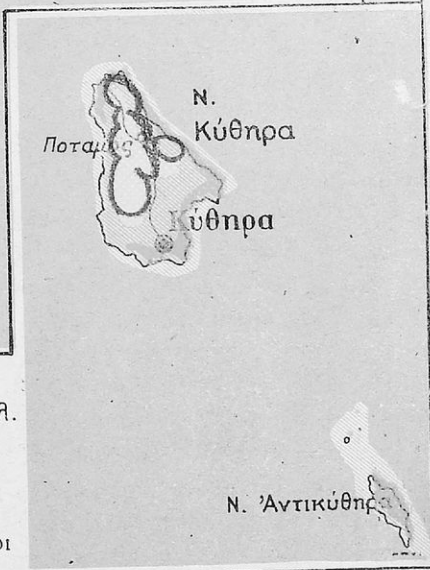
Λίμνες. Ὁ νομὸς ἔχει μίαν τὴν τεχνητὴν *λίμνη τοῦ Μαραθῶνα*, ποῦ ἐγινε τὸ ἔτος 1929 καὶ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τεχνικὰ ἔργα τῆς πατρίδος μας. Στὴ λίμνη αὕτη συγκεντρώνονται τὰ νερά τῆς περιοχῆς, γιὰ νὰ ὑδρεύεται ἡ Ἀθήνα, ὁ Πειραιῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὰ.

Ἰαματικὲς πηγές. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς ἔχει δύο ἰαματικὲς πηγές, τῆς *Βουλιαγμένης* καὶ τῶν *Μεθάνων*.

Κλίμα. Ἡ Ἀττικὴ ἔχει τὸ γλυκύτερο καὶ τὸ ξηρότερο κλίμα ἀπὸ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ἡ Ἀττικὴ παράγει κρασί, λαχανικά, ὀπωρικά, ἐλιές, λάδι, μέλι, σιτηρά, μέταλλα καὶ ψάρια. Ἐπίσης τὰ βιομηχανικὰ τῆς προϊόντα εἶναι πάμπολλα. Στὴν Ἀθήνα καὶ στὸν Πειραιᾶ εἶναι τὰ μεγαλύτερα βιομηχανικὰ ἐργοστάσια. Παράγουν ὑφάσματα, τσιγάρα, τζάμια, γυαλικά, τσιμέντα, λιπάσματα, σαποῦνια κλπ. Οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαίθρου ἀσχολοῦνται στὴ γεωργίαν καὶ στὴν ἀμπελοργίαν. Τῶν πόλεων ἀσχολοῦνται στὸ ἐμπόριο, στὴ βιομηχανίαν, στὶς ἐπιστῆμες, στὶς καλὰς τέχνας ἢ εἶναι ὑπάλληλοι καὶ στρατιωτικοί.

ΝΟΜΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Κλίμακα 1:1.000.000.
 Χιλ. 0 10 20 30 40 50 Χιλ.

Έκτασι Νομού 3.650 τετραχ. χιλιόμετρα
 Πληθυσμός Νομού 2.041.000 κάτοικοι

Συγκοινωνία. Ο νομός Ἀττικῆς ἔχει πυκνοτάτη συγκοινωνία με ὅλες τὶς περιοχὲς τῆς Ἑλλάδος. Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ καὶ τὴν Ἀθήνα ξεκινᾶει ὁ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου καὶ ὁ σιδηρόδρομος ποὺ πηγαίνει πρὸς τὴ Λάρισα καὶ τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ξεκινοῦν λεωφορεῖα πρὸς ὅλες τὶς πόλεις καὶ τὶς κωμοπόλεις. Ἀπὸ τὸ λιμάνι τοῦ Πειραιᾶ φεύγουν τὰ μεγάλα πλοῖα γιὰ ὅλες τὶς παράλιες πόλεις τῆς Ἑλλάδος καὶ γιὰ τὰ ξένα μέρη.

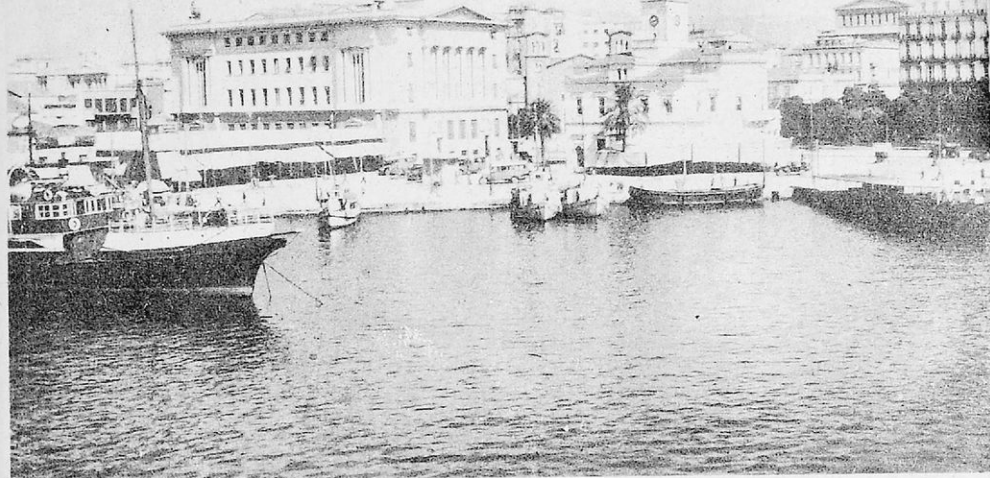
Ἀπὸ τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ Ἑλληνικοῦ συγκοινωνεῖ ἡ Ἀθήνα με τὴ Λάρισα, τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν Καβάλα, τὰ Ἰωάννινα, τὴν Κέρκυρα, τὴν Κρήτη, τὴ Μυτιλήνη καὶ τὴ Ρόδο. Συγκοινωνεῖ ἐπίσης με τὶς μεγάλες πόλεις τῶν ξένων κρατῶν με τὴ Ρώμη, τὴν Κωνσταντινούπολι, τὴν Ἀλεξάνδρεια, τὸ Βελιγράδι.

Ἐπαρχίες. Ο νομός Ἀττικῆς ἔχει ἔξι ἐπαρχίες: α) τῆς Ἀττικῆς, β) τῆς Μεγαρίδος, γ) τῆς Διγίνης, δ) τῆς Τροιζηνίας, ε) τῆς Ὑδρας καὶ στ) τῶν Κυθήρων.

Ἡ ἐπαρχία Ἀττικῆς ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀθήνα (1.260.000κ.) ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἀθήνα εἶναι ἀρχαιοτάτη πόλι καὶ ὠραιότατη. Στὸ κέντρο της ἔχει τὴν Ἀκρόπολι. Ἐπάνω στὴν Ἀκρόπολι σώζονται τὰ ἑρείπια τοῦ Παρθενῶνα, τοῦ Ἐρεχθεῖου, τοῦ ναοῦ τῆς Νίκης καὶ τῶν Προπυλαίων. Στους πρόποδες τῆς Ἀκροπόλεως σώζονται τὰ ἑρείπια τοῦ ἀρχαίου Θεάτρου καὶ τοῦ Ὁδείου. Ἀνατολικά τῆς Ἀκροπόλεως σώζονται οἱ στύλοι τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ἡ Πύλη τοῦ Ἀδριανοῦ καὶ πιὸ πέρα εἶναι τὸ Παναθηναϊκὸ Στάδιο. Δυτικά εἶναι τὸ μνημεῖο τοῦ Φιλοπάππου, ἡ Πνύκα, ὁ Ἄρειος Πάγος, τὸ Θησεῖο καὶ ὁ Κεραμεικός, τὸ νεκροταφεῖο τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων.

Νεώτερα λαμπρὰ οἰκοδομήματα τῆς Ἀθήνας εἶναι τὰ Ἀνάκτορα, ἡ Βουλή, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Πανεπιστήμιο, ἡ Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, τὸ Πολυτεχνεῖο, τὸ Μουσεῖο, ἡ Σχολὴ τῶν Εὐελπίδων, τὸ Ζάππειο, ἡ Μητρόπολι, τὰ νοσοκομεῖα Εὐαγγελισμός, Ἐρυθρὸς Σταυρός, τὸ Λαϊκὸ καὶ ἄλλα.

Ὁ περιπατητὴς ἔχει νὰ θαυμάσῃ τὸν ὠραῖο Ἐθνικὸ Κήπο, τὴν πλατεῖα τοῦ Συντάγματος, τὸ μνημεῖο τοῦ Ἀγνώστου Στρατιώτου, τὸ Πεδίον τοῦ Ἄρεως με τὸ χάλκινο ἄγαλμα τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, τὴν πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας με τὸν ὑπόγειο σιδηροδρομικὸ σταθμὸ, τὶς πλατεῖες λεωφόρους, τὰ μεγάλα καταστήματα, τοὺς κινηματογράφους, τὰ θέατρα καὶ τόσα ἄλλα ἀξιοθέατα. Ἡ Ἀθήνα εἶναι ἡ πόλι τῶν γραμμάτων, τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

Πειραιεύς : Τμήμα τῆς προκυμαίας.

Γύρω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὑπάρχουν πολλὰ ὁμορφα καὶ δροσερὰ προάστια, ὅπου παραθερίζουν οἱ Ἀθηναῖοι. Τὰ κυριώτερα προάστια εἶναι ἡ Κηφισιά, τὸ Χαλάνδρι, τὸ Μαρούσι, τὸ Φάληρο, ἡ Γλυφάδα, ἡ Βουλιαγμένη καὶ ἄλλα.

Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα μὲ τὸν ὑπόγειο ἠλεκτρικὸ σιδηρόδρομο κατεβαίνομε στὸν Πειραιᾶ, τὴ μεγαλύτερη βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλι τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Πειραιᾶς (430 χ.κ.) ἔχει πολλὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, τεράστιες ἀποθήκες καὶ ναυπηγεῖα. Ὁ Πειραιᾶς εἶναι τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς πατρίδος μας. Πελώριοι γερανοὶ στὴν προκυμαία φορτώνουν καὶ ξεφορτώνουν συνεχῶς τὰ ἐμπορεύματα ἀπὸ τὰ πλοῖα. Ἄλλες πόλεις τῆς ἐπαρχίας Ἀττικῆς εἶναι τὸ Λαύριο, ἡ Κερατέα, τὰ Καλύβια, τὸ Μαρκόπουλο, τὰ Σπάτα, τὸ Κορωπί, ἡ Παιανία, ὁ Μαραθῶνας, οἱ Ἀχαρνές καὶ ὁ Ἀβλῶνας. Στὴν ἐπαρχία Ἀττικῆς ἀνήκει καὶ τὸ νησί Σπέτσες, ἔνδοξο ἀπὸ τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐπανάστασως τοῦ 1821. Οἱ Σπετσιῶτες εἶναι ναυτικοί. Κωμόπολι τοῦ νησιοῦ εἶναι οἱ Σπέτσες.

2. Ἡ ἐπαρχία Μεγαρίδος ἔχει πρωτεύουσα τὰ Μέγαρα (14 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Μάντρα, τὰ Βίλια, οἱ Ἐρυθρές, ὁ Ἀσπρόπυργος καὶ ἡ Ἐλευσίνα, μὲ τὰ ἐργοστάσια τοιμέντων καὶ σαπουνιοῦ. Στὴν Ἐλευσίνα σώζονται καὶ τὰ εἱρεῖπια τοῦ ναοῦ τῆς θεᾶς Δήμητρας ὅπου ἐτελοῦνταν τὰ «Ἐλευσίνια Μυστήρια».

Ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ἐλευσίνα εὐρίσκεται τὸ νησί Σαλαμίνα, ὅπου εἶναι ὁ Ναύσταθμος τοῦ πολεμικοῦ μας στόλου. Μεταξὺ τοῦ νησιοῦ αὐτοῦ

καί τῆς ἀπέναντι παραλίας σχηματίζεται τὸ στενὸ τῆς Σαλαμίνας, ὅπου ἔγινε ἡ ἔνδοξη ναυμαχία τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Περσῶν τὸ ἔτος 480 π.Χ. Οἱ μεγαλύτερες κωμοπόλεις τοῦ νησιοῦ εἶναι ἡ Σαλαμίνα καὶ τὰ Ἀμπελάκια.

3. Ἡ ἐπαρχία Αἰγίνης περιλαμβάνει τὰ νησιά Αἶγινα καὶ Ἀγκίστρι. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Αἶγινα (6 χ.κ.), ἀρχαιοτάτη πόλι. Στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως ἔγινε ἡ πρώτη πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, ὅταν ἦλθε κυβερνήτης ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας. Στὴν Αἶγινα σώζονται τὰ εἱρεπια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀφαιάς Ἀθηνᾶς.

4. Ἡ ἐπαρχία Τροιζηνίας περιλαμβάνει ἓνα μέρος ἀπὸ τὴν παραλία τῆς Πελοποννήσου, τὴ χερσόνησο τῶν Μεθάνων καὶ τὸ νησί Πόρος. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας Τροιζηνίας εἶναι ὁ Πόρος (4.500 κ.). Ἄλλη κωμόπολι εἶναι τὰ Μέθαρα, μὲ θερμὰ λουτρά.

5. Ἡ ἐπαρχία Ὑδρας ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ νησί τῆς Ὑδρας καὶ ἔχει πρωτεύουσα τὴν πόλι Ὑδρα (2.800 κάτ.) Ἡ Ὑδρα ἐδοξάσθηκε, γιὰ τὸ ἔδωσε τὸ ναυτικὸ τῆς στὸν ἀγῶνα τοῦ 1821. Εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ Μιαούλη καὶ τοῦ Κουντουριώτη.

6. Ἡ ἐπαρχία Κυθήρων περιλαμβάνει τὰ νησιά Κύθηρα καὶ Ἀντικύθηρα, ποὺ εὑρίσκονται πρὸς Ν. τῆς Πελοποννήσου. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ κωμόπολι Κύθηρα (1000 κ.).

Ἱστορικοὶ τόποι: Ἀθήνα, Ἐλευσίνα, Στενὸ τῆς Σαλαμίνας, Σούνιο, Μαραθῶνας, Αἶγινα, Ὑδρα, Σπέτσες.

Πειραιᾶς : Τὸ Πασαλιμάνι.

Κλίμακα 1:1000.000

0 10 20

Έκτασι Νομοῦ 3.100 τετραχ. χιλ
Πληθυσμὸς » 114.000 κάτοικοι

ΝΟΜΟΣ
ΒΟΙΩΤΙΑΣ

2. Ὁ νομὸς Βοιωτίας

Όρια. Ὁ νομὸς Βοιωτίας συνορεύει πρὸς Β. με τὸν νομὸ Φθιώτιδος, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον, πρὸς Ν. συνορεύει με τὸ νομὸ Ἀττικῆς καὶ πρὸς Δ. με τὸν νομὸ Φωκίδος καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸν κόλπον.

Κόλποι. Οἱ κόλποι τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ Εὐβοϊκὸς καὶ ὁ Κορινθιακός.

Πορθμοί. Μεταξὺ τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Εὐβοίας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐβοίου.

Όρη. Τὸ δυτικὸν τμῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν, με δύο ψηλὰ ὄρη. Τὸ ἓνα εἶναι ὁ Παρνασσός, με πολλὰ δάση καὶ πλούσια κτηνοτροφία. Περὶφημον εἶναι τὸ τυρὶ τοῦ Παρνασσοῦ. Τὸ ἄλλο ὄρος εἶναι ὁ Ἐλικώνας.

Πεδιάδες. Στὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τοῦ νομοῦ σχηματίζονται δύο πεδιάδες, τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Λειβαδιᾶς.

Ποταμοί. Ἡ Βοιωτία ἔχει δύο ποταμούς, τὸν Βοιωτικὸν Κηφισὸν καὶ τὸν Ἄσωπὸν. Καὶ οἱ δύο ποταμοὶ χύνονται στὸν Εὐβοϊκὸν κόλπον.

Λίμνες. Παλαιότερα υπήρχε κοντά στη Θήβα μια μεγάλη λίμνη, η Κωπαΐδα, που την άποξήθραναν και έλευθέρωσαν 250.000 περίπου στρέμματα γης. Τώρα μένουν δυο μικρές λίμνες, η *Υλίκη* και η *Παραλίμνη*.

Κλίμα. Το κλίμα της Βοιωτίας είναι εύκρατο και υγιεινό.

Προϊόντα και ασχολίες των κατοίκων. Τα προϊόντα του νομού είναι σιτηρά, βαμπάκι, καπνά, λαχανικά, κτηνοτροφικά και πτηνοτροφικά. Οί κάτοικοι ασχολούνται στην κτηνοτροφία, στη γεωργία, στην κηπουρική και στην πτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. Τη Βοιωτία την διασχίζει ο σιδηρόδρομος Αθηνών-Θεσσαλονίκης. Επίσης αυτοκινητόδρομοι συνδέουν όλες τις μεγάλες κωμοπόλεις της.

Έπαρχίες. Ο νομός Βοιωτίας διαιρείται σε δύο έπαρχίες: α) της *Λειβαδιάς* και β) των *Θηβών*.

1. **Η έπαρχία Λειβαδιάς** έχει πρωτεύουσα τη *Λειβαδιά* (12 χ.κ.), που είναι πρωτεύουσα όλου του νομού. Η *Λειβαδιά* είναι βιομηχανική πόλι· έχει μεγάλες βαμπακαποθήκες, όπου κατεργάζονται τα βαμπάκια, κλωστήρια και ύφαντουργεία. Άλλες κωμοπόλεις είναι η *Αράχωβα*, που παράγει μαύρα κρασιά και περίφημα ύφαντά, ο *Άγιος Γεώργιος*, ο *Όρχομενός*, με έρείπια αρχαία, ή *Δαύλεια* και ή *Χαρώνεια*, με το θαυμάσιο μνημείο, τον πέτρινο λέοντα, ο οποίος συμβολίζει την ανδρεία των Αθηναίων και του Έρου Λόχου των Θηβαίων, που έπολέμησαν έναντίον του Φιλίππου, του βασιλιά της Μακεδονίας, το έτος 338 π.Χ.

2. **Η έπαρχία των Θηβών** έχει πρωτεύουσα τη *Θήβα* (13 χ.κ.). Στο επάνω μέρος της πόλεως φαίνεται ή παλαιά της άκρόπολι, ή Καδμεία. Η Θήβα είναι αρχαία ένδοξη πόλι· είναι ή πατρίδα των στρατηγών Έπαμεινώνδα και Πελοπίδα και του ποιητή Πινδάρου. Άλλες κωμοπόλεις είναι τα *Βάγια*, το *Βαθύ*, τα *Χάλια*, το *Μαυρομάτι*, το *Σχηματάρι*, όπου γίνεται ή διακλάδωσι του σιδηροδρόμου, που πηγαίνει στη Χαλκίδα, ή *Δομβραίνα*, το *Καπαρέλι* και τα *Λευκτρα*.

Ίστορικοί τόποι: Θήβα, Χαρώνεια, Όρχομενός, Τανάγρα, όπου έγιναν άνασκαφές και εύρηκαν πολλά πήλινα άγαλμάτια καμωμένα με έξαιρετική τέχνη. Αύλιδα, άπ' όπου ξεκίνησαν οί Έλληνες για την έκστρατεία της Τροίας. Πλαταιές, όπου οί Έλληνες κατέστρεψαν το στρατό του Μαρδονίου. Θεσπιές, οί όποιες έστειλαν 700 στρατιώτες στις Θερμοπύλες. Όσιος Λουκάς, μοναστήρι με θαυμάσιο βυζαντινό ναό. Τα Λευκτρα, όπου ένίκησαν οί Θηβαίοι τους Σπαρτιάτες.

3. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος

Ὅρια. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Θεσσαλία, πρὸς Δ. μετὰ τὸν νομὸν Εὐρυτανίας, πρὸς Ν. μετὰ τὸν νομὸν Φωκίδος καὶ τὸν νομὸν Βοιωτίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ ἀπὸ τὸν Εὐβοϊκόν.

Κόλποι. Οἱ κόλποι τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ Μαλιακὸς καὶ ὁ Εὐβοϊκός.

Ὅρη. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶναι ἡ Ὄθηρη, ὁ Τυμφρηστὸς, ἡ Οἶτη καὶ τὸ Καλλίδρομον, ποῦ καταλήγει στὸν Μαλιακὸν κόλπον καὶ σχηματίζει τὰ στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν, ὅπου ἔπεσε ὁ Λεωνίδας.

Πεδιάδες. Ἔχει τὶς πεδιάδες τῆς Λαμίας καὶ τῆς Ἀταλάντης.

Ποταμοί. Ἔχει τὸν Σπερχειόν. Κοντὰ στὶς ἐκβολὰς τοῦ Σπερχειοῦ εἶναι ἡ γέφυρα τῆς Ἀλαμάνας, ὅπου ἐπολέμησε ὁ Ἀθανάσιος Διάκος.

Ἰαματικὲς πηγές. Ὁ νομὸς ἔχει ἰαματικὰς πηγὰς στὶς Θερμοπύλες, στὰ Καμένα Βοῦρα, στὴν Ὑπάτη καὶ στὸ Πλατύστομον.

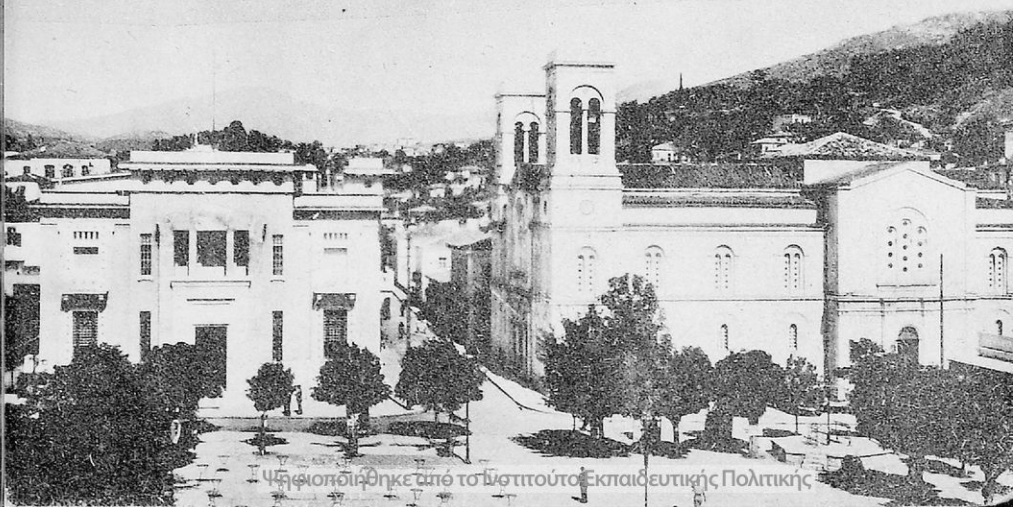
Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατὸ καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων. Ἡ Φθιώτις παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, δημητριακὰ, ξυλεία, κάρβουνα, κρασί, βαμπάκι, καπνὰ, ρύζι, ἔλιες καὶ λάδι. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία καὶ στὴν ἀμπελοργία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸν περνάει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ἀθηνῶν—Θεσσαλονίκης. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ συγκοινωνοῦν μετὰ αὐτοκίνητα.

Ἐπαρχίαι. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος διαιρεῖται σὲ τρεῖς ἐπαρχίαι : α) τῆς Φθιώτιδος, β) τοῦ Λομοκοῦ καὶ γ) τῆς Λοκρίδος.

αἰμία : Ἀπομὴ τῆς κεντρικῆς πλατείας καὶ τῆς Μητροπόλεως.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ίνστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1. **Ἡ ἐπαρχία Φθιώτιδος** ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Λαμία* (26 χ.κ.), πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Λαμία εἶναι ὠραία πόλι με ἀρχαῖο φρούριο. Σὲ μιὰ πλατεῖα τῆς πόλεως εἶναι στημένος ὁ ἀνδριάντας τοῦ Ἀθανασίου Διάκου. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Στυλίδα*, τὸ ἐπίνειο τῆς Λαμίας, ἡ *Πελασγία*, ἡ *Ἀνθήλη*, ἡ *Υπάτη*, ἡ *Σπερχειάδα* καὶ ἡ *Μακρακώμη*.

2. **Ἡ ἐπαρχία Δομοκοῦ** ἔχει πρωτεύουσα τὸν *Δομοκὸ* (1.700 κ.) με ὄχυρὸ κάστρο, ἀπ' ὅπου βλέπει κανεὶς ὀλόκληρη τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλίας. Ἄλλη κωμόπολι εἶναι ἡ *Ὀμβριακὴ*.

3. **Ἡ ἐπαρχία Λοκρίδος** ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Ἀταλάντη* (4.000 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Μαρξίνο*, ἡ *Λάρυμνα*, με ἀρχαῖα ἐρείπια καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἡ *Μαλεσίνα*, ὁ *Μῶλος*, ἡ *Δρυμαῖα*, ἡ *Ἐλάτεια*, οἱ *Λιβανάτες*, ἡ *Ἀμφίκλεια* καὶ ὁ *Ἅγιος Κωνσταντῖνος*, με λιγνιτωρυχεῖα.

Ἱστορικοὶ τόποι: Λαμία, Ἀλαμάνα, Θερμοπύλες, Λάρυμνα.

4. Ὁ νομὸς Φωκίδος

Ὅρια. Ὁ νομὸς Φωκίδος συνορεύει πρὸς Β. με τὸν νομὸ Φθιώτιδος, πρὸς Α. με τὸν νομὸ Βοιωτίας, πρὸς Δ. με τὸν νομὸ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸ κόλπο.

Ὅρη. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ περισσότερο ὄρεινὸ. Τὰ μεγαλύτερα ὄρη του εἶναι τὰ *Βαρδούσια*, ἡ *Γκιώνα* καὶ ὁ *Παρνασσός*.

Πεδιάδες. Ἐχει μιὰ, τὴν πεδιάδα τῆς *Ἀμφισας*.

Ποταμοί. Ἐχει τὸν *Μόρνο*, πού χύνεται στὸν Κορινθιακὸ κόλπο.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ.

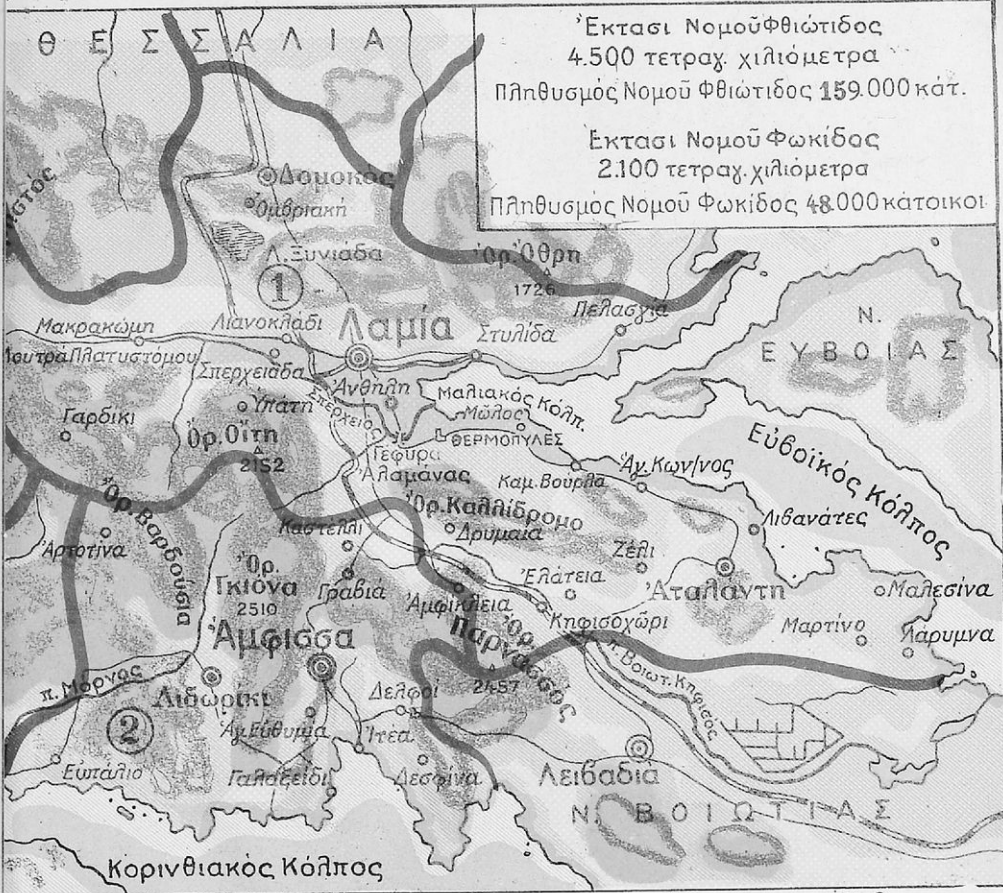
Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακά, λάδι καὶ ἐλιές. Περίφημες εἶναι οἱ ἐλιές τῆς Ἀμφισας. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία καὶ στὴ γεωργία.

Συγκοινωνία. Οἱ πόλεις καὶ οἱ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συγκοινωνοῦν με αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Φωκίδος διαιρεῖται σὲ δύο ἐπαρχίες: α) τῆς *Παρνασσίδος* β) τῆς *Δωριδος*.

1. **Ἡ ἐπαρχία Παρνασσίδος** ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Ἀμφισα* (5.000 κ.) πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἐπίνειο τῆς Ἀμφισας εἶναι ἡ *Ἰτέα*, με ὠραία ρυμοτομία, εὐρύχωρη προκυμαῖα καὶ μεγάλες ἀποθήκες ὅπου συγκεντρώνονται οἱ ἐλιές καὶ φορτώνονται στὰ πλοῖα. Ἄλλες κω-

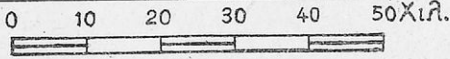
ΝΟΜΟΣ ΦΘΙΩΤΙΔΟΣ ② ΝΟΜΟΣ ΦΩΚΙΔΟΣ

Έκτασι Νομού Φθιώτιδος
4.500 τετραγ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός Νομού Φθιώτιδος 159.000 κάτ.

Έκτασι Νομού Φωκίδος
2.100 τετραγ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός Νομού Φωκίδος 48.000 κάτοικοι

Κλίμακα 1:1000 000

μπούλες είναι τὸ Γαλαξίδι, ναυτική κωμόπολι, ἡ Δεσφίνα, ἡ ἱστορική Γραβιά, ὅπου ἐπολέμησε ὁ Ὀδυσ. Ἄνδρουττος καὶ οἱ Δελφοί, στοὺς πρόποδες τοῦ Παρνασσοῦ, ὅπου σώζονται καὶ τὰ ἐρείπια τοῦ μαντείου.

2. Ἡ ἐπαρχία Δωρίδος. Εἶναι ὅλη ὄρεινή, μὲ πρωτεύουσα τὸ Λιδωρική (1.200 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Ἄρτοτινα καὶ τὸ Εὐπάλιο.

Ἱστορικοί τόποι: Δελφοί, Γραβιά.

5. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας εἶναι ὁ δυτικώτερος νομὸς τῆς Στερεᾶς καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Ἠπειρο, πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος καὶ πρὸς Α. συνορεύει μετὰ τὸν νομὸ Φωκίδος καὶ μετὰ τὸν νομὸ Εὐρυτανίας.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ἔχει δύο κόλπους, τὸν Ἀμβρακικὸν καὶ τὸν κόλπον τοῦ Μεσολογγίου. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Ἀκτιο καὶ τὸ Ἀντίρριο.

Νησιά. Στὸν νομὸ αὐτὸν ἀνήκουν τὰ νησιά Ἐχινάδες.

Ὅρη. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν. Ὅρη του εἶναι τὰ Ἀκαρνανικά, τὸ Μακρονόρος, τὸ Πανατωλικὸν καὶ ὁ Ἀράκωνθος.

Πεδιάδες. ἔχει δύο πεδιάδες, τοῦ Ἀργινίου καὶ τοῦ Μεσολογγίου.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ὁ νομὸς ἔχει τὸν Ἀχελῷον, ποὺ εἶναι καὶ ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Στερεᾶς καὶ τὸν Εὐῆρον.

Λίμνες. ἔχει τέσσερες λίμνες: τὴν Τριχωνίδα, τὴν Λουσιμαχία, τὸν Ὄζερόν καὶ τὴν Ἀμβρακία.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατὸν καὶ ὑγιεινόν.

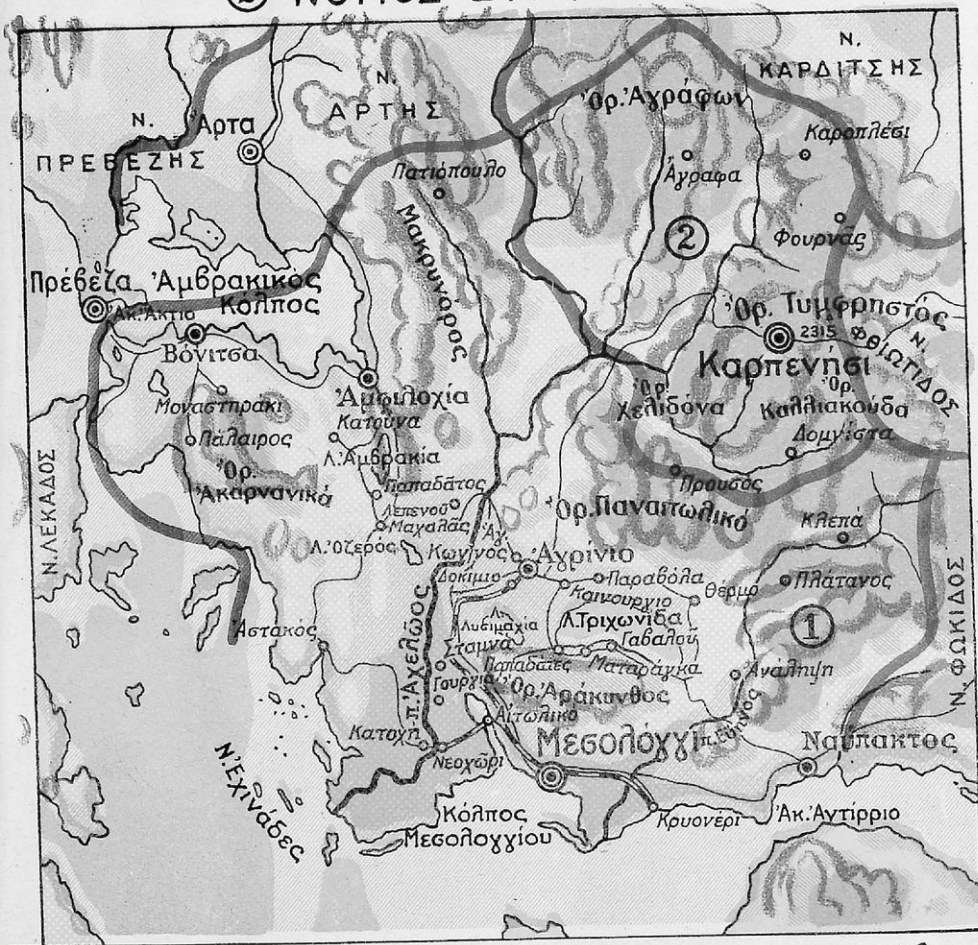
Προϊόντα καὶ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακὰ καὶ καρποῖ, ἐσπεριδοειδῆ, ρύζι, ἐλιές, λάδι, καπνὰ ἐξαιρετικῆς ποιότητος στὴν πεδιάδα τοῦ Ἀργινίου, καρπούζια τοῦ Ἀστακοῦ, βελανίδια, ἀλάτι, καὶ ψάρια τοῦ Μεσολογγίου. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία καὶ στὴν ἀλιεία.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει μίαν τοπικὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Κρουονέρι καὶ συνδέει τὸ Μεσολόγγι μετὰ τὸ Ἀργίνιον. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

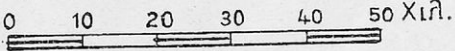
Ἐπαρχίαι. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ἔχει πέντε ἐπαρχίας: α) τοῦ Μεσολογγίου, β) τῆς Ναυπακτίας, γ) τῆς Τριχωνίδος, δ) τοῦ Βάλτου καὶ ε) τῆς Βονίτσας καὶ τοῦ Ξηρομέρου.

1. Ἡ ἐπαρχία Μεσολογγίου ἔχει πρωτεύουσα τὸ Μεσολόγγι (14 χ.κ.) ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Τὸ Μεσολόγγι εἶναι ἱστορικὸν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν γιὰ τὴν μακρὰ πολιορκίαν καὶ τὴν ἥρωικὴν ἐξοδὸν τῆς φρουρᾶς του (1826). Γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθηκε Ἱερὴ πόλις. Στὸ κέντρο τῆς πόλεως εἶναι ὁ κήπος τῶν Ἡρώων μετὰ τὰ ὀστέα τῶν πεσόντων. Ἐκεῖ εἶναι καὶ οἱ τάφοι τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, τοῦ Κυριακούλη Μαυρομιχάλη καὶ τοῦ Λόρδου Βύρωνα.

① ΝΟΜΟΣ ΑΙΤΩΛΙΑΣ κ ΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ
 ② ΝΟΜΟΣ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι Νομού Αιτωλίας κ Ακαρνανίας	5.700 τετραγωνικά χιλιόμετρα
Πληθυσμός » » » »	237.000 κάτοικοι
Έκτασι Νομού Ευρυτανίας	2.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα
Πληθυσμός » »	40.000 κάτοικοι

Στή λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου υπάρχουν έκτεταμένα και πλούσια ιχθυοτροφεία από τα όποια ψαρεύουν νοστιμώτατα ψάρια (κεφάλους και τσιπούρες). Περίφημο είναι το αύγοτάραχο του Μεσολογγίου, που το βγάζουν από τα ψάρια.

"Άλλες κωμοπόλεις της έπαρχίας είναι οι *Παπαδάτες*, ή *Γαβαλοῦ*, ή *Ματαράγκα*, ή *Σταμνά*, το *Νεοχώρι* και το *Αίτωλικό*, κτισμένο έπάνω σε ένα νησάκι, στο βάθος του κόλπου του Μεσολογγίου· και για να συγκοινωνη με τή στεριά έχει δυο γέφυρες, μία ανατολικά και τήν άλλη δυτικά.

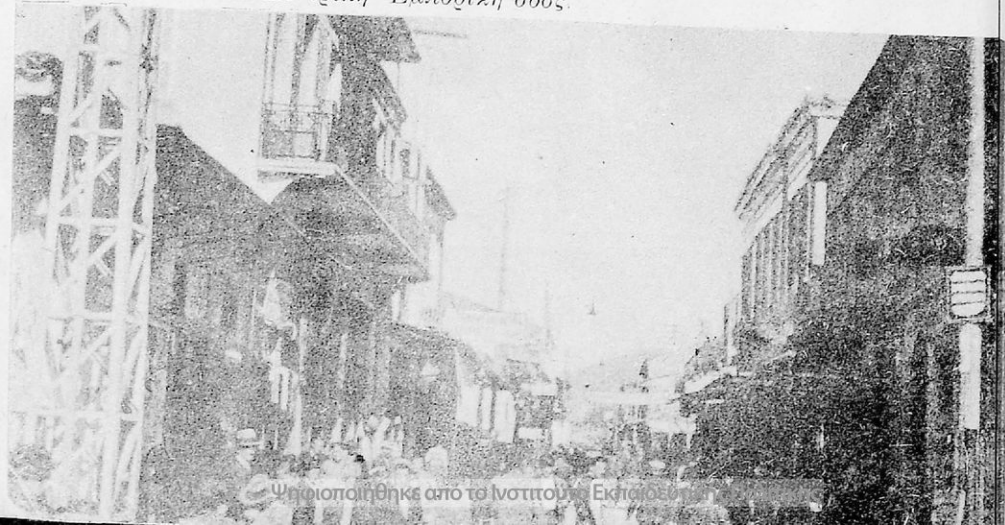
2. **Ἡ έπαρχία Ναυπακτίας** έχει πρωτεύουσα τή *Ναύπακτο* (6 χ.κ.), κτισμένη στην είσοδο του Κορινθιακού κόλπου, με όχυρο ένετικό κάστρο. "Άλλες κωμοπόλεις είναι ο *Πλάτανος* και ή *Κλεπά*.

3. **Ἡ έπαρχία Τριχωνίδος** έχει πρωτεύουσα το *Ἀργίριο* (22 χ.κ.), ώραία πόλι με μεγάλα καταστήματα, καπναποθήκες και έργοστάσια. "Άλλες κωμοπόλεις είναι ο *Ἅγιος Κωνσταντίνος*, ή *Ἀνάληψι*, το *Παναϊώλιο*, το *Καινούοιο*, ή *Παραβόλα* και το *Θέουο*, όπου σώζονται τα έρείπια της αρχαίας πρωτεύουσας της «Αίτωλικής Συμπολιτείας».

4. **Ἡ έπαρχία Βάλτου** είναι σχεδόν όλη όρεινή και παράγει βελανιδια ξυλοκάρβουνα και χοίρους. Πρωτεύουσα έχει τήν *Ἀμφιλοχία* (5 χ.κ.) "Άλλες κωμοπόλεις είναι ή *Λεπενοῦ* και το *Πατιόπουλο*.

5. **Ἡ έπαρχία Βονίτσης και Ξηρομέρου** έχει πρωτεύουσα τή *Βόνιτσα* (3 χ.κ.). "Άλλες κωμοπόλεις είναι ο *Ἄστακος* που παράγει νοστιμώτατα καρπούζια, ή *Κατούνα*, ή *Κατοχή* και ο *Πάλαιος*.

Ἱστορικοί τόποι : Μεσολόγγι, Θέρμο, Ναύπακτος.
Ἀργίριον : Ἡ Κεντρική Ἑμπορική οδός.

6. Ὁ νομὸς Εὐρυτανίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Εὐρυτανίας συνορεύει πρὸς Α. μετὸν νομὸ Φθιώτιδος, πρὸς Β. μετὴ Θεσσαλία, πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν. μετὸν νομὸ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ὅρη. Ἡ Εὐρυτανία εἶναι ὅλη ὄρεινή. Τὰ ὄρη τῆς εἶναι τὰ *Ἄγραφα*, ὁ *Τυμφρηστός*, ἡ *Καλλιακούδα*, ἡ *Χελιδόνα* καὶ τὸ *Παναίτωλικό*.

Ποταμοί. Ἔχει τὸν *Ἀχελῶο*.

Κλίμα. Εἶναι ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸν τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα. Εἶναι τὰ κτηνοτροφικά, ἡ ξυλεία καὶ τὰ καρύδια.

Συγκοινωνία. Ἡ πρωτεύουσα καὶ οἱ κυριώτερες κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχία Εὐρυτανίας. Ὀλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μία ἐπαρχία μετὰ πρωτεύουσα τὸ *Καρπενήσι* (3.700 κ.) μικρὴ πόλις πού ἐκάηκε ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς. Προπολεμικῶς ἦταν σημαντικὸ κέντρο παραθερισμοῦ. Κοντὰ στὸ Καρπενήσι εὐρίσκεται ἡ τοποθεσία *Κεφαλόβρυσος*, ὅπου ἐσκοτώθηκε ὁ Μάρκος Μπότσαρης πολεμῶντας τοὺς Τούρκους. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὰ *Ἄγραφα*, τὸ *Καρπολέσι*, ἡ *Φουρνά*, ἡ *Δομνίστα* καὶ ὁ *Προυσός*, μετὰ ἱστορικὸ μοναστήρι.

Ἱστορικοὶ τόποι. Καρπενήσι, Προυσός.

7. Ὁ νομὸς Εὐβοίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Εὐβοίας εὐρίσκεται πρὸς τὰ ἀνατολικά τῆς Στερεῶς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ νησιά Εὐβοία καὶ Σκύρο καὶ μερικὰ ἄλλα

Χαλκίδα : Ὁ πορθμὸς τοῦ Εὐβοίου καὶ ἡ γέφυρα.

μικρότερα. Ἡ Εὐβοία εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησί τοῦ Αἰγαίου.

Κόλποι. Μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Στερεᾶς σχηματίζεται ὁ *Εὐβοϊκὸς κόλπος*. Στὸ στενότερο σημεῖο τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου εἶναι ὁ πορθμὸς τοῦ *Εὐρίπου*. Ἐπάνω ἀπὸ τὸν πορθμὸ ὑπάρχει μιὰ μεγάλη γέφυρα, ἡ ὁποία ἐνώνει τὴ Στερεὰ μὲ τὴν Εὐβοία. Ἡ γέφυρα αὐτὴ ἀνοίγει, ὅταν πρόκειται νὰ περάσῃ κανένα πλοῖο καὶ ἔπειτα κλείνει, γιὰ νὰ περνοῦν τὰ αὐτοκίνητα καὶ οἱ πεζοί. Ἐκεῖ στὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου θαυμάζει κανεὶς τὸ φυσικὸ φαινόμενο, πού λέγεται *παλίρροια*. Τὰ νερὰ δηλαδὴ τοῦ Εὐρίπου ἔξῃ ὥρες τρέχουν σὰν ποτάμι πρὸς τὸ βορρᾶ καὶ ἔπειτα ἄλλες ἔξῃ τρέχουν πρὸς τὸ νότο.

Ἄκρωτήρια. Ἡ Εὐβοία ἔχει τρία ἀκρωτήρια: Τὸ *Ἀρτεμίσιον*, ὅπου ἐγίνε ἡ ναυμαχία Ἑλλήνων καὶ Περσῶν, τὸ *Κύναιον* καὶ τὸν *Καφηρέα*.

Ὄρη. Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐβοίας εἶναι ὄλο σχεδὸν ὄρεινόν. Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς εἶναι τὸ *Τελέθριον*, τὸ *Ξηρό*, τὸ *Κανδήλι*, ἡ *Δίρφη* καὶ ἡ *Ὀχη*.

Ἰαματικὲς πηγές. Σπουδαιότατη ἰαματικὴ πηγὴ τῆς Εὐβοίας εἶναι τὰ *λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐβοίας εἶναι ξηρὸ καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὸ μεσαῖο καὶ τὸ βόρειο τμήμα τοῦ νησιοῦ ἔχει πολλὰ δάση ἀπὸ τὰ ὁποῖα βγάζουν ξυλεία, κάρβουνα καὶ ρετσίνα. Οἱ μικρὲς πεδιάδες τοῦ Ξηροχωρίου καὶ τῆς Χαλκίδας παράγουν σιτηρὰ, ἐλιές καὶ κρασιά. Ἐκλεκτὴ εἶναι ἡ ρετσίνα τῆς Χαλκίδας. Ἄλλα προϊόντα τοῦ τόπου εἶναι τὸ μέλι, τὰ σῦκα, τὰ καπνὰ, τὰ μάρμαρα, ὁ λευκόλιθος καὶ ὁ λιγνίτης τῆς Κύμης καὶ τοῦ Ἀλιβερίου, ὅπου ὑπάρχει καὶ μεγάλο ἐργοστάσιο παραγωγῆς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος.

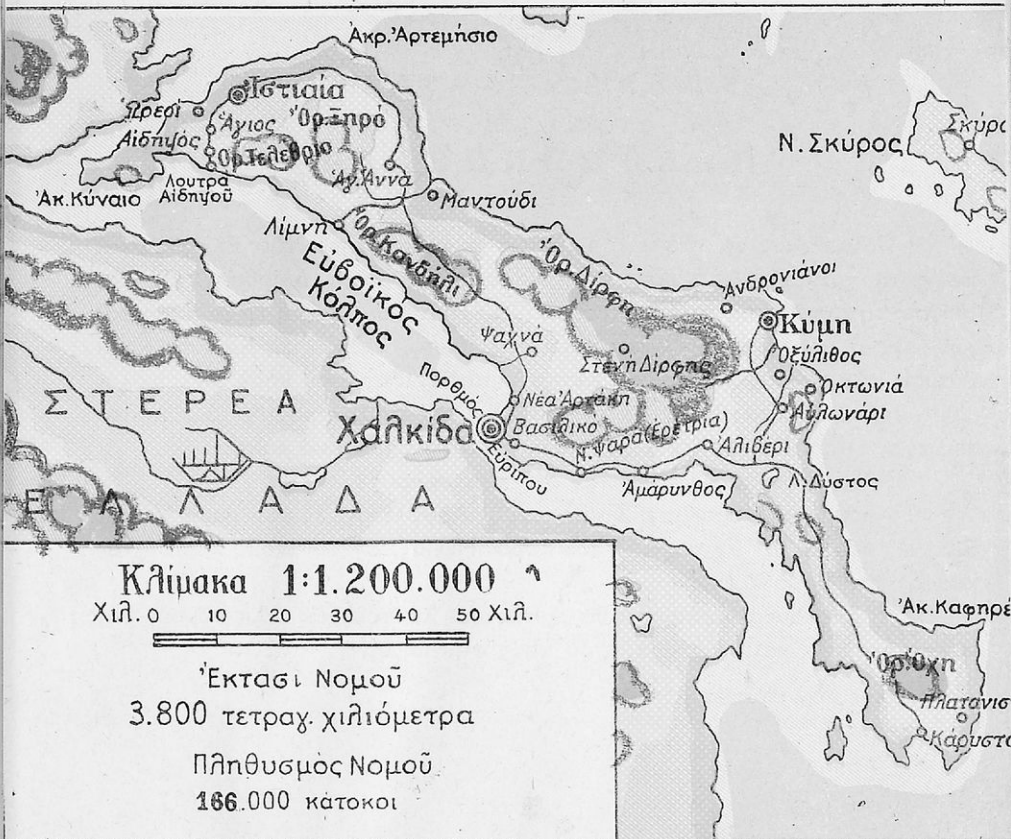
Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία, στὴ ναυτιλία, στὴν ἀλιεία καὶ στὰ ὄρυχεῖα.

Συγκοινωνία. Ἡ Χαλκίδα ἔχει σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία ἀτμοπλοϊκὴ καὶ μὲ αὐτοκίνητα. Οἱ κωμοπόλεις τῆς Εὐβοίας συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους ἢ ἔχουν ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Εὐβοίας διαίρεται σὲ τρεῖς ἐπαρχίες: α) τῆς *Χαλκίδος*, β) τῆς *Ἰστιαίας* καὶ γ) τῆς *Καρυστίας*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Χαλκίδος* ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Χαλκίδα* (26 χ.κ.) πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Χαλκίδα εἶναι ὠραία πόλις κτισμένη στὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου καὶ ἔχει μεγάλη ἐμπορικὴ καὶ γεωργικὴ κίνησι. Κοντὰ στὴ Χαλκίδα ἦταν ἡ ἀρχαία *Ἐρέτρια*, πού τὴν κατέστρεψε ὁ Ξέρξης. Ἐκεῖ εἶναι κτισμένο τώρα τὸ χωριὸ *Νέα Ψαρά*. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Αἴμνη*, τὸ *Μαντούδι*, ἡ *Ἁγία Ἄννα*, τὰ *Ψαχνά*, ὁ

ΝΟΜΟΣ ΕΥΒΟΙΑΣ

Άμαρυνθος, τὸ Βασιλικό, ἡ Νέα Ἀρτάκη καὶ ἡ Στενὴ Δίρφης

2. Ἡ ἐπαρχία Ἰστιαίας ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἰστιαία (5 χ.κ.). Ἐπίγειο τῆς Ἰστιαίας εἶναι οἱ Ὁρεοί. Στὴν παραλία τοῦ Εὐβοϊκοῦ κόλπου εἶναι ἡ ὠραιότερη λουτρόπολις τῆς Ἑλλάδος, ἡ Αἰδηψός, μὲ περίφημα ἱαματικά λουτρά καὶ θαυμάσια ξενοδοχεῖα.

3. Ἡ ἐπαρχία Καρυστίας μαζί μὲ τὴ Σκύρο ἔχει πρωτεύουσα τὴν Κύμη (4 χ.κ.). Ἡ Κύμη εἶναι ὀνομαστή γιὰ τὰ σῦκα καὶ τὰ κρασιά της. Ἄλλες καὶ ἰσπόλεις εἶναι ὁ Ὁξύλιθος, τὸ Αὐλωνάρι, τὸ Ἀλιβέρι, ἡ Κάρυστος καὶ ἡ Σκύρος.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ἀρτεμίσιο, Χαλκίδα, Ἐρέτρια, Σκύρος.

Τ μ ῆ μ α Δ ε ῦ τ ε ρ ο

Π Ε Λ Ο Π Ο Ν Ν Η Σ Ο Σ

Ἡ Πελοπόννησος ἀποτελεῖ τὸ νότιο μεγάλο τμῆμα τῆς Ἑλλάδος καὶ βρέχεται τριγύρω ἀπὸ θάλασσα. Παλαιότερα μόνον ὁ ἰσθμὸς τῆς Κορίνθου τὴ συνέδεε μὲ τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα. Ἦταν δηλαδή ἡ Πελοπόννησος μιὰ μεγάλη χερσόνησος. Ὄταν ὅμως ἔκοψαν τὸν ἰσθμὸ τῆς Κορίνθου καὶ ἔκαμαν τὴν διώρυγα, τότε ἡ Πελοπόννησος ἔγινε πλέον νησί, γιατί ὀλόγυρα ἔχει θάλασσα: πρὸς Α. τὸ Μυρτώο πέλαγος, πρὸς Ν. τὸ Κρητικὸ πέλαγος, πρὸς Δ. τὸ Ἴόνιο καὶ πρὸς Β. τὸν Κορινθιακὸ κόλπο.

Ἡ Πελοπόννησος διαιρεῖται σὲ ἑπτὰ νομούς:

- 1) Τὸν νομὸ Κορινθίας, 2) τὸν νομὸ Ἀργολίδος, 3) τὸν νομὸ Ἀρκαδίας, 4) τὸν νομὸ Ἀχαΐας, 5) τὸν νομὸ Ἠλείας, 6) τὸν νομὸ Μεσσηνίας καὶ 7) τὸν νομὸ Λακωνίας.

Στὰ ἀκόλουθα μαθήματα θὰ ἐξετάσωμε λεπτομερῶς τοὺς νομούς τῆς Πελοποννήσου καὶ τὴ σειρά, πού τοὺς σημειώνομε.

Τοπῖον τῆς Πελοποννήσου.

1. Ὁ νομὸς Κορινθίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Κορινθίας συνορεύει πρὸς Α. μετὸν νομὸν Ἀττικῆς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸν κόλπον, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸν, πρὸς Δ. συνορεύει μετὸν νομὸν Ἀχαΐας καὶ πρὸς Ν. μετὸν νομὸν Ἀργολίδος.

Κόλποι. Ἐχει δύο κόλπους, τὸν Κορινθιακὸν καὶ τὸν Σαρωνικόν.

Ἴσθμός. Ὁ Ἴσθμὸς τῆς Κορίνθου ἐχώριζε τὸν Κορινθιακὸν ἀπὸ τὸν Σαρωνικόν. Τὸ 1893 ἔκοψαν τὸν Ἴσθμὸν καὶ ἔκαμαν διώρυγα γιὰ νὰ ἐνώσουν τοὺς δύο κόλπους, ὥστε νὰ μὴ κάνουν τὰ πλοῖα τὸ γύρο τῆς Πελοποννήσου.

Ὅρη. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τοῦ εἶναι ἡ *Κυλλήνη*, τὸ *Ἀραχναῖο* καὶ τὰ *Γεράνεια ὄρη*.

Πεδιάδες. Ἐχει τὴν πεδιάδα τῆς Κορίνθου, τὴν πεδιάδα τῆς Φενεοῦ καὶ τὴν παραλία τοῦ Κορινθιακοῦ, ὅπου καλλιεργεῖται ἡ σταφίδα.

Λίμνες. Ὁ νομὸς Κορινθίας ἔχει μίαν λίμνην, τὴν *Στυμφαλίδα*, ὅπου ὁ Ἡρακλῆς ἐξωλόθρευσεν τὶς Στυμφαλίδες ὄρνιθες.

Ἱαματικὲς πηγές. Ὑπάρχει μίαν σημαντικὴν ἱαματικὴν πηγὴν στὸ *Λουτράκι*. Τὸ Λουτράκι εἶναι ἀπὸ τὶς ὠραιότερας λουτροπόλεις τῆς Ἑλλάδος.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατὸν καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων. Τὸ σπουδαιότερον προϊόν τῆς Κορινθίας εἶναι ἡ ξανθὴ κορινθιακὴ σταφίδα. Ἐπίσης παράγει δημητριακά, ὀπωρικά, μαῦρα κρασιά, Νεμέας, σταφύλια, λάδι, ἐλιές καὶ ρετσίνα. Στὴν Κόρινθον ὑπάρχει καὶ ἐργοστάσιον ποῦ κατεργάζονται τὸ ρετσίνα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν ἀμπελοργίαν, στὴν γεωργίαν καὶ στὸ ἐμπόριον.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν καὶ οἱ σπουδαιότερες κωμοπόλεις τοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκίνητοδρόμους.

Ἐπαρχία Κορινθίας. Ὁ νομὸς ὁλόκληρος ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν μετὰ πρωτεύουσαν τὴν *Κόρινθον* (18 χ.κ.). Ἡ Κόρινθος εἶναι κτισμένη στὴν παραλία τοῦ Κορινθιακοῦ. Κατὰ τὸ ἔτος 1928 καταστράφηκε ἡ πόλις ἀπὸ σεισμόν, ἀλλὰ ξανακτίσθηκε. Κοντὰ στὴν Κόρινθον σώζονται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας Κορίνθου. Ἡ ἀρχαία Κόρινθος ἦταν πλουσιωτάτη πόλις μετὰ ἰσχυρὴν ναυτικὴν δύναμιν. Ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Κόρινθον εἶναι τὸ βουνὸν *Ἀκροκόρινθος*, μετὰ ἰσχυρὸν φρούριον καὶ θαυμασίαν θέαν πρὸς τὸν Κορινθιακόν καὶ πρὸς τὸν Σαρωνικόν κόλπον.

Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Λουτράκι*, τὸ *Περιγιάλι*, τὸ *Ζευγολατιόν*, τὸ *Βέλο*, ἡ *Σικωνία*, τὸ *Εὐλόκαστρον*, ἡ *Νεμέα*, τὰ *Ἀθίτζια* καὶ τὸ *Σοφικόν*.

Ίστορικοί τόποι : Στυμφαλίδα, Παλ. Κόρινθος, Ίσθμός, όπου ἐγίνονταν ἀγῶνες, τὰ «Ίσθμια». Νεμέα, όπου ἐγίνονταν τὰ «Νέμεα». Δερβενάκια, όπου ὁ Κολοκοτρῶνης κατέστρεψε τὸν στρατὸ τοῦ Δράμαλη.

2. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος συνορεύει πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Ἀρκαδίας, πρὸς Β. μετὸν νομὸ Κορινθίας, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Σαρωνικὸ κόλπο καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Μυρτώο πέλαγος.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Κόλπους ἔχει τὸν Σαρωνικὸ καὶ τὸν Ἀργολικὸ. Ἀκρωτήριο ἔχει τὸ Σκύλαιο.

Ὅρη. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν. Τὰ κυριώτερα ὄρη του εἶναι τὸ Ἀρτεμίσιο καὶ τὸ Ἀραχναῖο.

Πεδιάδα ἔχει μία, τὴν Ἀργολικὴν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακά, λαχανικά, πεπόνια τοῦ Ἄργου, λάδι, ἐλιές, ἐσπεριδοειδῆ καὶ κτηνοτροφικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κηπουρικὴ, στὴ γεωργία καὶ στὴν κτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸ περνάει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ἀθηνῶν—Καλαμῶν. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συγκοινωνοῦν μετὰ αὐτοκίνητα καὶ τὰ παράλια μετὰ πλοία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος ἔχει τρεῖς ἐπαρχίες : α) τῆς Ναυπλίας, β) τοῦ Ἄργου καὶ γ) τῆς Ἐρμιονίδος.

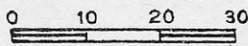
1. **Ἡ ἐπαρχία Ναυπλίας** ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ναύπλιο (8.400 κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Τὸ Ναύπλιο ἦταν ἡ πρωτεύουσα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωσι ἕως τὸ 1834. Ἡ πόλις ἔχει τρία φρούρια, τὸ Παλαμῆδι, τὴν Ἀκροναυπλία καὶ τὸ Μπούρτζι. Κοντὰ στὸ Ναύπλιο εἶναι ἡ *Τίονθα*, μετὰ γεωργικὸ Σταθμὸν, ἀγροτικὰ φυλακὰ καὶ ἀρχαῖα κυκλώπεια τεῖχη. Στὴν παραλία τοῦ Σαρωνικοῦ εἶναι ἡ *Νέα Ἐπίδαυρος*, καὶ πλησίον ἐκεῖ βρίσκεται ἡ ἀρχαία Ἐπίδαυρος. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Λυγουριὸ* καὶ τὸ *Ἀραχναῖο*.

2. **Ἡ ἐπαρχία Ἄργου** ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ἄργος (14 χ. κ.), ἱστορικὴ πόλις μετὰ ἀκρόπολι καὶ ἀρχαῖο θέατρο.

Στὸ βόρειο ἄκρο τῆς ἀργολικῆς πεδιάδος σώζονται τὰ ἑρείπια τῶν

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι Νομού Κορινθίας	2.400 τετραχ. χιλ
Πληθυσμός	>> 112.000 κάτοικοι
Έκτασι	>> Αργολίδος 2.400 τετραχ. χιλ
Πληθυσμός	>> 89.000 κάτοικοι

① Ν. ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

② Ν. ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ

ἀρχαίων Μυκηνηῶν καὶ στὸ νότιο τῆς Τίρυνθας. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Ἀχλαδόκαμπος, ἡ Καρνά, οἱ Λίμνες, τὸ Κουτσοπόδι καὶ ἡ Νέα Κλις.

3. Ἡ ἐπαρχία Ἑρμιονίδος ἔχει πρωτεύουσα τὸ Κρανίδι (4.300 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Ἑρμιόνη καὶ οἱ Δίδυμοι.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ναύπλιο, Ἀργος, Τίρυνθα, Ἐπίδαυρος, Μυκῆνες,

3. Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας εἶναι στὸ κέντρο τῆς Πελοποννήσου καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὸν νομὸ Κορινθίας καὶ μετὸν νομὸ Ἀχαΐας, πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Ἠλείας καὶ τὸν νομὸ Μεσσηνίας, πρὸς Ν. μετὸν νομὸ Λακωνίας καὶ πρὸς Α. μετὸν νομὸ Ἀργολίδος καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀργολικὸ κόλπο.

Ὅρη. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι σχεδὸν ὅλο ὄρεινόν. Τὰ κυριώτερα ὄρη εἶναι τὸ *Λόρκειο*, τὸ *Ἀρτεμισίο*, τὸ *Μαίναλο* καὶ ὁ *Πάρνωνας*.

Πεδιάδες. Στὸ ἀνατολικὸ μέρος τῆς Ἀρκαδίας σχηματίζεται ἡ πεδιάδα τῆς Τριπόλεως καὶ στὸ νοτιοδυτικὸ μέρος τὸ ὄροπέδιο τῆς Μεγαλοπόλεως.

Ποταμοί. Ποταμὸ ἔχει ἓνα, τὸν *Ἀλφειό*, μετὸς δυὸ παραποτάμους του, τὸν *Ἐρύμανθο* καὶ τὸν *Λάδωνα*.

Κλίμα. Εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ἀρκαδίας εἶναι δημητριακά, πατάτες, σκόρδα Τριπόλεως, κουκιά Τεγέας, κρασιά Μαντινείας, μήλα, καρπούζια, πεπόνια καὶ κτηνοτροφικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, κτηνοτροφία καὶ πολλοὶ ξενιτεύονται.

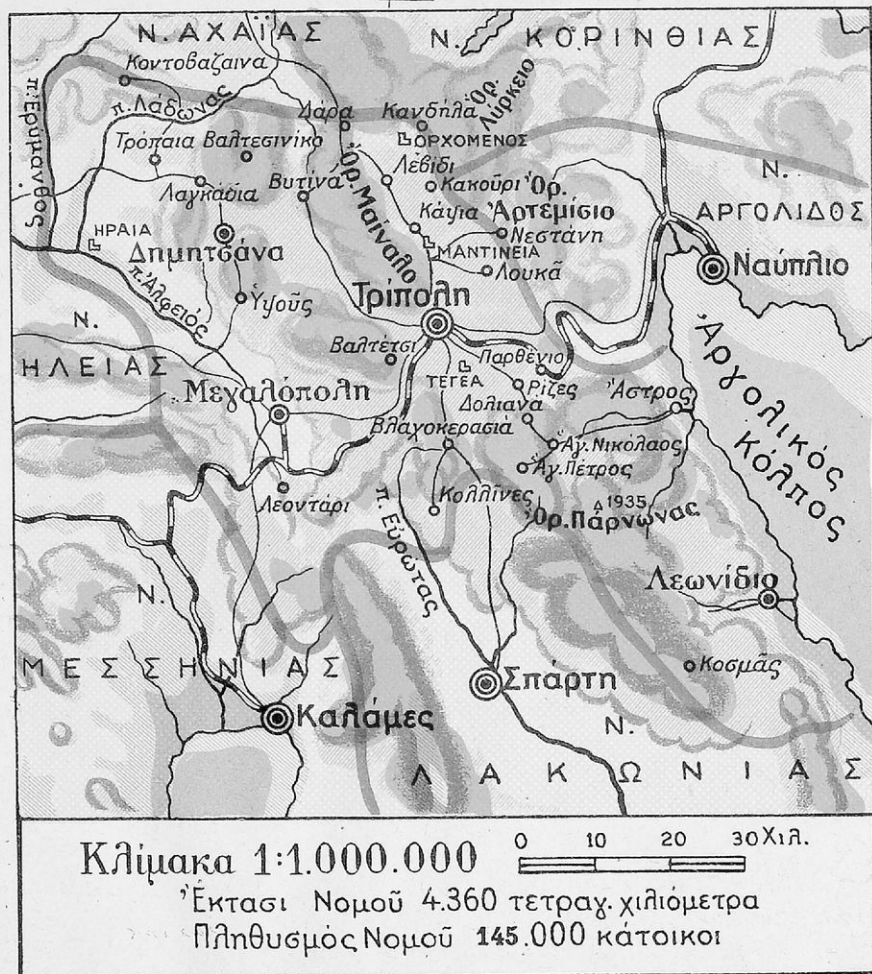
Συγκοινωνία. Τὸν νομὸ Ἀρκαδίας τὸν διασχίζει ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν—Καλαμῶν. Οἱ κυριώτερες κωμοπόλεις του συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες : α) τῆς *Μαντινείας*, β) τῆς *Μεγαλοπόλεως*, γ) τῆς *Γορτυνίας* καὶ δ) τῆς *Κονουσίας*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Μαντινείας* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Τρίπολι* (17 χ.κ.) ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἐπὶ τουρκοκρατίας ἦταν πρωτεύουσα ὅλης τῆς Πελοποννήσου. Ἡ Τρίπολι εἶναι ὠραία πόλι μετὰ πλούσια ἐμπορικὰ καταστήματα, ἐργοστάσια ὑφαντουργίας καὶ σιδηρουργίας. Ἡ πόλι ἔχει τελειότατο νοσοκομεῖο, τὸ μεγαλύτερο τῆς Πελοποννήσου. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Τεγέα*, ἀρχαία πόλι, ἡ *Βλαχοκερασιά*, οἱ *Κολλίνες*, ἡ *Κανδήλα*, ἡ *Νεστάνη* καὶ τὸ *Λεβίδι*.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Τριπόλεως σώζονται τὰ εἰρηπια τῆς ἀρχαίας *Μαντινείας*, ὅπου ἐφονεύθηκε ὁ Ἐπαμεινώνδας (362 π.Χ.) καὶ στοὺς πρόποδες τοῦ Ἀρτεμισίου εἶναι τὰ εἰρηπια τοῦ Ὀρχομενοῦ. Νοτιοδυτικὰ τῆς Τριπόλεως εἶναι τὸ *Βαλιέτσι*, ὅπου ὁ Κολοκοτρώνης ἐνίκησε τοὺς Τούρκους.

ΝΟΜΟΣ ΑΡΚΑΔΙΑΣ

2. Ἡ ἐπαρχία Μεγαλοπόλεως ἔχει πρωτεύουσα τὴ Μεγαλόπολι (3 χ.κ.). Πλησίον ἐκεῖ ἦταν ἡ παλαιὰ πόλι, πατρίδα τοῦ Φιλοποίμενα καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Πολυβίου· σώζεται ἀκόμη τὸ μεγάλο τῆς ἀρχαίου θεάτρο ἐρειπωμένο. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ Λεοντάρι καὶ τὸ Ἴσαρι.

3. **Ἡ ἐπαρχία Γορτυνίας** ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Δημητσάνα* (1700 κ.), τὴν πατρίδα τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε' καὶ τοῦ ἐπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ. Κωμοπόλεις εἶναι τὰ *Λαγκάδια*, τὸ *Βαλτετσινίκο* καὶ ἡ *Βετίνα*, κέντρον παραθερισμοῦ, μὲ δασονομικὴ σχολὴ καὶ σανατόριο.

4. **Ἡ ἐπαρχία Κυνουρίας** ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Λεωνίδιο* (3300 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Ἄστρος*, ὁ *Ἅγιος Πέτρος*, ὁ *Ἅγιος Νικόλαος* καὶ τὰ *Δολιανά*, ὅπου οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους. Ἡ ἐπαρχία Κυνουρίας λέγεται καὶ Τσακωνιά.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ὅρχομενός, Τεγέα, Μαντινεῖα, Μεγαλόπολι, Δημητσάνα, Τρίπολι, Βαλιέτσι, Δολιανά.

4. Ὁ νομὸς Ἀχαΐας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἀχαΐας εἶναι ὁ βορειότερος νομὸς τῆς Πελοποννήσου καὶ συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὸν νομὸ Κορινθίας, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Κορινθιακὸ κόλπο, πρὸς Δ. συνορεύει μὲ τὸν νομὸ Ἡλείας καὶ πρὸς Ν. μὲ τὸν νομὸ Ἀρκαδίας.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Ἡ Ἀχαΐα ἔχει δύο κόλπους, τὸν Κορινθιακὸ καὶ τὸν κόλπο τῶν Πατρῶν. Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ *Ρίο* καὶ τὸν *Ἀραξο-*

Ὄρη. Τὸ μεγαλύτερο τμήμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη τοῦ εἶναι τὰ *Ἀροῦνα* (Χελμός), τὸ *Παναχαϊκόν* καὶ ὁ *Ἐρύμανθος*.

Πεδιάδες. Πεδιάδα ἔχει τὴν Ἀχαϊκὴ καὶ τὴ στενὴ πεδινὴ παραλία τοῦ Κορινθιακοῦ.

Ποταμοί. Ἔχει τρεῖς μικροὺς ποταμούς, τὸν *Βοραϊκόν*, τὸν *Σελινοῦντα* καὶ τὸν *Γλαῦκο*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν.

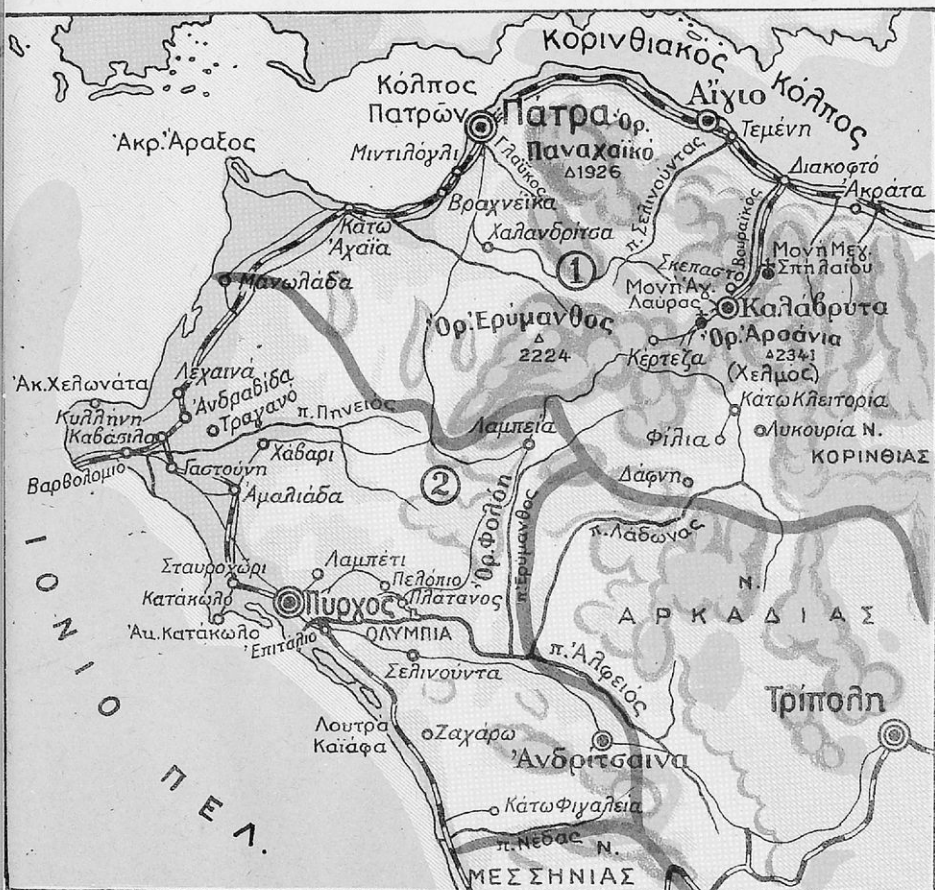
Προϊόντα καὶ ἀσχολίαι τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δασικά, λάδι, ἐσπεριδοειδῆ, κρασί, σταφίδα καὶ κτηνοτροφικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὴν ἀμπέλουργία, στὴ ναυτιλία καὶ στὸ ἐμπόριο.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὶς παράλιες πόλεις τοῦ νομοῦ περνάει ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν—Πατρῶν. Οἱ ἄλλες κωμοπόλεις του συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Ἀχαΐας διαίρεται σὲ τρεῖς ἐπαρχίες: α) τῶν Πατρῶν, β) τῆς *Αἰμαλείας* καὶ γ) τῶν *Καλαβρότων*.

1. **Ἡ ἐπαρχία Πατρῶν** ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Πάτρα* (95 χ.κ.), ποῦ

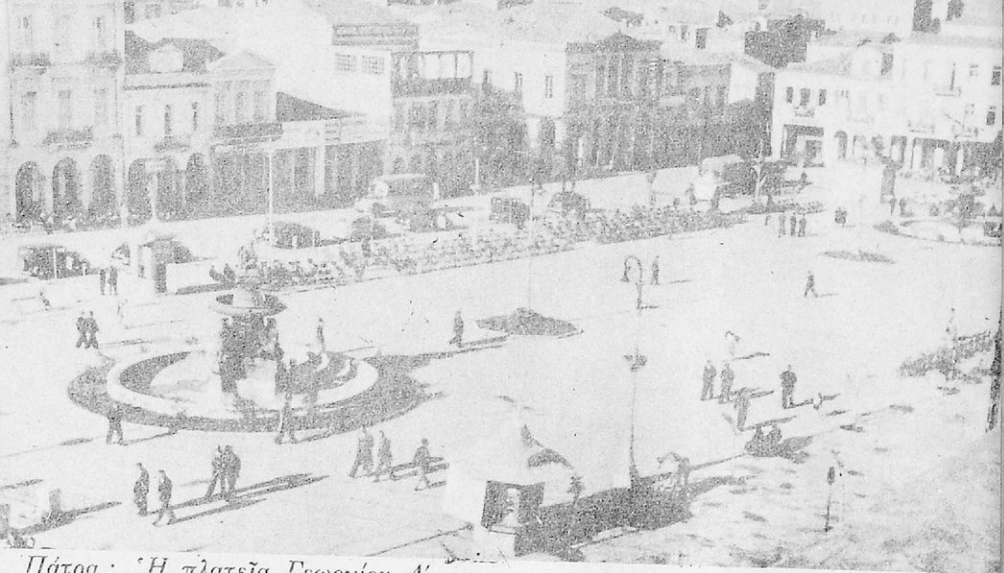
① ΝΟΜΟΣ ΑΧΑΪΑΣ ② ΝΟΜΟΣ ΗΛΕΙΑΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

0 10 20 30 40 50 Χιλ.

Έκτασι Νομού Αχαΐας	3.500	τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 237.000 κάτοικοι
Έκτασι	»	» Ηλείας 2.500 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 189.000 κάτοικοι

Πάτρα : 'Η πλατεΐα Γεωργίου Α'.

είναι πρωτεύουσα όλου του νομού και ή μεγαλύτερη πόλι τής Πελοποννήσου. 'Η Πάτρα είναι ώραία πόλι, με παλαιό φρούριο και εύρύχωρο-τεχνητό λιμάνι. Στο λιμάνι της άγκυροβολούν μεγάλα πλοΐα, που ξεφορτώνουν διάφορα έμπορεύματα και φορτώνουν τή σταφίδα και τά άλλα προϊόντα τής περιοχής. 'Ο μεγαλύτερος ναός τής πόλεως είναι ό ναός του 'Αποστόλου 'Ανδρέου, όπου σώζεται και ό τάφος του 'Αγίου.

'Αλλες κωμοπόλεις είναι τά *Βραχνεία* και ή *Κάτω 'Αχαΐα*.

2. 'Η **έπαρχία Αϊγιαλείας** έχει πρωτεύουσα τó *Αΐγιο* (15 χ. κ.), με καταπράσινα περιβόλια και πολλά νερά. Τó Αΐγιο έχει μεγάλο έργοστάσιο χαρτοποιΐας. 'Αλλες κωμοπόλεις είναι ή *'Ακράτα* και τó *Διακοφτό*, από όπου άρχίζει ό όδοντωτός σιδηρόδρομος τών Καλαβρύτων.

3. 'Η **έπαρχία Καλαβρύτων** έχει πρωτεύουσα τά *Καλάβρυτα* (2 χ.κ.) Τά Καλάβρυτα με τó Διακοφτό συγκοινωνούν με όδοντωτό σιδηρόδρομο. Κοντά στα Καλάβρυτα είναι τά δυό ιστορικά μοναστήρια, τó Μέγα Σπήλαιο και ή 'Αγία Λαύρα. Κωμοπόλεις, είναι ή *Δάφνη* και ή *Κάτω Κλειτορία*.

'Ιστορικοί τόποι : Πάτρα, Μέγα Σπήλαιο, 'Αγία Λαύρα.

5. 'Ο νομός 'Ηλείας

'Ορια. 'Ο νομός 'Ηλείας συνορεύει προς Β. με τόν νομό 'Αχαΐας, προς Α. με τόν νομό 'Αρκαδΐας, προς Ν. με τόν νομό Μεσσηνΐας και προς Δ. βρέχεται από τó 'Ιόνιο πέλαγος.

'Ακρωτήρια έχει τόν *Χελωνάτα* και τó *Κατάκωλο*.

Πεδιάδες. Το μεγαλύτερο μέρος του νομού προς το Ίόνιο πέλαγος είναι πεδινό. Σχηματίζονται τρεις πεδιάδες, του Πύργου, της Ἀμαλιάδος και της Ἀνδραβίδας.

Ποταμοί. Ἐχει δύο ποταμούς, τὸν Πηνειὸ καὶ τὸν Ἀλφειό.

Ίαματικές πηγές. Τὰ λουτρά τῆς Κυλλήνης καὶ τοῦ Καϊάφα.

Λίμνες. Ἐχει τὴ λίμνη τῆς Μουριάς καὶ τῆς Ἀγουλνίτσας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγιεινὸ καὶ εὐκρατο. Τὸ καλοκαίρι εἶναι θερμὸ.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ἡ Ἠλεία παράγει δημητριακὰ προϊόντα, κτηνοτροφικά, λάδι, ἔσπεριδοειδῆ, σταφίδα καὶ νοστιμώτατα καρπούζια στὴ Μανωλάδα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν ἀμπελοργία, στὴν δενδροκαλλιέργεια, στὴν κτηνοτροφία, στὴ βιομηχανία, στὸ ἐμπόριο καὶ στὴν ἀλιεία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὴν Ἠλεία περνάει ὁ σιδηρόδρομος τῆς Πελοποννήσου. Ἐπίσης καὶ ὅλες οἱ κωμοπόλεις τῆς συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς χωρίζεται σὲ δύο ἐπορχίες : α) τῆς Ἠλείας καὶ β) τῆς Ὀλυμπίας.

1. **Ἡ ἐπαρχία Ἠλείας** ἔχει πρωτεύουσα τὸν Πύργο (20 χ.κ.), πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ὁ Πύργος εἶναι πόλι γεωργικὴ καὶ ἐμπορικὴ. Λιμάνι τοῦ ἔχει τὸ Κατάκωλο, μὲ τὸ ὁποῖον τὸν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Ἄλλες πόλεις ἔχει τὴν Ἀμαλιάδα (15 χ.κ.), τὴν Ἀνδραβίδα, τὴ Γαστούνη, τὰ Λεχαινά, τὸ Βαλθολομιό, τὴ Μανωλάδα, τὸ Τραγανό, τὸ Χάβαρι. Στὴν κοιλάδα τοῦ Ἀλφειοῦ εὐρίσκεται ἡ Ὀλυμπία, ὅπου ἐτελοῦνταν στοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες. Στὴν Ὀλυμπία σῶζονται τὰ εἱρεῖπια τοῦ περιφήμου ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός, τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας καὶ ἄλλων ναῶν, τὸ στάδιο καὶ ὁ ἵππόδρομος. Στὸ μουσεῖο τῆς Ὀλυμπίας θαυμάζει κανεὶς τὰ διάφορα ἔργα τῆς τέχνης καὶ τὰ ἀγάλματα πού βρῆκαν κατὰ τὶς ἀνασκαφές καὶ ἰδίως τὰ δύο ἀριστουργήματα τῆς ἀρχαίας γλυπτικῆς : τὸν Ἑρμῆ τοῦ Πραξιτέλη καὶ τὴ Νίκη τοῦ Παιωνίου. Ἀπὸ τὸν Πύργο ἕως τὴν Ὀλυμπία ὑπάρχει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ καὶ αὐτοκινητόδρομος.

2. **Ἡ ἐπαρχία Ὀλυμπίας** ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀνδρόιτσα (1800 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Ζαχάρω, ὁ Σελινοῦντας, τὸ Ἐπιτάλιο καὶ ἡ Κάτω Φιγαλεία.

Ἱστορικοὶ τόποι : Ὀλυμπία, Ἀνδραβίδα, Φιγαλεία.

6. 'Ο νομός Μεσσηνίας

Όρια. 'Ο νομός Μεσσηνίας περιλαμβάνει τὸ νοτιοδυτικὸ τμήμα τῆς Πελοποννήσου καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὸν νομὸν Ἡλείας, πρὸς Α. μετὰ τὸν νομὸν Ἀρκαδίας καὶ μετὰ τὸν νομὸν Λακωνίας, πρὸς Ν. καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Κόλπους ἔχει τὸν *Κυπαρισσιακὸν* καὶ τὸν *Μεσσηνιακὸν*. Ἀκρωτήριο ἔχει τὸν *Ἀκρίτα*.

Νησιά. 'Ο νομός Μεσσηνίας ἔχει καὶ μερικά νησιά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἡ *Πρώτη*, ἡ *Σφακτηρία* καὶ οἱ *Οἰνοῦσες*.

Όρη. Εἶναι τὰ *Νόμα*, ἡ *Ἰθώμη*, τὸ *Λυκόδημο* καὶ ὁ *Ταῦγετος*.

Πεδιάδες. Σχεδὸν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινόν. Σχηματίζονται δύο πεδιάδες, τῆς Κυπαρισσίας καὶ τῆς Μεσσηνίας.

Ποταμοί. Ἔχει ἕναν ποταμὸν, τὸν *Πάμισο*.

Κλίμα. Ἡ Μεσσηνία ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ βροχερό.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. 'Ο νομός εἶναι ὁ εὐφορώτερος τῆς Πελοποννήσου. Παράγει κρασί, λάδι, ἐλιές, ἐσπεριδοειδή, μπανάνες, χουρμάδες, σῦκα, πατάτες, σιτηρά, ρύζι καὶ μετὰξι. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ σπηροτροφία, στὴν ἀμπελοργία, στὴν ὀρυζοκαλλιέργεια, στὴν ἀλιεία, στὴ βιομηχανία καὶ στὸ ἐμπόριον.

Συγκοινωνία. Ἡ Μεσσηνία συγκοινωνεῖ σιδηροδρομικῶς καὶ μετὰ τὴν Τρίπολι καὶ μετὰ τὸν Πύργον. Οἱ παράλιες κωμοπόλεις τῆς συγκοινωνοῦν καὶ μετὰ αὐτοκινητοδρόμους καὶ ἀτμοπλοικῶς.

Ἐπαρχίες. 'Ο νομός διαιρεῖται σὲ τέσσερες ἐπαρχίες: α) τῆς *Καλαμάτας* β) τῆς *Μεσσήνης*, γ) τῆς *Πυλίας* καὶ δ) τῆς *Τριφυλλίας*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Καλαμάτας* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Καλαμάτα* (38χ. κ.), ποῦ εἶναι πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ *Καλαμάτα* ἔχει μεγάλα ἔργοστάσια μεταξουργίας, ἀλευρομύλους καὶ ἐργοστάσια ποῦ καθαρίζουν τὸ ρύζι. Κωμοπόλεις ἔχει τὸν *Ἄρη*, τὰ *Ἀρφαρά* καὶ τὴν *Θουρία*.

2. Ἡ ἐπαρχία *Μεσσήνης* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Μεσσήνη* (8 χ.κ.), γεωργικὴ πόλι. Ἄλλες κωμοπόλεις ἔχει τὴν *Βαλύρα*, τὸν *Μεγαλαῖα*, τὴν *Μερόπη* καὶ τὸν *Διαβολίτσι*. Πρὸς βορρᾶν τῆς *Μεσσήνης* εἶναι κτισμένη ἡ ἀρχαία *Μεσσήνη* μετὰ τὸ ἔνδοξόν της φρούριον, τὴν *Ἰθώμη*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Πυλίας* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Πύλον* (3 χ.κ.), κτισμένη στὴν παραλία τοῦ ὄρμου τοῦ *Ναυαρίνου*, ποῦ τὸν κλείνει ἡ *Σφακτηρία*. Στὸν ὄρμον αὐτὸν ἔγινε ἡ περίφημη ναυμαχία τοῦ *Ναυαρίνου* στὰ 1827,

ΝΟΜΟΣ ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

0 10 20 30 Χιλ.

Έκτασι Νομού 2.900 τετραχιλιόμετρα

Πληθυσμός Νομού 210.000 κάτοικοι

οιου ό στόλος τῶν Μεγάλων Δυνάμεων κατέστρεψε τὰ πλοῖα τοῦ Ἰμ-
πραῆμ πασᾶ. Ἀνατολικά τῆς Πύλου εἶναι τὸ Μανιάκι, ὅπου ἔπεσε ὁ Πα-
παφλέσσας πολεμώντας τὸν Ἰμπραῆμ. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ Πετα-
λίδι, τὸ Χαροκόπι, ἡ Μεθώνη καὶ ἡ Κορώνη, μὲ ἰσχυρὰ ἐνετικά φρούρια.

4. Ἡ ἐπαρχία Τριφυλίας ἔχει πρωτεύουσα τὴν Κυπαρισσία (5 χ.κ.)
μὲ ἀρχαῖο φρούριο. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὰ Φιλιατρά (9 χ.κ.) μὲ ἐλαι-
ῶνες κι ἀμπέλια, οἱ Γαργαλιάνοι (8 χ.κ.), ἡ Χώρα, τὸ Ψάρι καὶ τὸ Κοπανάνι.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ἰθώμη, Καλάμες, Μανιάκι, Ναυαρίνο, Μεθώνη.

7. Ὁ νομός Λακωνίας

Ὅρια. Ὁ νομός Λακωνίας εἶναι ὁ νοτιώτερος νομός τῆς Πελοποννήσου καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὸν νομὸν Ἀρκαδίας, πρὸς Δ. μετὸν νομὸν Μεσσηνίας, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Λακωνικὸν κόλπον καὶ πρὸς Α. ἀπὸ τὸ Μυρτώον πέλαγος.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Ὁ νομός ἔχει ἓναν κόλπον, τὸν *Λακωνικὸν* καὶ δύο ἀκρωτήρια, τὸ *Ταίναρον* καὶ τὸν *Μαλέα*.

Χερσόνησοι. Ἔχει τὴν χερσόνησον τοῦ *Ταῦγγετου* (Μάνη) καὶ τὴν χερσόνησον τοῦ *Πάροννα*.

Ὀρη. Τὰ ὄρη τῆς Λακωνίας εἶναι ὁ *Πάροννας* καὶ ὁ *Ταῦγγετος*, τὸ ὑψιλότερον ὄρος τῆς Πελοποννήσου.

Πεδιάδες. Ἔχει τὴν πεδιάδα τῆς Σπάρτης καὶ τὴν πεδιάδα τοῦ Ἑλους.

Ποταμοί. Ποταμὸς τῆς Λακωνίας εἶναι ὁ *Ἐδρώτας*.

Κλίμα. Ὁ νομός ἔχει κλίμα ξηρὸν καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακά, λάδι, ἐλιές, κρασιά, σῦκα, ὄσπρια, πεπόνια, καρύδια, ἐσπεριδοειδῆ καὶ κρεμμύδια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴν γεωργία, στὴν ἀμπελοργία καὶ πολλοὶ ξενιτεύονται

Ἐπαρχίες. Ὁ νομός διαίρεται σὲ τέσσερες ἐπαρχίες : α) τῆς *Λακεδαίμονος*, β) τοῦ *Γυθείου*, γ) τῆς *Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς* καὶ δ) τοῦ *Οἰτύλου*.

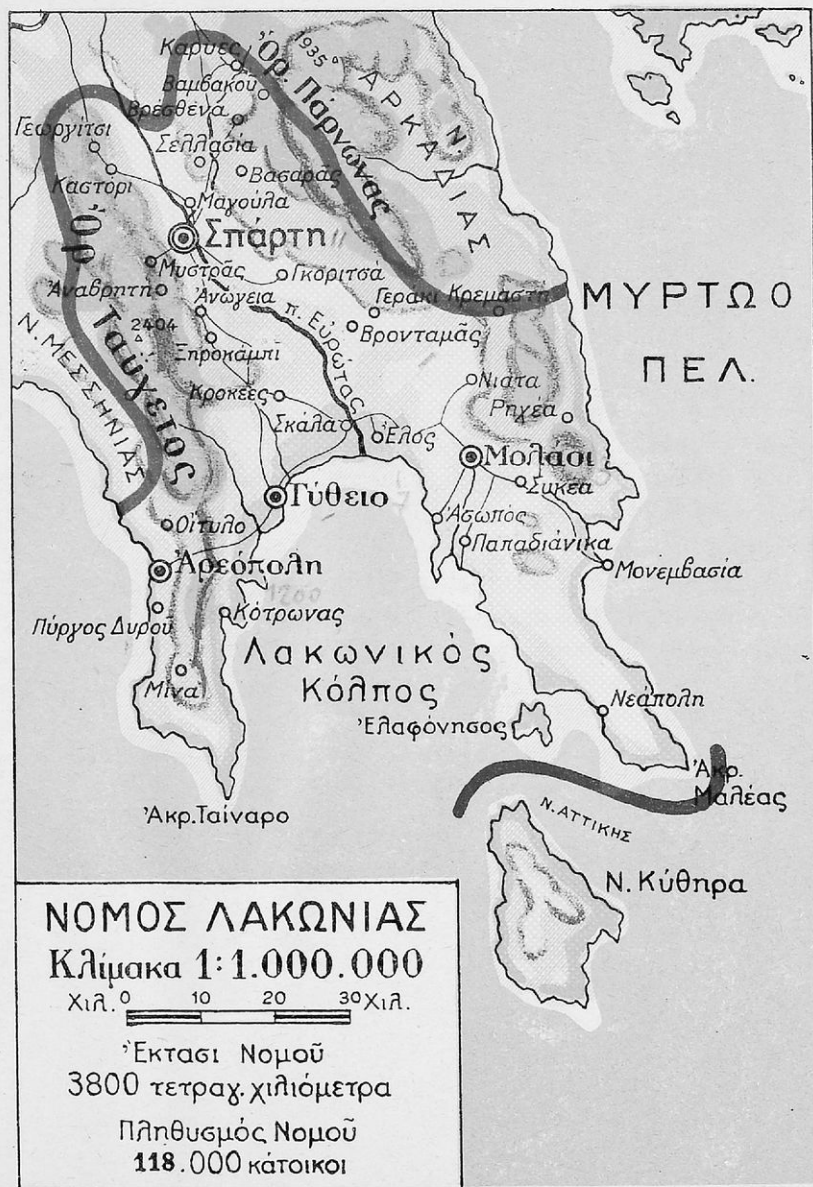
1. **Ἡ ἐπαρχία Λακεδαίμονος** ἔχει πρωτεύουσα τὴν Σπάρτην (11 χ.κ.) πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Σπάρτη ἔχει παλαιὰ καὶ ἔνδοξον ἱστορίαν. Στὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἓνα ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα κράτη τῆς Ἑλλάδος. Πλησίον τῆς Σπάρτης εὐρίσκεται ὁ Μυστράς, μετὰ θαυμάσιες ἐκκλησίες, μετὰ φρούριον καὶ μετὰ τὰ ἑρείπια τοῦ παλατιοῦ τῶν Παλαιολόγων. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Γεωργίτσι*, ἡ *Βαμβακοῦ*, οἱ *Καρνές*, τὸ *Καστόρι*, ἡ *Μαγούλα*, τὸ *Ξηροκάμπι*, οἱ *Κροκεές* καὶ ἡ *Στάλα*.

2. **Ἡ ἐπαρχία τοῦ Γυθείου** ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Γύθειον* (7 χ.κ.). Ἄλλη κωμοπόλις εἶναι ὁ *Κότρωνας* στὴν ἀνατολικὴν Μάνην.

3. **Ἡ ἐπαρχία Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς** ἔχει πρωτεύουσα τοὺς Μολαίους (3 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Ἐλος*, ἡ *Συκέα*, ὁ *Ἀσωπός*, τὰ *Παπαδιάνια*, ἡ *Νεάπολις* καὶ ἡ *Μονεμβασιά*.

4. **Ἡ ἐπαρχία Οἰτύλου** ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Ἀρεόπολιν* (1.200 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Οἰτύλον*, ὁ *Πύργος τοῦ Διουῦ* καὶ ἡ *Μίνα*.

Ἱστορικὸι τόποι : Σπάρτη, Μυστράς, Μονεμβασιά.

Τ μ ῆ μ α Τ ρ ί τ ο

Θ Ε Σ Σ Α Λ Ι Α

Ἡ Θεσσαλία εἶναι τὸ τμῆμα τῆς πατρίδος μας, ποῦ εὑρίσκεται πρὸς τὰ βόρεια τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος.

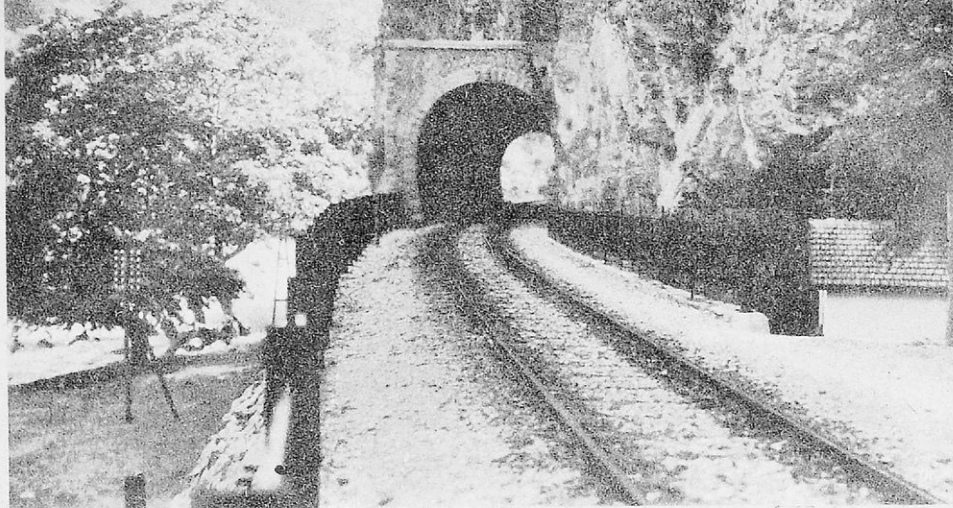
Τὸ τμῆμα αὐτὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ μιᾶ ἐκτεταμένη πεδιάδα, ποῦ γύρω-γύρω τὴν περικλείουν τὰ βουνά. Στὴ Θεσσαλία ἀνήκουν καὶ τὰ νησιά Βόρειες Σποράδες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Σκύρο.

Ἡ Θεσσαλία συνορεύει πρὸς Β. μετὴ Μακεδονία, πρὸς Δ. μετὴν Ἡπειρο, πρὸς Ν. μετὴ Στερεὰ Ἑλλάδα καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

Οἱ νομοὶ τῆς Θεσσαλίας εἶναι τέσσερες : 1) ὁ νομὸς Λαρίσης, 2) ὁ νομὸς Μαγνησίας, 3) ὁ νομὸς Τρικκάλων καὶ 4) ὁ νομὸς Καρδίσης. Τοὺς νομοὺς αὐτοὺς θὰ τοὺς ἐξετάσωμε στὰ ἐπόμενα μαθήματα.

Βόλος : Ἡ προκυμαία καὶ ὁ Ἅγιος Κωνσταντῖνος.

Μία σήραγγα τοῦ σιδηροδρόμου στὰ Τέμπη.

1. Ὁ νομὸς Λαρίσης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Λαρίσης συνορεύει πρὸς Β. μετὴ Μακεδονία, πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Τρικκάλων καὶ τὸν νομὸ Καρδίτσης, πρὸς Ν. μετὸν νομὸ Φθιώτιδος καὶ τὸν νομὸ Μαγνησίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο.

Ὅρη. Στὸν νομὸ Λαρίσης εἶναι ὁ ξακουσμένος *Ὀλύμπος* (2911 μ.), τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Ἑλλάδος. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπίστευαν, ὅτι στὴν κορυφή του κατοικοῦσαν οἱ Δώδεκα Θεοί. Ἐπὶ Τουρκοκρατίας εἶχαν ἐκεῖ στὸν Ὀλύμπο τὰ λημέρια τους οἱ Κλέφτες καὶ οἱ Ἄρματολοι. Ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Ὀλύμπο εἶναι ἡ *Ὄσσα* (Κίσσαβος). Μεταξὺ τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῆς Ὄσσας περνάει ὁ Πηνειὸς ποταμὸς καὶ σχηματίζεται ἡ ὀνομαστὴ κοιλάδα τῶν Τεμπῶν. Ἄλλα ὄρη εἶναι τὰ *Χάσια* καὶ τὰ *Καμβούσια*. Μεταξὺ τῶν Καμβουσιῶν καὶ τοῦ Ὀλύμπου σχηματίζονται τὰ στενὰ τοῦ Σαρανταπόρου, ὅπου οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν τοὺς Τούρκους στὰ 1912 καὶ ἐμπήκαν στὴ Μακεδονία.

Πεδιᾶδες. Ἐχει τὴν πεδιάδα τῆς Λαρίσης καὶ τὴν πεδιάδα τῶν Φαρσάλων.

Ποταμοί. Ποταμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ *Πηνειός*, ὁ ὁποῖος περνάει τὴν καταπράσινη κοιλάδα τῶν Τεμπῶν καὶ χύνεται στὸν Θερμαϊκὸ κόλπο.

Λίμνες. Ὁ νομὸς ἔχει τὴ λίμνη *Βοιβηίδα* (Κάρλα).

Ἱαματικὲς πηγές. Ἐχει μίαν, τὴν πηγὴ τοῦ *Τζάγεζι* στὴν παραλία τοῦ Αἰγαίου, ἀνατολικά τῆς Ὄσσας καὶ πλησίον στοῦ χωριοῦ Στόμιο.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς Λαρίσης παράγει δημητριακὰ, κρασιά, καπνὰ, μετάξι, σουσάμι, ὀπωρικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὴν ἀμπελοργία καὶ στὴ σηροτροφία.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μὲ τὴ Θεσσαλονίκη, τὴν Ἀθήνα καὶ τὸν Βόλο. Οἱ σπουδαιότερες κωμοπόλεις του συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς διαιρεῖται σὲ πέντε ἐπαρχίες : α) τῆς *Λαρίσης*, β) τοῦ *Τυρνάβου*, γ) τῆς *Ἐλασσῶνος*, δ) τῆς *Ἀγνιάς* καὶ ε) τῶν *Φαρσάλων*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Λαρίσης* ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Λάρισα* (55 χ.κ.), πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Λάρισα εἶναι ἀρχαία πόλι κτισμένη στὴ δὴ ὄχθες τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ. Ἐδῶ ἤλθε καὶ ἀπέθανε ὁ διάσημος ἰατρός τῆς ἀρχαιότητος ὁ Ἰπποκράτης. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Μακρυχώρι*, ἡ *Νίκαια*, ὁ *Πλατύκαμπος*, τὸ *Συκούριο* καὶ τὰ *Ἀμπελάκια*, ὀνομαστά γιὰ τὸ σχολεῖο τους, γιὰ τὸν συνεταρισμὸ τους καὶ γιὰ τὴν ὑφαντουργία τους πού εἶχαν ἐπὶ Τουρκοκρατίας.

2. Ἡ ἐπαρχία *Τυρνάβου* ἔχει πρωτεύουσα τὸν *Τύρναβο* (10 χ.κ.), γνωστὸν γιὰ τὸ ἐξαιρετὸ οὔζο πού παράγει. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Ραψάνη*, πού παράγει σταφύλια καὶ κρασιά, ὁ *Ἀμπελώνας*, ὁ *Πυργετός*, ἡ *Φάλαйна* καὶ ὁ *Γόνος*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Ἐλασσῶνος* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Ἐλασσῶνα* (5 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Δεσκάτη*, ἡ *Κρασιά*, τὸ *Λειβάδι*, ὁ *Κοκκινόπλος*, ἡ *Τσαριτσάνη* καὶ ἡ *Βερδικούσα*.

Λάρισα : Ἡ γέφυρα τοῦ Πηνειοῦ καὶ ἡ Μητρόπολι ὅπως ἦταν ἄλλοτε.

4. Ἡ ἐπαρχία Ἀγυιάς ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀγιά (3 χ.κ.), ὀνομαστή γιὰ τὰ μεταξωτὰ πού κάνουν οἱ κάτοικοί της. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Μελίβοια, ἡ Ἀνατολή καὶ τὸ Στόμο.

5. Ἡ ἐπαρχία Φαρσάλων ἔχει πρωτεύουσα τὰ Φάρσαλα (5.700 κ.), μὲ πλουσία παραγωγή σιτηρῶν. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Δρίσκολη καὶ ἡ Ἐρέτρια.

Ἱστορικοὶ τόποι: Λάρισα, Στενὰ τοῦ Σαρανταπόρου, Κοιλὰδα τῶν Τεμπῶν, Ὀλυμπος.

2. Ὁ νομὸς Μαγνησίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Μαγνησίας συνορεύει πρὸς Β. καὶ πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Λαρίσης, πρὸς Ν. μὲ τὸν νομὸ Φθιώτιδος καὶ τὸν Παγασητικὸ κόλπο, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

Κόλποι. Ἔχει ἓναν, τὸν Παγασητικόν.

Ἄκρωτήρια. Ἔχει τὸ *Τρίκερι* καὶ τὴν *Σηπιάδα*.

Χερσόνησοι. Ἀνατολικά τοῦ Παγασητικοῦ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος τῆς *Μαγνησίας*.

Πορθμοί. Ἔχει ἓναν, τὸν πορθμὸ τοῦ *Τρίκερι*.

Νησιά. Στὸν νομὸ Μαγνησίας ἀνήκουν καὶ οἱ *Βόρειες Σποράδες*, δηλαδή ἡ *Σκιάθος*, ἡ *Σκόπελος*, ἡ *Ἀλόνησος* καὶ μερικά ἄλλα μικρότερα.

Ὅρη. Ἔχει ἓνα, τὸ *Πήλιο*, κατάφυτο ἀπὸ ὀπωροφόρα δένδρα, καστανιές, μηλιές, κερασιές, βερυκοκκιές, ἀχλαδιές, συκίες, ἀμυγδαλιές, ἐλιές, λεμονιές, πορτοκαλιές καὶ ἄλλα. Στὸ Πήλιο ἐζοῦσαν οἱ Κένταυροι, καθὼς γνωρίζομε ἀπὸ τὴν ἀρχαία Μυθολογία.

Λίμνες. Ἔχει μία, τὴν *Βοιβηίδα* (Κάρλα).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν ῥωτεῦσων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακοὶ καρποί, λάδι, βαμπακί καὶ διάφορα βιομηχανικὰ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὸ ἐμπόριο καὶ στὴ βιομηχανία.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μὲ τὶς μεγάλες πόλεις τῆς Θεσσαλίας. Οἱ κομποπόλεις του συνδέονται μὲ αὐτοκίνητοδρόμους. Ἐπίσης ὁ Βόλος ἔχει καὶ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Μαγνησίας διαιρεῖται σὲ τρεῖς ἐπαρχίες : α) τοῦ *Βόλου*, β) τοῦ *Ἀλμυροῦ* καὶ γ) τῆς *Σκοπέλου*.

1. Ἡ ἐπαρχία **Βόλου** ἔχει πρωτεύουσα τὸν *Βόλο* (67 χ.κ.) ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ὁ Βόλος εἶναι κτισμένος στὸ βᾶθος τοῦ Παγασητικοῦ κόλπου, ἔχει μεγάλο λιμάνι, θαυμασία ρυμοτομία, βιομηχανικὰ ἐργοστάσια καὶ πλοῦσια ἐμπορικὰ καταστήματα. Ἦταν ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Θεσσαλίας, ἀλλὰ ἔπαθε σημαντικὴς καταστροφὴς ἀπὸ τὸν μεγάλο σεισμό, ποῦ ἔγινε τὸ Πάσχα τοῦ 1955. Κοντὰ στὸ Βόλο εἶναι ὁ *Ἄνω Βόλος*, ἡ ἀρχαία *Ἰωλκός*, πατρίδα τοῦ Ἰάσονα. Ἄλλες κομποπόλεις τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ *Βελεστίνο* (Φερές), ἡ πατρίδα τοῦ Ρήγα Φεραίου, ἡ *Νέα Ἀγχίαλος* καὶ τὸ *Τρίκερι*. Ὄνομαστὰ εἶναι τὰ 24 χωριά

ΝΟΜΟΣ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ

Κλίμακα 1:1.200.000

0 10 20 30 40 50 Χιλιόμετρα

Έκτασι Νομού 2.450 τετραχ.χιλιόμετρα

Πληθυσμός Νομού 161.000 κάτοικοι

του Πηλίου, κτισμένα στις πλαγίες του βουνού, μέσα στα δένδρα, στα περιβόλια και στις πρασινάδες. Τα σπουδαιότερα είναι η *Μακρονίτσα*, η *Πορταριά*, η *Δράκεια*, τα *Λεχώνια*, η *Ζαγορά*, οι *Μηλιές* και η *Αργαλαστή*.

2. **Η έπαρχία Άλμυρου** έχει πρωτεύουσα τὸν Ἄλμυρό (7 χ.κ.), γεωργική πόλι. Ἄλλες κωμοπόλεις είναι ἡ *Σούρπη*, ἡ *Εύξεινούπολι* καὶ ὁ *Πτελεός*.

3. **Η έπαρχία Σκοπέλου** περιλαμβάνει τὶς Βόρειες Σποράδες ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Σκύρο. Πρωτεύουσα τῆς έπαρχίας είναι ἡ πόλι *Σκόπελος* (3χ.κ.). Ὀνομαστὰ είναι τὰ σκοπελίτικα ἀχλάδια καὶ τὰ δαμάσκηνα. Ἄλλες κωμοπόλεις είναι ἡ *Ἀλόνησος*, ἡ *Γλώσσα* καὶ ἡ *Σκιάθος*, ἡ πατρίδα τοῦ μεγάλου διηγηματογράφου Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη.

Ἱστορικοί τόποι: Ἴωλκός, Πήλιο, Βελεστίνο, Σκιάθος.

3. 'Ο νομός Τρικκάλων

Όρια. 'Ο νομός Τρικκάλων συνορεύει πρὸς Β. με τὴν Μακεδονία, πρὸς Δ. με τὴν Ἡπειρο, πρὸς Ν. με τὸν νομὸ Καρδίτσης καὶ πρὸς Α. με τὸν νομὸ Λαρίσης.

Όρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι τὰ *Χάσια*, ἡ *Πίνδος*, ὁ *Λάκμος* καὶ τὸ *Βουτσικάκι*.

Πεδιάδες ἔχει δύο, τῶν Τρικκάλων καὶ τῆς Καλαμπάκας

Ποταμοὶ τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ *Ἀχελῷος* καὶ ὁ *Πηνειός*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα του εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι. δημητριακοὶ καρποί, κουκούλια, κτηνοτροφικὰ καὶ ξυλεία. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία καὶ στὴν κτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. 'Ο νομός ἔχει σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία με τὸν Βόλο. Οἱ κωμοπόλεις του συνδέονται με αὐτοκινητοδρόμους.

Έπαρχίες. 'Ο νομός Τρικκάλων ἔχει δύο ἐπαρχίες : α) τῶν *Τρικκάλων* καὶ β) τῆς *Καλαμπάκας*.

1. **Ἡ ἐπαρχία Τρικκάλων** ἔχει πρωτεύουσα τὰ *Τρίκκαλα* (28 χ.κ.), πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Τὰ Τρίκκαλα εἶναι ὠραία πόλι κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ Πηνειοῦ, καὶ ἔχει σημαντικὸ ἐμπόριο δημητριακῶν καὶ ζῶων. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Ζάγκο*, τὸ *Τσιότι*, τὸ *Νεοχώρι*, τὰ *Μεγάλα Καλύβια* καὶ τὸ *Μεγαλοχώρι*.

2. **Ἡ ἐπαρχία Καλαμπάκας** ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Καλαμπάκα* (4.500 κ.) Πρὸς βορρᾶν τῆς Καλαμπάκας ὑψώνονται οἱ ἀπὸτομοὶ βράχοι τῶν *Μετῶρων*. Ἐπάνω στοὺς βράχους ἔχουν κτισθῆ ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους πολλὰ μοναστήρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα διατηροῦνται ἀκόμη τέσσερα. Ἡ ἀνάβασι στὰ μοναστήρια ἄλλοτε ἐγινόταν με δίχτυ, πού τὸ τραβοῦσαν ἀπὸ πάνω οἱ καλόγηροι. Τώρα ἔχουν σκάλες σκαλιστές μέσα στὸ βράχο. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Καστράκι* καὶ τὸ *Μαυρέλι*.

Ἱστορικοὶ τόποι : Μετέωρα.

4. 'Ο νομός Καρδίτσης

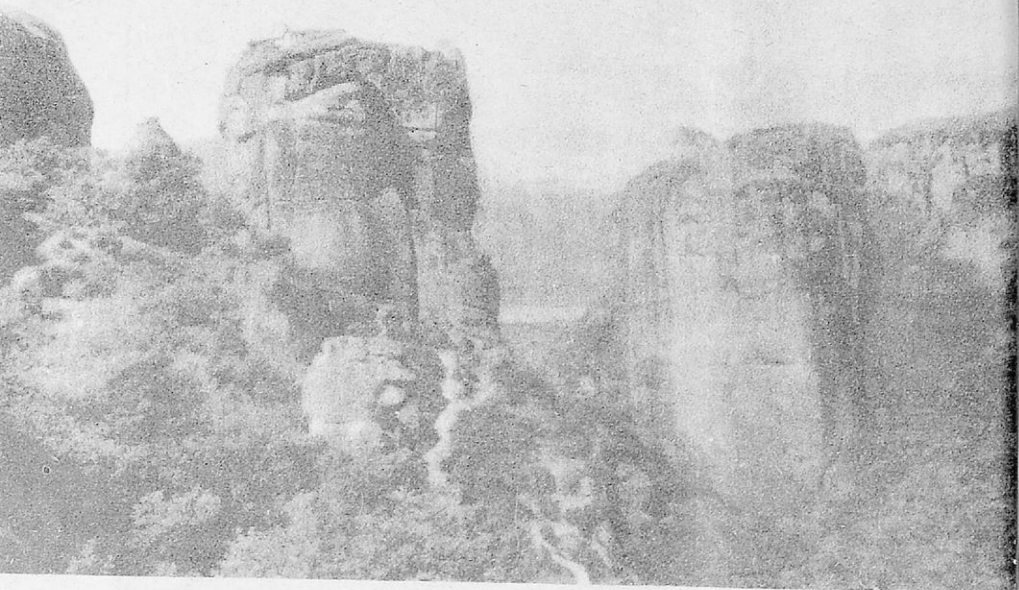
Όρια. 'Ο νομός Καρδίτσης συνορεύει πρὸς Β. με τὸν νομὸ Τρικκάλων, πρὸς Δ. με τὴν Ἡπειρο, πρὸς Ν. με τὸν νομὸ Εὐρυτανίας καὶ τὸν νομὸ Φθιώτιδος καὶ πρὸς Α. με τὸν νομὸ Λαρίσης.

Έκτασι Νομού Τρικκάλων 3.000 τετραχ.χιλιόμετρα
 Πληθυσμός » » 142.000 κάτοικοι
 Έκτασι » Καρδίτσης 2.750 τετραχ.χιλιόμετρα
 Πληθυσμός » » 153.000 κάτοικοι

Όρη του νομού είναι τὸ Βουτσικάκι καὶ τὰ Ἀγραφα.

Πεδιάδες. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινό· ἔχει τὴν πεδιάδα Καρδίτσης.

Τὰ Μετέωρα.

Ποταμοί. Τὴν πεδιάδα τῆς Καρδίτσης τὴν διασχίζουν οἱ παραπόταμοι τοῦ Πηνειοῦ.

Ίαματικές πηγές. Ἔχει τὰ λουτρά τοῦ Σμοκόβου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δασικά, δημητριακά, ὄσπρια καὶ κτηνοτροφικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία καὶ στὴν κτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸ Καρδίτσης περνοῦν δύο σιδηροδρομικὲς γραμμές, τοῦ Βόλου—Καλαμπάκας καὶ τῶν Ἀθηνῶν—Λαρίσης. Οἱ κωμοπόλεις του συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχία Καρδίτσης. Ὁλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Καρδίτσα (18 χ.κ.) Ἡ Καρδίτσα ἔχει σημαντικὸ ἐμπόριο σιτηρῶν καὶ ζώων. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Παλαμᾶς, οἱ Σοφάδες, τὸ Φανάρι, τὸ Μουζάκι, τὸ Ἄγναντερό, τὰ Κανάλια, ἡ Μαιταράγκα, ἡ Καρδίτσομαγούλα, ὁ Μεσενικόλας, ἡ Κοτσαερὴ καὶ ἡ Ρεντίνα.

Τ μ ῆ μ α Τ έ τ α ρ τ ο

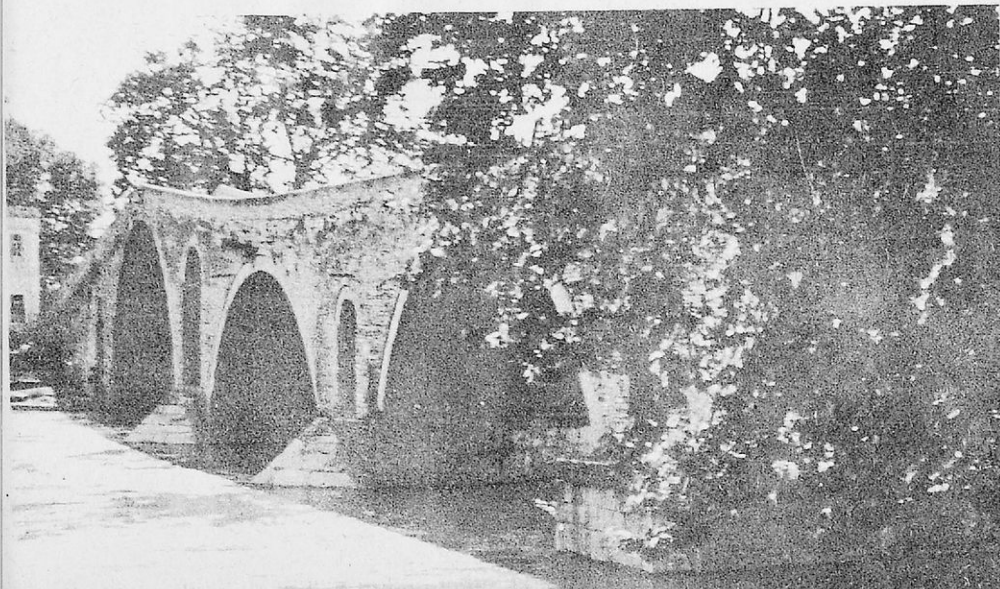
Η Π Ε Ι Ρ Ο Σ

Ἡ Ἥπειρος εἶναι τὸ βορειοδυτικὸ τμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Συνορεύει πρὸς Α. μετὰ τὴν Μακεδονίαν καὶ μετὰ τὴν Θεσσαλίαν, πρὸς Β. μετὰ τὴν Ἀλβανίαν, πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιον Πέλαγος καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον καὶ συνορεύει μετὰ τὸν νομὸν Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.

Ἡ Ἥπειρος εἶναι σχεδὸν ὅλη ὄρεινὴ καὶ μόνον τὸ νοτιοδυτικὸ ἄκρον αὐτῆς πρὸς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον εἶναι πεδινόν.

Ἡ Ἥπειρος διαιρεῖται σὲ τέσσερες νομούς : 1) τὸν νομὸν Ἰωαννίνων, 2) τὸν νομὸν Θεσπρωτίας, 3) τὸν νομὸν Ἄρτης καὶ 4) τὸν νομὸν Πρεβέζης. Τοὺς νομούς αὐτοὺς θὰ τοὺς ἐξετάσωμεν στὰ ἐπόμενα μαθήματα.

Τὸ γεφύρι τῆς Ἄρτας.

1. Ὁ νομὸς Ἰωαννίνων

Ὅρια. Ὁ μεγαλύτερος νομὸς τῆς Ἠπειροῦ εἶναι ὁ νομὸς Ἰωαννίνων ὁ ὁποῖος συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Ἀλβανία, πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Θεσπρωτίας, πρὸς Ν. μετὸν νομὸ Πρεβέζης καὶ τὸν νομὸ Ἄρτης καὶ πρὸς Α. μετὴν Θεσσαλία καὶ μετὴν Μακεδονία.

Ὅρη. Ἔχει τὸ *Γράμμο*, τὸ *Βόιο*, τὸν *Σμόλικα*, τὴν *Πίνδο*, τὴν *Τύμφη*, τὴν *Μουργκάνα*, τὸν *Λάκμο*, τὰ *Ἀθαμανικὰ ὄρη*, τὸ *Μιτσικέλι*, τὸν *Τόμαρο* καὶ τὰ *ὄρη τοῦ Σουλίου*.

Πεδιάδες. Γύρω ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα σχηματίζεται τὸ ὁροπέδιο τῶν Ἰωαννίνων.

Ποταμοί. Ἔχει ποταμούς τὸν *Ἀῶο*, τὸν *Ἀραχθο* καὶ τὸν *Καλαμᾶ*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸ τὸ καλοκαίρι.

✓ **Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων.** Ὁ νομὸς Ἰωαννίνων παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ δημητριακὰ. Ὄνομαστὰ εἶναι τὰ ἀργυρὰ σκευὴ καὶ τὰ μικροτεχνήματα ποῦ κατασκευάζονται στὰ Ἰωάννινα, καθὼς καὶ τὰ ὑφαντά. Οἱ κάτοικοι τοῦ νομοῦ ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινὸ καὶ ἄγονο, πολλοὶ ἀπὸ τοὺς κατοίκους ξενιτεύονται. Εἶναι φιλοπρόοδοι, οἰκονόμοι καὶ φιλοπάτριδες. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἄφησαν ὅλη τους τὴν περιουσία στὸ ἔθνος. Οἱ μεγαλύτεροι ἐθνικοὶ εὐεργέτες τῆς Πατρίδος μας εἶναι Ἠπειρώτες. Τὸ Ζάππειο, τὸ Μετσόβειο Πολυτεχνεῖο, τὸ Στάδιο, ἡ Ἀκαδημία, τὸ Μουσεῖο καὶ ἄλλα μέγαρα τῶν Ἀθηνῶν, ἐγίναν ἀπὸ δωρεὰς τῶν Ἠπειρωτῶν.

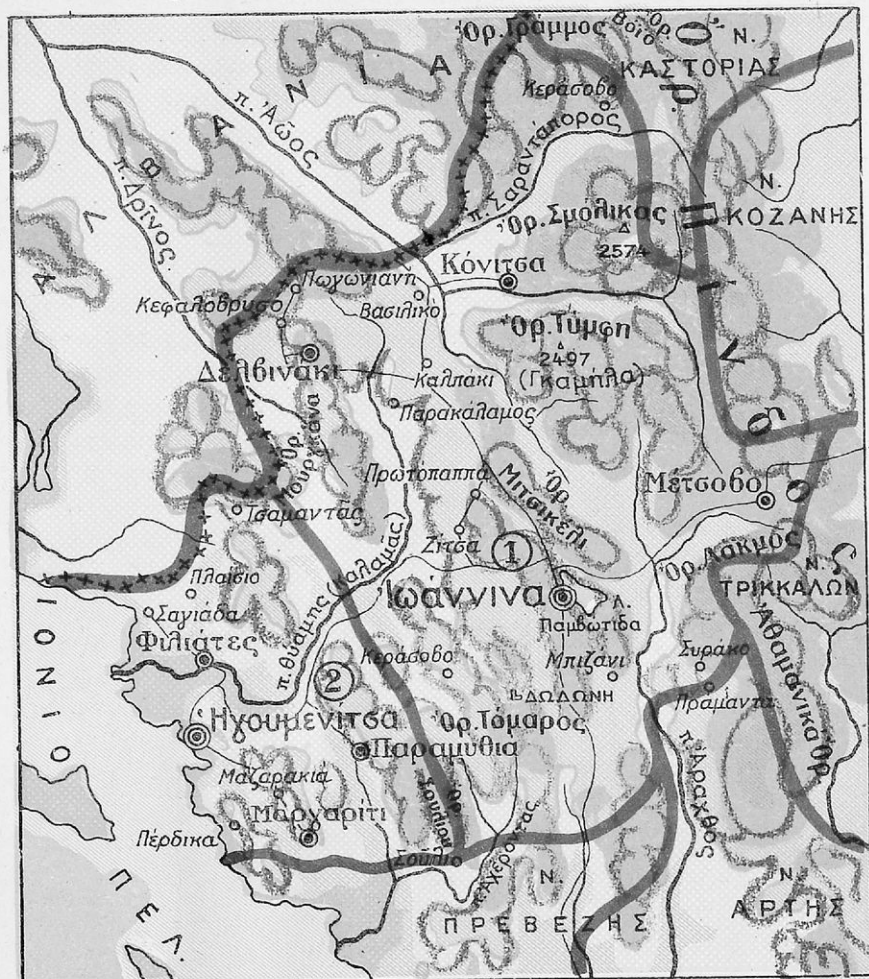
Συγκοινωνία. Οἱ σπουδαιότερες πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους. Τὰ Ἰωάννινα ἔχουν ἀεροπορικὴ γραμμὴ μετὴν Ἀθήνα.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Ἰωαννίνων ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες: α) τῆς *Δαδώνης*, β) τῆς *Κονίτσης*, γ) τοῦ *Μετσόβου* καὶ δ) τοῦ *Παγωνίου*.

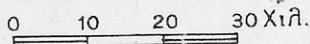
1. **Ἡ ἐπαρχία Δαδώνης** ἔχει πρωτεύουσα τὰ *Ἰωάννινα* (36 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ.

Τὰ Ἰωάννινα εἶναι κτισμένα στὴν ὄχθη τῆς ἱστορικῆς λίμνης τῶν Ἰωαννίνων. Ἐντύπωσι κάνουν στὸν ἐπισκέπτη τὸ φρούριο, τὸ σεράϊ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ καὶ ἡ Ζωσιμαία Σχολή. Πρὸς τὰ νότια τῆς πόλεως εἶναι τὸ ὄχυρὸ ὑψωμα *Μπιζάνι*, ὅπου ἐγίναν σφοδρὲς μάχες γιὰ τὴν ἀπελευθε-

① ΝΟΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
 ② ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

- Έκτασι Νομού Ιωαννίνων 4.350 τετραχ. χιλιόμετρα
- Πληθυσμός » » 154.000 κάτοικοι
- Έκτασι Νομού Θεσπρωτίας 1.650 τετραχ. χιλιόμετρα
- Πληθυσμός » » 52.000 κάτοικοι

ρωσι τῶν Ἰωαννίνων στὰ 1912 καὶ 1913. Πρὸς βορρὰν τῆς πόλεως εἶναι ἄλλο ὄχυρό, τὸ *Καλπάκι*, ὅπου ἔγινε μεγάλη μάχη κατὰ τὸν ἑλληνοϊταλικὸ πόλεμο τοῦ 1940. Στους πρόποδες τοῦ Τομάρου σώζονται τὰ εἱρεπια τῆς ἀρχαίας *Δωδώνης*, ὅπου ἦταν τὸ περίφημο μαντεῖο τοῦ Δία τῆς *Δωδώνης*. Κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ *Πράμαντα*, τὸ *Συρράκο*, πατρίδα τοῦ ποιητῆ Κρυστάλλη, ὁ *Παρακάλαμος*, ἡ *Ζίτσα* καὶ τὰ 24 χωριὰ τοῦ Ζαγοριοῦ ἀνατολικά ἀπὸ τὸ Μιτσικέλι.

2. Ἡ ἐπαρχία *Κονίτσης* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Κόνιτσα* (3.700 κ.), κτισμένη στους πρόποδες τοῦ Σμόλικα, μετὴν ὀνομαστή της Γεωργικῆ Σχολή. Ἄλλη κωμόπολι εἶναι τὸ *Κεράσοβο*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Μετσόβου* ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Μέτσοβο* (2.800 κ.) Τὸ Μέτσοβο εἶναι ἡ πατρίδα τῶν μεγάλων εὐεργετῶν Γεωργίου Ἀβέρωφ, Ζάππα καὶ Στουρνάρα.

4. Ἡ ἐπαρχία *Πωγωνίου* ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Δελβινάκι* (1200 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Κεφαλόβρυσσο*, ἡ *Πωγωνιανή* καὶ τὸ *Βασιλικό*.
Ἱστορικοὶ τόποι: Ἰωάννινα, Μπιζάνι, Καλπάκι, Δωδώνη, Μέτσοβο.

2. Ὁ νομὸς Θεσπρωτίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Θεσπρωτίας συνορεύει πρὸς Β. μετὴν Ἀλβανία, πρὸς Δ. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἰόνιο Πέλαγος, πρὸς Ν. συνορεύει μετὸν νομὸ Πρεβέζης καὶ πρὸς Α. μετὸν νομὸ Ἰωαννίνων.

Ὅρη. Ὅλο σχεδὸν τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινό. Τὰ σπουδαιότερα του εἶναι ἡ *Μουργκάνα*, ὁ *Τόμαρος* καὶ τὰ ὄρη τοῦ *Σουλίου*.

Ποταμοί. Έχει τὸν Ἀχέροντα καὶ τὸν Καλαμᾶ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακὰ, λάδι, κάστανα, καρύδια, κρασί καὶ κτηνοτροφικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία καὶ ἀρκετοὶ φενιτεύονται.

Συγκοινωνία. Ὅλες οἱ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους. Οἱ παραλίες ἔχουν καὶ ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Θεσπρωτίας ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες: α) τοῦ *Θυάμιδος*, β) τῆς *Παραμυθιάς*, γ) τῶν *Φιλιατῶν* καὶ δ) τοῦ *Μαργαριτίου*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Θυάμιδος* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Ἡγουμενίτσα* (2.500 κ.) ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Ἡγουμενίτσα εἶναι κωμόπολι παραθαλάσσια καὶ τὸ λιμάνι τῆς ἔχει σημαντικὴ κίνησι.

2. Ἡ ἐπαρχία *Φιλιατῶν* ἔχει πρωτεύουσα τὴς *Φιλιάτες* (3.500 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Πλαῖσιο* καὶ ἡ *Σαγιαδά*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Παραμυθιάς* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Παραμυθιά* (3 χ.κ.) Στὸ νοτιοανατολικὸ ἄκρο τῆς ἐπαρχίας *Παραμυθιάς* βρίσκεται καὶ τὸ ἱστορικὸ *Σούλι*, ποῦ ἐπολέμησε ἥρωικὰ τὸν Ἀλῆ πασᾶ καὶ ποῦ ἔδωσε τόσους ἀγωνιστὲς στὴν ἐπανάστασι τοῦ 1821.

4. Ἡ ἐπαρχία *Μαργαριτίου* ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Μαργαρίτι* (1.000 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Πέριδικα* καὶ ἡ *Μαζαρακιά*.

Ἱστορικοὶ τόποι : Τὸ *Σούλι*.

Ἰωάννινα : Ἡ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων.

3. Ὁ νομὸς Ἄρτης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἄρτης συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸν νομὸ τῶν Ἰωαννίνων, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Πρεβέζης, πρὸς Ν. μὲ τὸν νομὸ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀμβρακικὸ κόλπο καὶ πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴ Θεσσαλία.

Κόλποι. Ἔχει τὸν Ἀμβρακικό.

Ὅρη τοῦ νομοῦ εἶναι τὰ Ἀθαμανικὰ (Τζουμέρκα).

Πεδιάδες. Ἔχει μία, τὴν πεδιάδα τῆς Ἄρτης.

Ποταμοί. Τὸν νομὸ Ἄρτης τὸν διασχίζει ὁ Ἀραχθὸς ποταμὸς, ποὺ χύνεται στὸν Ἀμβρακικὸ κόλπο. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ Ἀχελῷος.

Λίμνες ἔχει δύο, τὴ Λαγαροῦ, ποὺ βγάζει νοστιμώτατα ψάρια καὶ τὴν Τσουκαλιοῦ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο πρὸς τὸν Ἀμβρακικὸ καὶ ψυχρὸ πρὸς τὰ βόρεια.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα του εἶναι δημητριακά, καπνὸς, βαμπάκι, λάδι, μετάξι, ἔσπεριδοειδῆ, σῦκα, ψάρια καὶ κτηνοτροφικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν δενδροκαλλιέργεια καὶ πολλοὶ ξενιτεύονται.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἄρτα καὶ οἱ κωμοπόλεις τῆς συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους. Ἔχει ἐπίσης καὶ ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία.

Ἄρτα : Μιὰ ἄποψη τῆς πόλεως

① ΝΟΜΟΣ ΑΡΤΗΣ
 ② ΝΟΜΟΣ ΠΡΕΒΕΖΗΣ
 Κλίμακα 1:1.000.000

0 10 20 30 40 50 Χιλιόμε.

Έκτασι Νομού Άρτης 1.700 τετραχ. χιλιόμετρα
 Πληθυσμός » » 82.000 κάτοικοι
 Έκτασι Νομού Πρεβέζης 1.100 τετραχ. χιλιόμετρα
 Πληθυσμός » » 62.000 κάτοικοι

Έπαρχία Άρτης. Ο νομός Άρτης έχει μία έπαρχία με πρωτεύουσα την Άρτα (14 χ.κ.). Η πόλι είναι κτισμένη στις όχθες του Άράχθου με το όνομαστό γεφύρι της Άρτας. Η Άρτα είναι ιστορική πόλι. Κατά τους τελευταίους βυζαντινούς χρόνους ήταν η πρωτεύουσα του Δεσποτάτου της Ηπείρου. Από την εποχή εκείνη σώζονται και πολλές ώραϊες εκκλησίες της. Η Άρτα έχει επίγειο την Κόπρανα στον Άμβρακικό κόλπο. Άλλες κωμοπόλεις είναι το Πέτα, όπου έγινε φονική μάχη στα χρόνια της Έλληνικής Έπανάστασης, τα Αγγιντα, τα Θεοδώριανα, το Άθαμάνιο (Δευρό), η Δροσοπηγή (Βουλγαρέλι) και το Κομπότι.

Ίστορικοί τόποι: Άρτα, Πέτα.

4. Ὁ νομὸς Πρεβέζης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Πρεβέζης συνορεύει πρὸς Β. μετὸν νομὸ Ἰωαννίνων, πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο Πέλαγος καὶ πρὸς Α. συνορεύει μετὸν νομὸ Ἄρτης.

Κόλποι. ἔχει τὸν Ἀμβρακικό. Στὴν εἴσοδο τοῦ Ἀμβρακικοῦ σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Πρεβέζης.

Ὅρη. Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινό· μόνον πρὸς τὰ βόρεια ἔχει τὰ ὄρη τοῦ Σουλίου.

Πεδιάδες ἔχει δύο, τῆς Πρεβέζης καὶ τῆς Φιλιππιάδος.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Λοῦρο καὶ τὸν Ἀχέροντα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακά, ἔσπεριδοειδῆ, καπνός, ὄσπρια, ἐλιές, σταφύλια καὶ ψάρια.

Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὴν κτηνοτροφία καὶ στὴν ἀλιεία.

Συγκοινωνία. Ἡ Πρέβεζα ἔχει ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία καὶ μετὶ τῶν κωμοπόλεων τῆς τῆν συνδέουν αὐτοκινητόδρομοι.

Ἐπαρχία Νικοπόλεως καὶ Πάργας. Ὁ νομὸς Πρεβέζης ἔχει μίαν μόνον ἐπαρχίαν μετὶ πρωτεύουσαν τὴν Πρέβεζαν (12 χ.κ.), πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις ἔχει ἐλαιοτριβεῖα, σαπωνοποιεῖα καὶ ἀλευρομύλους. Ἡ Πρέβεζα εἶναι τὸ μεγαλύτερον λιμάνι τῆς Ἠπείρου. Κοντὰ στὴν Πρέβεζαν σώζονται τὰ εἰρητῆρα τῆς παλαιᾶς Νικοπόλεως. Βορειότερα εἶναι τὸ ἱστορικὸ βουνὸ Ζάλογγο. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Πάργα μετὶ θαυμασίον λιμάνι, ἡ Νέα Φιλιππιάδα μετὶ πλούσια παραγωγὴν γεωργικὴν, οἱ Παπαδάτες, τὸ Θεσσαρωτικὸν καὶ ὁ Γοργόμυλος.

Ἱστορικοὶ τόποι : Νικόπολις, Ζάλογγο.

Τ μ ῆ μ α Π έ μ π τ ο

Μ Α Κ Ε Δ Ο Ν Ι Α

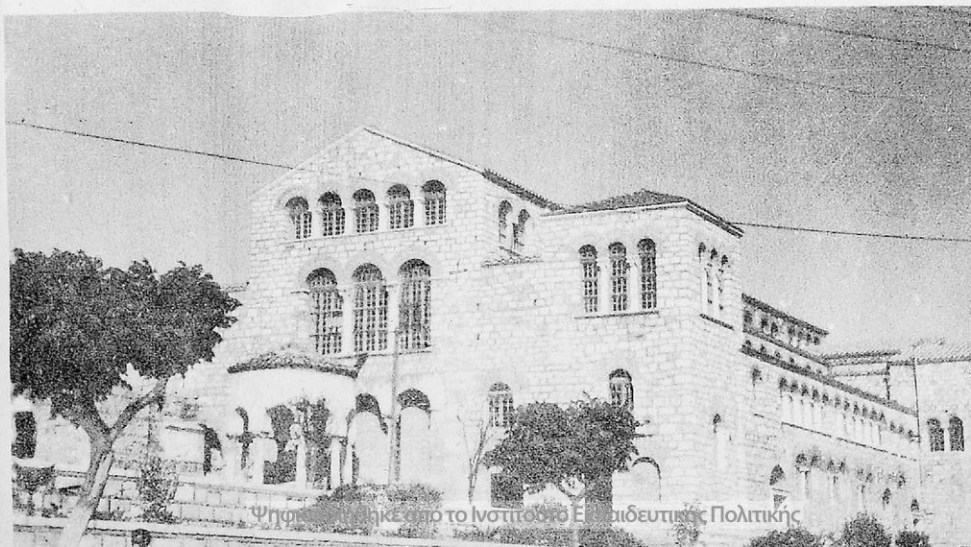
Τὸ μεγαλύτερο σὲ ἔκτασι τμῆμα τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ Μακεδονία. Ἡ Μακεδονία συνορεύει πρὸς Α. μετὴ Θράκη, πρὸς Β. μετὴ Βουλγαρία καὶ μετὴ Γιουγκοσλαβία, πρὸς Δ. μετὴν Ἡπειρο καὶ πρὸς Ν. μετὴ Θεσσαλία καὶ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος.

Ἡ Μακεδονία διαιρεῖται στοὺς ἐξῆς νομοὺς :

1. Τὸν νομὸ Θεσσαλονίκης, 2) τὸν νομὸ Χαλκιδικῆς, 3) τὸ Ἅγιον Ὄρος, 4) τὸν νομὸ Πιερίας, 5) τὸν νομὸ Ἡμαθίας, 6) τὸν νομὸ Κοζάνης, 7) τὸν νομὸ Καστοριάς, 8) τὸν νομὸ Φλωρίνης, 9) τὸν νομὸ Πέλλης, 10) τὸν νομὸ Κιλκίς, 11) τὸν νομὸ Σερρῶν, 12) τὸν νομὸ Καβάλας καὶ 13) τὸν νομὸ Δράμας.

Τοὺς δεκατρεῖς αὐτοὺς νομοὺς τῆς Μακεδονίας θὰ τοὺς ἐξετάσωμε κατὰ σειρὰ στὰ ἐπόμενα μαθήματα.

Θεσσαλονίκη : Ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου.

1. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης εὐρίσκεται στὸ κέντρο τῆς Μακεδονίας καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸν νομὸ Κιλκίς, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Πέλλης, τὸν νομὸ Ἡμαθίας καὶ τὸν νομὸ Πιερίας, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο καὶ συνορεύει μὲ τὸν νομὸ Χαλκιδικῆς καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Στρυμονικὸ κόλπο καὶ συνορεύει μὲ τὸν νομὸ τῶν Σερρῶν.

Κόλποι καὶ ἀκρωτήρια. Κόλπους ἔχει τὸν *Θερμαϊκὸ* καὶ τὸν *Στρυμονικὸ*. Ἀκρωτήριο ἔχει τὸ *Καραμπουροῦ*.

Πεδιάδες. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄλο σχεδὸν πεδινὸ καὶ περιλαμβάνει τὴ μεγάλη πεδιάδα Θεσσαλονίκης.

Ποταμοί. Τὴν πεδιάδα τῆς Θεσσαλονίκης τὴν διασχίζουν τέσσερες ποταμοί, ὁ *Γαλλικός*, ὁ *Ἀξιός*, ὁ *Λουδίας* καὶ ὁ *Ἀλιάκμονας*, ποὺ χύνονται ὄλοι στὸν Θερμαϊκὸ κόλπο.

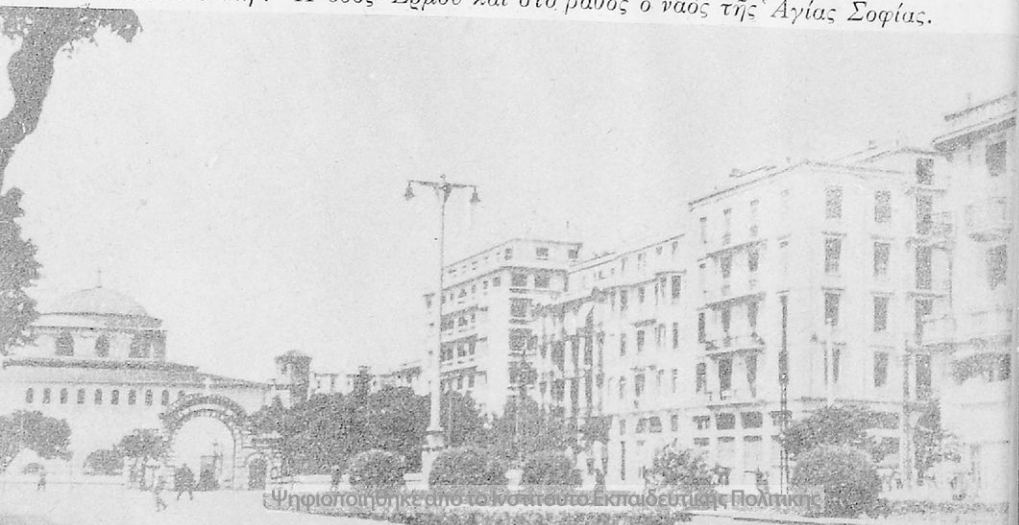
Λίμνες. Ἔχει τὴ λίμνη τοῦ *Λαγκαδᾶ*, τὴ *Βόλβη* καὶ δύο μικρές, τὶς *Βρωμολίμνες*.

Ἱαματικὲς πηγές. Ἔχει τὰ λουτρά τοῦ *Λαγκαδᾶ* καὶ τῆς *Θέρμης*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡπειρωτικὸ· ψυχρὸ τὸν χειμῶνα μὲ βορείους ἀνέμους καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακὰ, ρύζι, ὄσπρια, καπνὰ, κτηνοτροφικὰ καὶ βιομηχανικὰ. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὴ βιομηχανία, στὸ ἐμπόριο, στὶς ἐπιστῆμες καὶ πολλοὶ εἶναι ὑπάλληλοι.

Θεσσαλονίκη : Ἡ ὁδὸς Ἐρμοῦ καὶ στὸ βάθος ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας.

ΝΟΜΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

0 10 20 30 40 50

Χιλιόμετρα

Έκταση Νομού 3.300 τετραγωνικά χιλιόμετρα
Πληθυσμός Νομού 543.000 κάτοικοι

Συγκοινωνία. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι ὁ κόμβος τῶν συγκοινωνιῶν ὅλων τῆς Μακεδονίας. Ἐχει συγκοινωνία σιδηροδρομική, ἀτμοπλοϊκή, ἀεροπορική καὶ μὲ αὐτοκίνητα.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης ἔχει δύο ἐπαρχίες: α) τῆς Θεσσαλονίκης καὶ β) τοῦ Λαγκαδά.

1. Ἡ ἐπαρχία Θεσσαλονίκης ἔχει πρωτεύουσα τὴ Θεσσαλονίκη (377 χ. κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἐκεῖ μένει καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Ἡ Θεσσαλονίκη εἶναι κτισμένη στὸ βάθος τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, γι' αὐτὸ καὶ τὴν ὠνόμασαν «νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ». Ἡ πόλις ἐλευθερώθηκε στὶς 26 Ὀκτωβρίου 1912, τὴν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς τοῦ πολιούχου τῆς Ἀγίου Δημητρίου. Θαυμάσια εἶναι ἡ προκυμαία μὲ τὸν Λευκὸ Πύργο καὶ τὰ μεγάλα ξενοδοχεῖα. Ὅταν ἀνεβῆ κανεὶς ψηλὰ στὸ κάστρο τῆς Θεσσαλονίκης βλέπει κάτω τὸ πηνόραμα τῆς πόλεως, τοῦ Θερμαϊκοῦ κόλπου, τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τῆς Πιερίας.

Ἡ Θεσσαλονίκη ἔχει πανεπιστήμιο, πολλές βυζαντινές ἐκκλησίες, δημόσια κτίρια, πολυκατοικίες, κινηματογράφους, δημοσίους κήπους καὶ ὠραίους δρόμους μὲ πλούσια ἐμπορικά καταστήματα. Τὸ λιμάνι τῆς εἶναι τὸ μεγαλύτερο τῆς Μακεδονίας. Τὰ ἐργοστάσιά τῆς κατασκευάζουν παντὸς εἶδους βιομηχανικά προϊόντα.

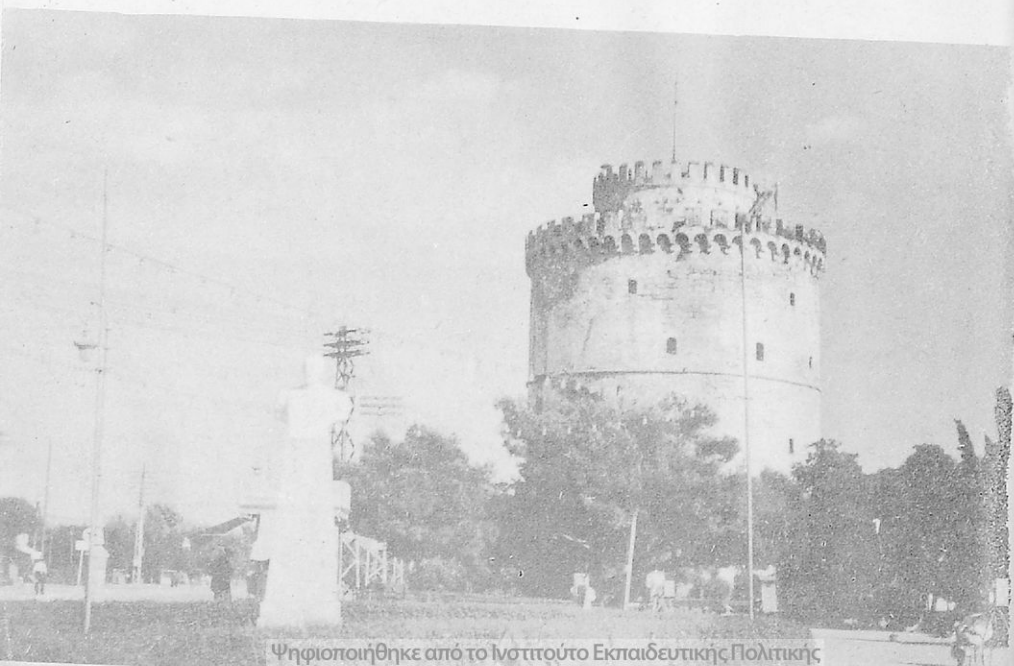
Κάθε φθινόπωρο γίνεται στὴ Θεσσαλονίκη Διεθνὴς Ἑκθεσι ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, ποὺ τὴν ἐπισκέπτονται χιλιάδες ἄνθρωποι ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὰ *Κουφάλια*, ὁ *Ἅγιος Ἀθανάσιος*, τὸ *Ἄδεντρο*, τὰ *Κύμνα*, τὸ *Ἀσβεστοχώρι*, τὰ *Βασιλικά*, ἡ *Νέα Μηχανιώνα*, ἡ *Ἐπανομή*, ἡ *Θέρμη*, τὸ *Τρίλοφο*, ὁ *Λαχανόκηπος*, ὁ *Δρυμός*, τὸ *Νέο Κορδελιώ*, τὸ *Πρόχωμα*, ἡ *Πυλαία*, ἡ *Σίνδος*, ἡ *Σταυρούπολι* καὶ ἡ *Χαλάστρα*.

2. Ἡ ἐπαρχία *Λαγκαδᾶ* ἔχει πρωτεύουσα τὸν *Λαγκαδᾶ* (7 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Σωχός*, ὁ *Ἄσηρος*, τὸ *Ζαγκλιβέρι*, ἡ *Νέα Ἀπολλωνία* καὶ ὁ *Λαχανᾶς*, ἱστορικὸς ἀπὸ τὸν Ἑλληνοβουλγαρικὸ πόλεμο τοῦ 1913.

Ἱστορικοὶ τόποι : Θεσσαλονίκη, Λαχανᾶς.

Θεσσαλονίκη : Ὁ Λευκὸς Πύργος.

2. Ὁ νομὸς Χαλκιδικῆς

Ὅρια. Ὁ νομὸς Χαλκιδικῆς συνορεύει πρὸς Β. μετὸν νομὸ Θεσσαλονικῆς, πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Στρυμονικὸ κόλπο, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο.

Κόλποι, χερσόνησοι, ἀκρωτήρια. Ὁ νομὸς ἔχει κόλπους τὸν Στρυμονικὸ, τῆς Ἱερισσοῦ, τὸν Σιγγιτικὸ, τῆς Κασσάνδρας καὶ τὸν Θερμαϊκὸ. Ὀλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μία χερσόνησο, ἢ χερσόνησο τῆς Χαλκιδικῆς. Ἡ Χαλκιδικὴ καταλήγει σὲ τρεῖς μικρότερες: Τῆ χερσόνησο τῆς Κασσάνδρας, τῆς Σιθωνίας καὶ τοῦ Ἁγίου Ὄρους.

Τὰ ἀκρωτήρια τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ Ποσειδίου, τὸ Καναστραῖο καὶ τὸ Δρέπανο

Ὄρη. Ὁ νομὸς ἔχει ἓνα ὄρος, τὸν Χολομῶντα.

Ἱαματικὲς πηγές ἔχει τὰ λουτρά τῆς Ἀπολλωνίας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Χαλκιδικῆς εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δασικά, λάδι, μέλι, μετὰξι, μῆλα, δημητριακά, ὄσπρια, φάρια, χρώμιο, μαγνήσιο καὶ λευκόλιθος. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὴν ἀλιεία καὶ στὰ μεταλλεῖα.

Συγκοινωνία. Ὁ νομὸς ἔχει συγκοινωνία ἀτμοπλοικὴ καὶ με αὐτοκίνητα.

Ἁγιον Ὄρος : Τὸ μοναστήρι τοῦ Σίμωνος Πέτρας.

Έπαρχίες. Ὁ νομὸς Χαλκιδικῆς ἔχει δύο ἐπαρχίες : α) τῆς Χαλκιδικῆς καὶ β) τῆς Ἀρναίας.

1. Ἡ ἐπαρχία Χαλκιδικῆς ἔχει πρωτεύουσα τὸν Πολύγυρο (4 χ.κ.), πού εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Ἀνθεμονότα, ἡ Νέα Καλλικράτεια, ἡ Νέα Φώκαια, ἡ Νέα Τρίγλια, τὰ Νέα Μουδανιά, ἡ Ὀρμυλία, ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ἡ Συκιὰ καὶ ἡ Βάλτα. Στὴν παραλία τοῦ κόλπου τῆς Κασσάνδρας σώζονται τὰ ἐρεῖπια τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς Ποτίδαιας καὶ τῆς Ὀλύμβου.

2. Ἡ ἐπαρχία Ἀρναίας ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀρναία (2.500 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Μεγάλη Παναγιὰ καὶ ἡ Ἱερισσός, μὲ μεταλλεῖα σιδηροπυρίτη. Ἀνατολικά τῆς Ἀρναίας σώζονται τὰ ἐρεῖπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Στάγειρα, τῆς πατρίδος τοῦ φυσολόφου Ἀριστοτέλη, ὁ ὁποῖος ἦταν διδάσκαλος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου.

Ἱστορικοὶ τόποι : Στάγειρα, Ὀλυνθος, Ποτίδαια.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος

Ὄρια. Ἡ ἀνατολικώτερη χερσόνησος τῆς Χαλκιδικῆς ἀποτελεῖ τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὸ ὁποῖον βρέχεται ὀλόγυρα ἀπὸ θάλασσα ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Ἱερισσοῦ, ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ τοῦ Σιγγιτικὸ κόλπο. Ἀπὸ τὸν νομὸ Χαλκιδικῆς χωρίζεται μὲ τὴ διώρυγα τοῦ Ξέρξη.

Ὄρη. Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι ὅλη ὄρεινὴ καὶ ἀπότομη. Τὸ ὑψηλότερο ὄρος τῆς εἶναι ὁ Ἄθωνας.

Ἀκρωτήρια ἔχει τὸ Νυμφαῖο καὶ τὸν Ἀράπη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι θαλασσινὸ.

Προϊόντα. Τὰ προϊόντα τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι ἐλιές, λάδι, λεπτοκάρνα, ξυλοκάρβουνα, καὶ τὰ διάφορα εἰκονίσματα καὶ φυλακτὰ.

Συγκοινωνία. Ἐχει αὐτοκινητόδρομο, πού φθάνει ἕως τὴν πρωτεύουσα, τὴς Καρούς.

Τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποτελεῖ μία διοίκησι μὲ πρωτεύουσα τὴς Καρούς (400 κάτοικοι). Λιμάνι τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι ἡ Δάφνη, στὸν Σιγγιτικὸ κόλπο. Ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, 3.000 κάτοικοι περίπου, ἀποτελεῖται ἀπὸ καλογήρους, ὑπαλλήλους καὶ ὑπηρετές τῶν μοναστηριῶν. Γυναῖκες δὲν κατοικοῦν στὸ Ἅγιον Ὄρος. Σὲ ὅλη τὴ χερσόνησο ὑπάρχουν 20 μεγάλα Βυζαντινὰ μοναστήρια, ὅπου μένουν οἱ καλόγηροι ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ 12 σκῆτες γιὰ τοὺς ἀσκητές.

Κλίμακα 1:1.000.000

0 10 20 30 40 50 Χιλ.

Έκτασι Νομού Χαλκιδικής	3.280 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	80.000 κάτοικοι
Έκτασι	Αγ. Όρους 288 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	2.687 κάτοικοι

Στὰ θησαυροφυλάκια τῶν μοναστηριῶν φυλάσσονται παλαιὰ ἱερὰ ἀμφια, ἱερὰ κειμήλια, εὐαγγέλια, εἰκόνες, ἱερὰ σκεύη, χρυσόβουλο, παλαιὰ βιβλία χειρόγραφα, καὶ διάφορα ἄλλα ἱστορικὰ μνημεῖα ἐνυπολογίστου ἀξίας. Τὰ σπουδαιότερα μοναστήρια εἶναι ἡ μονὴ Κουτλομουσίου, ἡ μονὴ τοῦ Βατοπεδίου, ἡ μονὴ τῆς Ἁγίας Λαύρας, ἡ μονὴ τοῦ Σίμωνος Πέτρας καὶ ἄλλες. Στὶς Καρυές μένει τὸ ἱερό συμβούλιο τῶν ἡγουμένων, ποὺ διοικεῖ τὰ μοναστήρια.

4. Ὁ νομὸς Πιερίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Πιερίας εἶναι πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὸν νομὸ Ἡμαθίας καὶ τὸν νομὸ Θεσσαλονίκης, πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Κοζάνης, πρὸς Ν. μετὸν νομὸ Λαρίσης καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Θερμαϊκὸ κόλπο.

Κόλποι. Ἔχει ἓναν κόλπο, τὸν *Θερμαϊκὸ*.

Ὅρη. Ἔχει τὸν *Ὀλυμπο* καὶ τὰ *Πιέρια ὄρη*, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπῆρε καὶ τὸ ὄνομά του ὁ νομὸς.

Πεδιάδες. Ὁ νομὸς ἔχει μία πεδιάδα, τῆς Κατερίνης.

Ποταμοί. Ἔχει τὸν *Ἀλιάκμονα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι θαλασσινὸ στὰ παράλια καὶ ἠπειρωτικὸ στὸ ἐσωτερικὸ.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Προϊόντα ἔχει δημητριακὰ, ξυλοκάρβουνα, ξυλεῖα, καπνὰ, ὄσπρια, ρύζι, κηπουρικὰ, βαμπάκι, κτηνοτροφικὰ, ψάρια καὶ ἀλάτι. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία καὶ στὴν κτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸ περνάει ὁ σιδηρόδρομος Λαρίσης—Θεσσαλονίκης. Οἱ σπουδαιότερες κωμοπόλεις συγκοινωνοῦν μετὰ αὐτοκίνητα.

Ἐπαρχία Πιερίας. Ὁ νομὸς ἔχει μία μόνον ἐπαρχία, τῆς Πιερίας, μετὰ πρωτεύουσα τὴν Κατερίνη (29 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Πλαταμῶνας* μετὰ τὸ κάστρο του, τὸ *Διτόχωρο*, τὸ *Αἰγίνιο*, ὁ *Κολινδρός*, τὸ *Κίτρος*, ὅπου ὑπάρχουν πλούσιες ἀλυκές, τὸ *Σφενδάμι* καὶ ἡ *Μηλέα*. Στὴν παραλία τοῦ Θερμαϊκοῦ ἤκμασαν δυὸ ἀρχαῖες πόλεις, ἡ *Πύδνα* καὶ τὸ *Δίον*, ποὺ σώζονται τὰ ἐρείπιά τους.

Ἱστορικοὶ τόποι: Πύδνα, Δίον, Πλαταμῶνας, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν πύλη τῆς διαβάσεως ἀπὸ τὴ Θεσσαλία πρὸς τὴ Μακεδονία.

5. Ὁ νομὸς Ἡμαθίας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἡμαθίας εἶναι δυτικὰ ἀπὸ τὸν νομὸ Θεσσαλονίκης καὶ συνορεύει πρὸς Β. μετὸν νομὸ Πέλλης, πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Κοζάνης, πρὸς Ν. μετὸν νομὸ Πιερίας καὶ πρὸς Α. μετὸν νομὸ Θεσσαλονίκης.

Πεδιάδες. Τὸ μεγαλύτερο τμῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινὸ. Ἔχει δύο πεδιάδες, τῆς Βεροίας καὶ τῆς Ναούσης.

Ποταμοί. Ἔχει τὸν *Ἀλιάκμονα*.

① ΝΟΜΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ ② ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

Κλίμα. Το κλίμα του νομού είναι ψυχρό τον χειμώνα και θερμό το καλοκαίρι.

Προϊόντα και ασχολίες των κατοίκων. Ο νομός παράγει βαμπάκι, λαχανικά, ρύζι, σιτηρά, όσπρια, κτηνοτροφικά, όπωρικά, κρασιά, και

βιομηχανικά προϊόντα, κλωστές και ύφασματα. Οι κάτοικοι ασχολούνται στη γεωργία, στη δενδροκαλλιέργεια, και πολλοί είναι εργάτες στα κλωστήρια και στα ύφαντήρια της Βεροίας και της Ναούσης.

Συγκοινωνία. Από τον νομό περνάει η σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης—Φλωρίνης. Οι κωμοπόλεις του συνδέονται με αυτοκινητοδρόμους.

Έπαρχιες. Ο νομός Ήμαθίας έχει δύο έπαρχιες : α) της Ήμαθίας και β) της Ναούσης.

1. **Ή έπαρχία Ήμαθίας** έχει πρωτεύουσα τη Βέροια (23 χ.κ.), που είναι και πρωτεύουσα του νομού. Την πόλι τη διασχίζει ο μικρός ποταμός Τριπόταμος, που με τὰ νερά του κινούνται πολλά εργοστάσια. Γύρω από την πόλι υπάρχουν άπέραντοι δενδρόκηποι και λαχανόκηποι ποτιστικοί, που χαρίζουν στη Βέροια όμορφιά και πλούτο. Άλλες κωμοπόλεις είναι ο Γιδάς, ή Έπισκοπή, τὸ Μακροχώρι, ή Μελίκη, ή Ξεχασμένη, τὸ Πλατὺ και ή Κορυφή.

2. **Ή έπαρχία Ναούσης** έχει πρωτεύουσα τη Νάουσα (12.700 κ.) περίφημη για τὸς καταρράκτες της και για τὴ δροσιά της. Ή Νάουσα είναι κέντρο παραθερισμοῦ. Τὰ ἄφθονα νερά της κινούν πολλά εργοστάσια ύφαντουργίας. Όνομαστά είναι επίσης και τὰ κρασιά της. Άλλες κωμοπόλεις είναι τὸ Ἄγγελοχώρι και τὸ Ζεφροχώρι.

Ίστορικοί τόποι: Βέροια, όπου ἐδίδαξε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ένας βοσκὸς με τὸ ποίμνιό του στὴ Μακεδονία.

6. Ὁ νομὸς Κοζάνης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Κοζάνης εἶναι ὁ νοτιοδυτικώτερος τῆς Μακεδονίας καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸν νομὸ Φλωρίνης καὶ τὸν νομὸ Καστοριάς, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Ἰωαννίνων, πρὸς Ν. μὲ τὴ Θεσσαλία καὶ πρὸς Α. μὲ τὸν νομὸ Ἡμαθίας καὶ τὸν νομὸ Πέλλης.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ *Πίνδος*, τὸ *Βόιο*, ὁ *Σμόλικας*, τὰ *Χάσια*, ὁ *Βούρινος*, τὰ *Πιέρια*, τὸ *Βέρμιο* καὶ τὸ *Ἀσκιό* (Σινιάτσικο).

Πεδιάδες ἔχει δύο, τῆς Κοζάνης καὶ τῆς Πτολεμαίδος.

Ποταμοί. Ποταμὸ ἔχει τὸν *Ἀλιάκμονα*.

Λίμνες. Στὸ βόρειο ἄκρο τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ λίμνη *Βεγορίτιδα*.

Ἱαματικὲς πηγές. Ἐχει τὰ λουτρά τοῦ *Βελβεντοῦ*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡπειρωτικόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δασικά, κτηνοτροφικά, δημητριακά, καπνὸς καὶ κρασιά. Στὴν πεδιάδα τῆς Κοζάνης καλλιεργεῖται τὸ φυτὸ κρόκος. Ἀπὸ τὸ ἄνθος τοῦ φυτοῦ αὐτοῦ βγάζουν τὴν πολύτιμη κίτρινη βαφή, μὲ τὴν ὁποῖαν χρωματίζουν τὰ γλυκίσματα, τὰ τυριά, τὰ ποτὰ κλπ. Ἐπίσης κοντὰ στὴν Πτολεμαίδα ὑπάρχει πλοῦσιον λιγνιτωρυχεῖο. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία καὶ πολλοὶ ξενιτεύονται.

Συγκοινωνία. Οἱ σπουδαιότερες πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους. Ἡ Κοζάνη συνδέεται συδηροδρομικῶς μὲ τὴν Πτολεμαίδα καὶ μὲ τὸ Ἀμύνταιον.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Κοζάνης ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες: α) τῆς *Κοζάνης*, β) τῶν *Γρεβενῶν*, γ) τοῦ *Βοῖου* καὶ δ) τῆς *Ἑορδαίας*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Κοζάνης* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Κοζάνη* (18 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ *Κοζάνη* εἶναι ὠραία πόλις μὲ μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησι. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὰ *Σέρβια*, ὁ *Βελβεντός* καὶ ὁ *Κρόκος*.

2. Ἡ ἐπαρχία *Γρεβενῶν* ἔχει πρωτεύουσα τὰ *Γρεβενά* (5 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Σαμαρίνα*, τὸ *Καρπερὸ* καὶ ἡ *Κρασιά*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Βοῖου* ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Σιάτιστα* (5 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Εράτρουρα*, ἡ *Γαλατινή*, ὁ *Πεντάλοφος*, ἡ *Νεάπολι* καὶ τὸ *Τσοτύλι*, μὲ γυμνάσιον καὶ οἰκοτροφεῖον.

4. Ἡ ἐπαρχία *Ἑορδαίας* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Πτολεμαίδα* (9 χ.κ.),

πόλη γεωργική. Κοντά στην Πτολεμαίδα γίνεται τὸ μεγάλο ἐργοστάσιο ἠλεκτροπαραγωγῆς, πού θά δώσῃ ἠλεκτρικὸ ρεῦμα σέ ὅλη τὴ δυτικὴ Μακεδονία. Τὸ ἐργοστάσιον αὐτὸ θά χρησιμοποιῆ ὡς καύσιμη ὕλη τὸν λιγνίτη τῶν ὄρυχείων τῆς περιοχῆς. "Άλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Βλάστη*, ὁ *Φιλώτας*, οἱ *Πύργοι* καὶ ὁ *Περδίκας*.

Ἱστορικοὶ τόποι: Περδίκας (Ναλμπάνκισι), Πτολεμαίδα (Κσιλάρια), Σέρβια, ἱστορικὰ γιὰ τὶς μάχες πού ἔγιναν κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους τοῦ 1912—1913.

7. Ὁ νομὸς Καστοριᾶς

Ὅρια. Ὁ νομὸς Καστοριᾶς εἶναι ὁ δυτικώτερος νομὸς τῆς Μακεδονίας καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Ἄλβανία, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Ἰωαννίνων, πρὸς Ν. μὲ τὸν νομὸ Κοζάνης καὶ πρὸς Α. μὲ τὸν νομὸ Φλωρίνης.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ *Βόιο*, ὁ *Σμόλικας*, ὁ *Γράμμος* καὶ τὸ *Βέρνο* (Βίτσι). Ὁ Γράμμος καὶ τὸ Βέρνο (Βίτσι) ἔμειναν ἱστορικὰ ἀπὸ τὸν τελευταῖο ἀνταρτοπόλεμο.

Πεδιᾶδες. Ὁ νομὸς ἔχει τὴν πεδιάδα τῆς Καστοριᾶς.

Ποταμοί. Ποταμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ *Ἀλιάκμονας*.

Λίμνες. Ἐχει μία, τὴ λίμνη τῆς *Καστοριᾶς*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ἠπειρωτικόν.

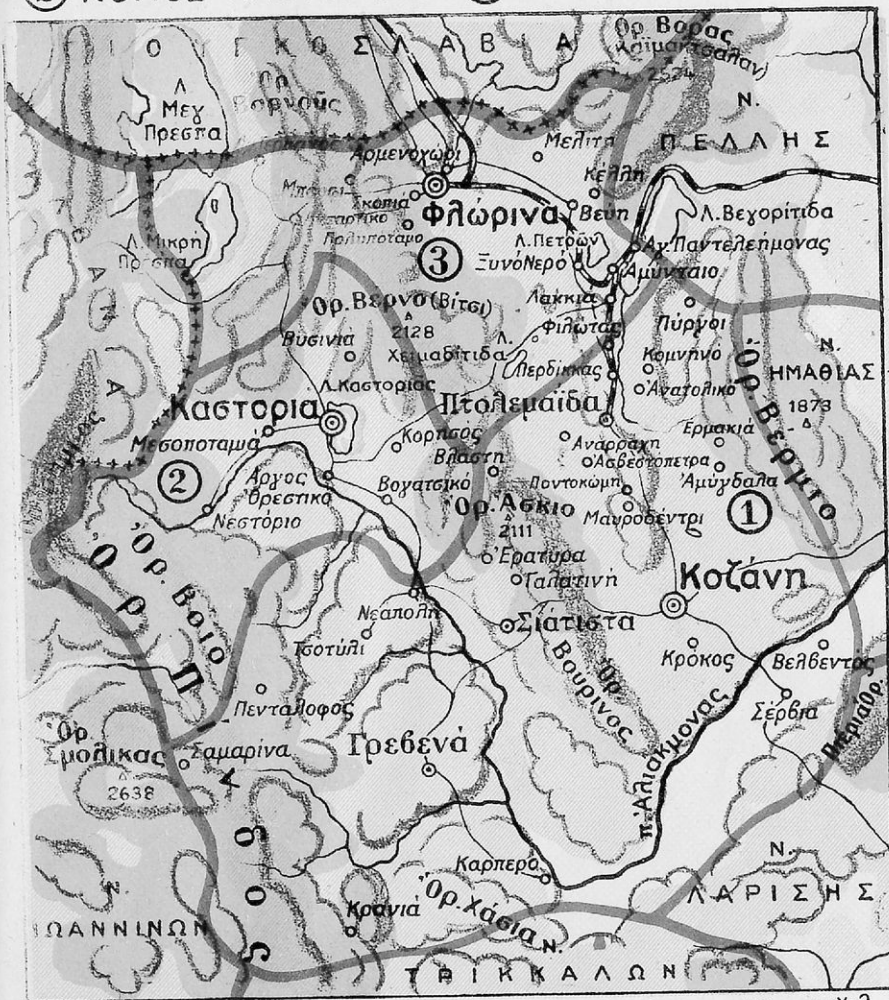
Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακὰ καὶ τὰ περίφημα γουναρικά τῆς Καστοριᾶς. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία, στὴν κατασκευὴ τῶν γουναρικῶν καὶ πολλοὶ ξενιτεύονται.

Καστοριά: "Αποψι τῆς πόλεως καὶ τῆς λίμνης.

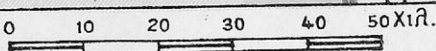

① ΝΟΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ

② ΝΟΜΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΣ ③ ΝΟΜΟΣ ΦΛΩΡΙΝΗΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι	Νομού Κοζάνης	6350	τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	»	190.000 κάτοικοι
Έκτασι	»	Καστοριάς	1900 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	»	47.000 κάτοικοι
Έκτασι	»	Φλωρίνης	1750 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	»	67.000 κάτοικοι

Συγκοινωνία. Οί κυριώτερες πόλεις καί κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μέ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχία Καστοριάς. Ὁ νομός Καστοριάς ἀποτελεῖ μία μόνο ἐπαρχία μέ πρωτεύουσα τήν *Καστοριά* (10 χ.κ.), κτισμένη στήν ὄχθη τῆς λίμνης. Ἡ Καστοριά εἶναι ὠραία πόλη μέ βυζαντινοὺς ναούς, ἀρχοντικά σπίτια, μεγάλα ξενοδοχεῖα καί πολλὰ ἐργοστάσια γουναρικών.

Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Ἄργος Ὁρειακό*, τὸ *Νεστόριο*, τὸ *Βογατακό*, ἡ *Κορησός* καί ἡ *Μεσοποταμιά*.

Ἱστορικοὶ τόποι: Καστοριά, Γράμμος, Βέρνο (Βίτσι).

8. Ὁ νομός Φλωρίνης

Ὅρια. Ὁ νομός Φλωρίνης εἶναι ὁ βορειοδυτικώτερος νομός τῆς Μακεδονίας καί συνορεύει πρὸς Β. μέ τὴ Γιουγκοσλαβία, πρὸς Δ. μέ τὴν Ἀλβανία καί τὸν νομό Καστοριάς, πρὸς Ν. μέ τὸν νομό Κοζάνης καί πρὸς Α. μέ τὸν νομό Πέλλης.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ *Βαρνός*, τὸ *Βέρονο* (Βίτσι) καί ὁ *Βόρας* (Καίμακτσαλάν).

Πεδιάδες ἔχει δύο, τὴν πεδιάδα τῆς Φλωρίνης καί τοῦ Ὀσιτρόβου.

Λίμνες. Ὁ νομός τῆς Φλωρίνης ἔχει πέντε λίμνες, τὴ *Μικρὴ Πρέσπα*, τὴ *Μεγάλῃ Πρέσπα*, τὴ *Χειμαδίτιδα*, τῶν *Πετρῶν* καί τὴ *Βεγορίτιδα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καί δροσερὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καί ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, δημητριακά, ὄσπρια, καπνὰ, κρασιά, φασόλια καί ψάρια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στήν κτηνοτροφία καί στὴ γεωργία.

Συγκοινωνία. Ἡ Φλώρινα συνδέεται σιδηροδρομικῶς μέ τὴ Θεσσαλονίκη καί οἱ κυριώτερες κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συγκοινωνοῦν μέ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχία Φλωρίνης. Ὁ νομός ἔχει μία μόνο ἐπαρχία μέ πρωτεύουσα τὴ *Φλώρινα* (12 χ.κ.) Ἡ Φλώρινα εἶναι ὠραία πόλι, μέ καθαρὸς δρόμους, περιποιημένους κήπους, πλούσια καταστήματα. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Ἀμύνταιο*, ὁ *Ἅγιος Παντελεήμονας*, ἡ *Βεύη*, τὸ *Ἐννὸ Νερό*, ἡ *Πέλλη*, ἡ *Μελίτη*, τὸ *Ἀρμενοχώρι*, ἡ *Σκοπιὰ* καί τὸ *Μπούφι*.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ἀμύνταιο, Βεύη (Μπάνιτσα), ἱστορικὰ ἀπὸ τίς μάχες ποὺ ἔγιναν στὰ χρόνια τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου (1912). Βέρνο (Βίτσι), Βόρας (Καίμακτσαλάν).

9. Ὁ νομὸς Πέλλης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Πέλλης συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβία, πρὸς Δ. μετὰ τὸν νομὸ Φλωρίνης καὶ τὸν νομὸ Κοζάνης, πρὸς Ν. μετὰ τὸν νομὸ Ἡμαθίας καὶ πρὸς Α. μετὰ τὸν νομὸ Θεσσαλονίκης καὶ τὸν νομὸ Κιλκίς.

Ὅρη. Ἔχει τὸν *Βόρα* (Καϊμακτσαλάν), τὸ *Βέρμιο* καὶ τὸ *Πάικο*.

Πεδιάδες τοῦ νομοῦ εἶναι δύο· ἡ πεδιάδα τῶν Γιαννιτσῶν, ὅπου ἔχει κάμει τὸ κράτος σημαντικὰ ἀντιπλημμυρικὰ καὶ ἀποξηραντικὰ ἔργα καὶ ἡ πεδιάδα τῆς Ἀρδέας.

Ποταμοί. Ἔχει τὸν *Λουδία*.

Λίμνες. Ἔχει μίαν λίμνην, τὴν *Βεγορίτιδα* (Ὁστρόβου).

Ἱαματικὴ πηγὴς. Ὁ νομὸς ἔχει μίαν, στὸ χωριὸν *Λουτράκι*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς Πέλλης παράγει δημητριακὰ, κτηνοτροφικὰ, βαμπάκι, καπνὰ, κηπουρικὰ, ὄσπρια, σουσάμι, σταφύλια, ὄπωρικά, κουκούλια, τάπητες καὶ ὑφάσματα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργίαν, στὴν καπνοκαλλιέργειαν, στὴν κηπουρικὴν, στὴ δενδροκαλλιέργειαν, στὴ σηροτροφίαν, στὴν ὑφαντουργίαν καὶ στὴν ταπητουργίαν.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸ περνάει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Φλωρίνης. Ἐπίσης οἱ κωμοπόλεις του συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἔδεσσα: Ἕνας ἀπὸ τοὺς καταρράκτες τῆς.

Έπαρχίες. Ὁ νομὸς Πέλλης διαιρεῖται σὲ τρεῖς ἐπαρχίες : α) τῆς Ἐδέσσης, β) τῆς Ἀλμωπίας καὶ γ) τῶν Γιαννιτσῶν.

1. Ἡ ἐπαρχία Ἐδέσσης ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἐδεσσα (15 χ.κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Ἐδεσσα εἶναι κτισμένη στὶς ὄχθες τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Βόδα, ὁ ὁποῖος σχηματίζει ἐκεῖ πολλοὺς καταρράκτες. Μὲ τὰ νερὰ τῶν καταρρακτῶν αὐτῶν κινοῦνται ἄρκετὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια. Γύρω ἀπὸ τὴν πόλι ὑπάρχουν κῆποι καλλιεργημένοι μὲ λαχανικὰ καὶ ὄπωροφόρα δένδρα. Στους ἀρχαίους χρόνους ἡ Ἐδεσσα ἦταν ἡ πρώτη πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Σκύδρα*, ἡ *Ἀρμισσα* καὶ ὁ *Πετριᾶς*.

2. Ἡ ἐπαρχία Ἀλμωπίας ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀριδαία (4 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Ἐξακλάτανος*, τὸ *Λουτράκι*, ὁ *Ἀψαλός* καὶ οἱ *Πρόμαχοι*.

3. Ἡ ἐπαρχία Γιαννιτσῶν ἔχει πρωτεύουσα τὰ Γιαννιτσά (20 χ.κ.). Ἡ πόλι εἶναι ἱστορικὴ γιατί ἐδῶ ἐνίκησαν οἱ Ἕλληνες τοὺς Τούρκους στὶς 20 Ὀκτωβρίου 1912 καὶ ἔπειτα ἐλευθέρωσαν τὴ Θεσσαλονίκη.

Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Ἀθύρας*, ὁ *Μηλοπόταμος*, ἡ *Κρύα Βρύση* καὶ ἡ *Πέλλα*, ποὺ ἦταν πρωτεύουσα τῆς Μακεδονίας στὰ χρόνια τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου

Ἱστορικοὶ τόποι : Ἐδεσσα, Πέλλα, Γιαννιτσά.

10. Ὁ νομὸς Κιλκίς

Ὅρια. Ὁ νομὸς Κιλκίς εὐρίσκεται πρὸς βορρᾶν τοῦ νομοῦ Θεσσαλονίκης καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴ Γιουγκοσλαβία, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Πέλλης, πρὸς Ν. μὲ τὸν νομὸ Θεσσαλονίκης καὶ πρὸς Α. μὲ τὸν νομὸ Σερρῶν.

Ὄρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ *Πάικο*, ἡ *Κερκίνη* καὶ τὰ *Κρούσια*.

Πεδιάδες. Ὅλος ὁ νομὸς εἶναι μιὰ ἀπέραντη καὶ εὐφορὴ πεδιάδα.

Ποταμοί. Ποταμοὺς ἔχει δύο, τὸν *Ἀξιό* καὶ τὸν *Γαλλικό*.

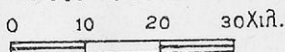
Λίμνες. Λίμνη τοῦ νομοῦ Κιλκίς εἶναι ἡ *Δοϊράνη*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡπειρωτικὸ, δηλαδὴ ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς Κιλκίς παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, δημητριακὰ, βαμπάκι, κουκούλια, ὄσπρια, καπνὰ καὶ κηπουρικὰ. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία, στὴν καπνοκαλλιέργεια καὶ στὴ σηροτροφία.

① ΝΟΜΟΣ ΠΕΛΛΗΣ
 ② ΝΟΜΟΣ ΚΙΛΚΙΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι Νομού Πέλλης	2.660	τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 133.000 κάτοικοι
Έκτασι	»	Κιλκίς 2.400 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 103.000 κάτοικοι

Συγκοινωνία. Από τον νομό Κιλκίς περνούν δύο σιδηροδρομικές γραμμές ή μία είναι της Θεσσαλονίκης—'Αλεξανδρουπόλεως και ή άλλη Θεσσαλονίκης—Γιουγκοσλαβίας. Όλες οι κωμοπόλεις του νομού συνδέονται με αυτοκινητοδρόμους.

Έπαρχίες. Ο νομός Κιλκίς έχει δύο έπαρχίες : α) του Κιλκίς και β) της Παιονίας.

1. **Ἡ ἐπαρχία Κιλίκης** ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Κιλίκις* (11 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἡ πόλις ἔμεινε ἱστορική γιὰ τὴν περιφανῆ νίκη τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον τῶν Βουλγάρων στὰ 1913. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Μεγάλη Βρύση*, οἱ *Καστανιές*, ὁ *Τέρπουλος*, τὸ *Χέρσο*, οἱ *Πλαγιές*, οἱ *Μουριές*, οἱ *Εὔζωνοι*, τὸ *Βαφειοχώρι*, τὸ *Πολύκαστρο* καὶ τὸ *Ἀγιονέρι*.

2. **Ἡ ἐπαρχία Παιονίας** ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Γορμένισσα* (4.500 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Εὐρωπος*, ἡ *Ἀξιούπολις*, ἡ *Εἰδομένη*, ὁ τελευταῖος σιδηροδρομικὸς σταθμὸς στὰ σύνορα πρὸς τὴ Γιουγκοσλαβία καὶ τὸ *Σκρά*, ἱστορικὸ γιὰ τὴ γιγαντομαχία μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Γερμανοβουλγάρων στὰ 1918.

Ἱστορικοὶ τόποι : Κιλίκις, Σκρά.

11. Ὁ νομὸς Σερρῶν

Ὅρια. Ὁ νομὸς Σερρῶν συνορεύει πρὸς Β. μετὰ τὴ Βουλγαρία, πρὸς Δ. μετὰ τὸν νομὸ Κιλίκις, πρὸς Ν. μετὰ τὸν νομὸ Θεσσαλονίκης καὶ μετὰ τὸν Στρυμονικὸν κόλπον καὶ πρὸς Α. μετὰ τὸν νομὸ Καβάλας καὶ τὸν νομὸ Δράμας.

Κόλποι. Ἔχει τὸν *Στρυμονικόν*.

Ὅρη τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ *Κερκίνη*, τὰ *Κρούσια*, τὰ *Κερδύλλια*, τὸ *Παγγαῖο*, τὸ *Μενοίκιο* καὶ τὸ *Τσιγγέλι*.

Πεδιάδες. Ἔχει μίαν, τὴ μεγάλη πεδιάδα τῶν Σερρῶν.

Ποταμοί. Ἔχει δύο, τὸν *Ἀγγίτη* καὶ τὸν *Στρυμόνα*. Στὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν ἔχουν γίνει ἀπὸ τὸ κράτος μεγάλα ἀντιπλημμυρικά ἔργα, γιὰ νὰ προστατεύσουν τὴν πεδιάδα ἀπὸ τὴς πλημμύρας τοῦ Στρυμόνα.

Λίμνες. Ὁ νομὸς Σερρῶν ἔχει λίμνη τὴν *Κερκίνη*.

Ἱαματικὲς πηγές ἔχει δύο, τοῦ *Σιδηροκάστρου* καὶ τῆς *Νιγρίτας*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡπειρωτικόν, δηλαδὴ ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακά, βαμπάκια, καπνὰ, ὄσπρια, κηπουρικά, ὀπωρικά, ρύζι καὶ μεταλλεύματα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία, στὴν καπνοκαλλιέργεια καὶ στὴν ὀρυζοκαλλιέργεια.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸ Σερρῶν περνάει ὁ σιδηρόδρομος Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Οἱ κυριώτερες κωμοπόλεις του συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Έκταση Νομοῦ 4.145 τετραχ. χιλιόμετρα
 Πληθυσμὸς » 248.000 κάτοικοι

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Σερρῶν ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες: α) τῶν Σερρῶν, β) τῆς Σιτικῆς, γ) τῆς Βισαλτίας, δ) τῆς Φυλίδος.

1. Ἡ ἐπαρχία Σερρῶν ἔχει πρωτεύουσα τὴν Σέρρες (40 χ.κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Οἱ Σέρρες εἶναι πόλι μαρτυρική, γιὰτὶ καταστράφηκε δύο φορές ἀπὸ τοὺς Βουλγάρους. Ἐναντίστηκε ὁμως καὶ σήμερα εἶναι μιὰ ἀπὸ τὴς ὠραιότερες καὶ ἐμπορικώτερες πόλεις τῆς Μακεδονίας. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Πεντάπολι, ὁ Χρυσός, ὁ Παπᾶς, τὸ Νέο Σούλι, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ὁ Νέος Σκοπός, ἡ Ἡράκλεια, ἡ Σκοτούσα, ὁ Λευκώνας, ὁ Μητρούσης καὶ τὸ Σκούταιρι.

2. **Ἡ ἐπαρχία Σιντικής** ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Σιδηρόκαστρο* (7.700 κ.) ἱστορικὸ γιὰ τὴ νίκη τοῦ βυζαντινοῦ αὐτοκράτορα Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου ἐναντίον τῶν Βουλγάρων. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Ἀγκίστρι*, τὸ *Ἀχλαδοχώρι*, ἡ *Βυρώνεια*, ἡ *Κερκίνη*, ἡ *Κοίμησι*, ὁ *Προμαχώνας*, τὸ *Νέο Πετρίτσι*, ἡ *Ροδόπολη* καὶ τὰ *Ἄνω Πορόδια*, κοντὰ στὰ στενὰ τοῦ Ροῦπελ, τὰ ἱστορικὰ ἀπὸ τὶς μάχες ποῦ ἔγιναν κατὰ τὸν πρῶτο Εὐρωπαϊκὸ πόλεμο.

3. **Ἡ ἐπαρχία Βισαλτίας** ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Νιγρίτα* (8 χ.κ.), ὅπου οἱ Βούλγαροι ἔκαμαν μεγάλες σφαγές στὰ χρόνια τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου. Ὀλίγα χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὸν πόλι εἶναι ἡ ὀνομαστὴ ἱαματικὴ πηγὴ τῆς Νιγρίτας. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Τερπνή*, ἡ *Δάφνη* καὶ ἡ *Μαυροθάλασσα*.

4. **Ἡ ἐπαρχία Φυλλίδος** ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Νέα Ζίχνα* (3.700 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Ἀλιστράτη*, ὁ *Γαζῶθος*, ὁ *Δραβίσκος*, ἡ *Παλαιοκόμη*, τὸ *Ροδολεῖβος*, ἡ *Πρώτη* καὶ ἡ *Κορμίτσα*. Στὴν ἐπαρχία Φυλλίδος εἶναι καὶ τὸ ὄρος Πάγγαιο, ποῦ εἶχε στὴν ἀρχαιότητα μεταλλεῖο χρυσοῦ. Κοντὰ στὸν Στρυμονικὸ κόλπο εἶναι τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας Ἀμφιπόλεως, ὅπου σώζεται καὶ τὸ ἄγαλμα τοῦ λέοντα τῆς Ἀμφιπόλεως.

Ἱστορικοὶ τόποι: Σιδηρόκαστρο, Σέρρες, Νιγρίτα, Ἀμφίπολι, Παγγαῖο.

12. Ὁ νομὸς Καβάλας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Καβάλας εἶναι ὁ ἀνατολικώτερος νομὸς τῆς Μακεδονίας καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὸν νομὸ Δράμας, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Σερρών, πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο Πέλαγος καὶ πρὸς Α. συνορεύει μὲ τὴ Θράκη.

Κόλποι. Ἔχει δύο κόλπους, τῆς *Καβάλας* καὶ τὸν *Στρυμονικὸ*.

Νησιά. Στὸν νομὸ Καβάλας ἀνήκει καὶ ἓνα νησί, ἡ *Θάσος*.

Ὄρη. Ἔχει τὸ *Παγγαῖο*, τὸ *Σύμβολο* καὶ στὴ Θάσο τὸ *Υψάριο*. Τὸ Παγγαῖο καὶ ἡ Θάσος ἔχουν στρώματα σιδηρομεταλλευμάτων.

Πεδιάδες. Ὁ νομὸς ἔχει τρεῖς πεδιάδες, τῆς Καβάλας, τῆς Ἐλευθερουπόλεως καὶ τῆς Χρυσουπόλεως.

Ποταμοί. Ποταμὸς τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ *Νέστος*.

Ἱαματικὲς πηγές. Ἔχει τὰ *λουτρά τῶν Ἐλευθερῶν*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ἡπειρωτικὸ. Στὰ παράλια καὶ στὴ Θάσο εἶναι εὐκρατο.

Προϊόντα και ασχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακά, καπνά, λάδι, κηπουρικά, ὄσπρια καὶ μεταλλεύματα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία, στὴν καπνοκαλλιέργεια, στὴν κηπουρική, στὰ μεταλλεῖα, στὴν ἀλεία καὶ στὴν ἐπεξεργασία τῶν καπνῶν.

Συγκοινωνία. Οἱ κυριώτερες πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ ἔχουν συγκοινωνία μὲ ἀμαξιτούς δρόμους. Ἡ Καβάλα ἔχει ἀτμοπλοϊκὴ καὶ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

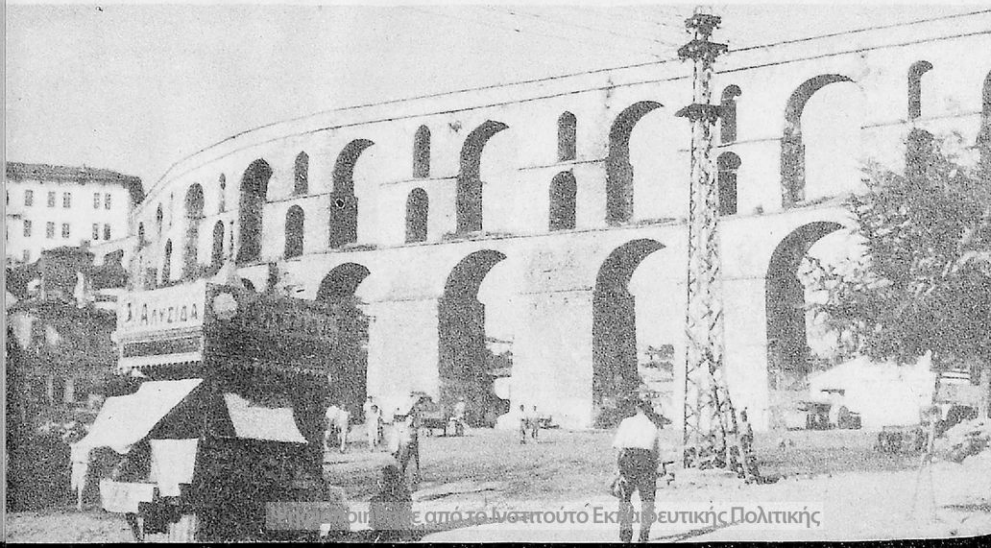
Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Καβάλας διαιρεῖται σὲ τέσσερες ἐπαρχίες : α) τῆς Καβάλας, β) τοῦ Νέστου, γ) τοῦ Παγγαίου καὶ δ) τῆς Θάσου.

1. Ἡ ἐπαρχία Καβάλας ἔχει πρωτεύουσα τὴν Καβάλα (44 χ.κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Καβάλα εἶναι τὸ μεγαλύτερο λιμάνι τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας. Ἔχει ὠραία προκυμαία, μεγάλες καπναποθήκες, ἐργοστάσια, πλατεῖες, κήπους καὶ παλαιὸ φρούριο. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Ζυγός, οἱ Κρηνίδες καὶ οἱ Φίλιπποι, μὲ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως τῶν Φιλίππων, ὅπου ἐδίδαξε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

2. Ἡ ἐπαρχία Νέστου ἔχει πρωτεύουσα τὴ Χρυσούπολι (5 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Κεχροκάμπος, ἡ Λεκάνη, τὸ Μακροχώρι, ἡ Πέρνη καὶ ἡ Νέα Καρβά.

3. Ἡ ἐπαρχία Παγγαίου ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἐλευθερούπολι (5 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Γεωργιανή, ἡ Νικήσανη, τὸ Παλαιοχώρι, τὰ Κηπιά, ἡ Μουσθένη, τὸ Ποδοχώρι, ἡ Μεσορόπη καὶ οἱ Ἐλευθερές.

Καβάλα : Τὸ οωμαϊκὸ ὕδρανονεῖο.

4. **Ἡ ἐπαρχία Θάσου** περιλαμβάνει τὸ νησί Θάσο μὲ πρωτεύουσα τὸν *Λιμένα* (Θάσο) (1750 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Ἄνω Θεολόγος*, τὸ *Κάστρο* καὶ ἡ *Καλλιράχη*. Τὸ νησί ἔχει χρωματιστὸ μάρμαρο, ψευδάργυρο, χαλκὸ, ἄργυρο καὶ ἀντιμόνιο. Ἡ ξυλεία τῶν δασῶν τοῦ χρησιμοποιεῖται στὴ ναυπηγικὴ.

Ἱστορικοὶ τόποι: Καβάλα, Φίλιπποι.

13. Ὁ νομὸς Δράμας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Δράμας εἶναι ὁ βορειοανατολικώτερος νομὸς τῆς Μακεδονίας καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴ Βουλγαρία, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Σερρών, πρὸς Ν. μὲ τὸν νομὸ Καβάλας καὶ πρὸς Α. μὲ τὴ Θράκη.

Ὅρη τοῦ νομοῦ εἶναι ὁ *Ὄρβηλος*, τὸ *Μενοίκιο*, τὸ *Φαλακρό*, καὶ ἡ *Ροδόπη*.

Πεδιάδες. Πεδιάδα ἔχει μία, τὴν πεδιάδα τῆς *Δράμας*.

Ποταμοί. Ποταμὸ ἔχει τὸν *Νέστο*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντ' αἰσχολίες τῶν κατοίκων. Παράγει δημητριακά, κτηνά, κηπουρικά καὶ ὄσπρια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία καὶ στὴν καπνοκαλλιέργεια.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὸν νομὸ Δράμας περνάει ὁ σιδηρόδρομος Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Οἱ κυριώτερες κωμοπόλεις τοῦ συγκοινωνοῦν μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχία Δράμας. Ὀλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μία ἐπαρχία μὲ πρωτεύουσα τὴ *Δράμα* (32 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Δράμα ἔχει ἐμπόριο καπνῶν, βυρσοδεφεῖα, ποτοποιεῖα, ἀλευρομύλους, φυγεῖα, παγοποιεῖα, ἐργοστάσιο ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, μεγάλα καταστήματα, πλατεῖες, κήπους καὶ ὠραῖες οἰκοδομές.

Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Δοξάτο*, ἱστορικὸ γιὰ τὶς σφαγὲς τῶν κατοίκων τοῦ ποῦ ἔκαναν οἱ Βούλγαροι στὰ 1913, τὸ *Φωτολεῖβος*, τὸ *Καλαμπάκι*, ὁ *Ἅγιος Ἀθανάσιος*, ἡ *Χωριστή*, ἡ *Ἀνδριανή*, ὁ *Νικηφόρος*, τὸ *Καλλίφυτο*, τὸ *Παρανέστιο*, ἡ *Σίλλη*, ὁ *Ξηροπόταμος*, ἡ *Πρωσοτσάνη*, ἡ *Πετρούσσα*, ἡ *Μικρόπολι*, τὰ *Κοκκινόγεια*; τὸ *Ὀχυρό*, ὁ *Βώλακας*, ἡ *Κάτω Βροντοῦ*, τὸ *Περιθώριο*, τὸ *Νευροκόπι*, τὰ *Λευκόγεια* κ.λ.π.

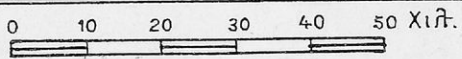
Ἱστορικοὶ τόποι: Δοξάτο.

① ΝΟΜΟΣ ΚΑΒΑΛΑΣ

② ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι	Νομού Καβάλας	2.135 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	140.000 κάτοικοι
Έκτασι	Δράμας	3.495 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	121.000 κάτοικοι

Τ μ ῆ μ α " Ε κ τ ο

Θ Ρ Α Κ Η

Ἡ Θράκη εἶναι τὸ βορειοανατολικώτερο τμῆμα τῆς Ἑλλάδος. Συνορεύει πρὸς Α. μετὴν Τουρκία, πρὸς Β. μετὴν Βουλγαρία, πρὸς Δ. μετὸν νομὸν Δράμας καὶ μετὸν νομὸν Καβάλας καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Θρακικὸ πέλαγος.

Ἡ Θράκη διαιρεῖται σὲ τρεῖς νομούς : α) τὸν νομὸν Ξάνθης, β) τὸν νομὸν Ροδόπης καὶ γ) τὸν νομὸν Ἐβρου.

Ἀλεξανδρούπολις Ὁ φάρος.

1. Ὁ νομός Ξάνθης

Ὅρια. Ὁ νομός Ξάνθης εἶναι ὁ δυτικώτερος νομός τῆς Θράκης καὶ συνορεύει πρὸς Α. μετὸν νομὸν Ροδόπης, πρὸς Β. μετὴν Βουλγαρία, πρὸς Δ. μετὸν νομὸν Δράμας καὶ τὸν νομὸν Καβάλας καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἐθρακικὸ πέλαγος.

Κόλποι. Στὴ νοτιοανατολικὴ παραλία τοῦ νομοῦ σχηματίζεται ὁ εὐρύχωρος ὄρμος τοῦ Πόρτο—Λάγο.

Ὅρη. Τὸ βόρειο τμῆμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινόν. Ἔχει τὰ ὄρη Ροδόπη καὶ Κούλα.

Πεδιάδες. Τὸ νότιο τμῆμα εἶναι πεδινόν· ἀποτελεῖ τὴν πεδιάδα τῆς Ξάνθης.

Ποταμοί. Ἔχει τὸν Νέστο.

Λίμνες. Πρὸς βορρᾶν τοῦ Πόρτο—Λάγο σχηματίζεται ἡ λίμνη Βιστωνίδα, μετὸνομαστὰ ἰχθυοτροφεία.

Ἱαματικὲς πηγές. Ἔχει τὰ λουτρὰ τοῦ Ἐχίνου καὶ τὰ λουτρὰ τῆς Γενησαίας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι ὑγρὸ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομός παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, δημητριακὰ, περίφημα καπνὰ ἢ Ξάνθη, κουκούλια, ὄσπρια, σουσάμι, κηπουρικὰ καὶ ψάρια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία, στὴν καπνοκαλλιέργεια καὶ στὴ σηροτροφία.

Συγκοινωνία. Ἀπὸ τὴν Ξάνθη περνάει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Οἱ σπουδαιότερες κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἡ ἐπαρχία Ξάνθης. Ὁλόκληρος ὁ νομός ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν μετὰ πρωτεύουσαν τὴν Ξάνθη (27 χ.κ.). Ἡ Ξάνθη εἶναι πόλις πλουσία, μετὰ ωραία σχολεῖα, μεγάλα καταστήματα, καπναποθήκες, ἐργοστάσια καὶ μετὰ σημαντικὴ ἐμπορικὴ κίνησι. Ἄλλες κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Σταυρούπολις, ὁ Δαρωνάσ, τὸ Νεοχώρι, τὸ Ὁραῖο, ἡ Μύκη, ὁ Ἐχίνος, οἱ Σάτρεις, τὸ Σέλερο, οἱ Κιμμέριοι, οἱ Τοξότες, ἡ Διομήδεια (Χιονίστρα), ἡ Γενησαία, ἡ Γκιζέλα, τὸ Εὔλαλο καὶ τὰ Ἀβδηρα μετὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ἀβδηρα, πατρίδα τοῦ φιλοσόφου Δημοκρίτου.

2. Ὁ νομὸς Ροδόπης

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ροδόπης εἶναι στὸ κέντρο τῆς ἑλληνικῆς Θράκης καὶ συνορεύει πρὸς Α. μετὸν νομὸ Ἐβρου, πρὸς Β. μετὴ Βουλγαρία, πρὸς Δ. μετὸν νομὸ Ξάνθης καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Θρακικὸ πέλαγος.

Κόλποι. Στὴ νοτιοδυτικὴ ἄκρῃ τοῦ νομοῦ σχηματίζεται ὁ ὄρμος τοῦ *Πόρτο-Λάγο*. Βορειότερα εἶναι ἡ λίμνη *Βιστωνίδα* μετὰ τὰ ἰχθυοτροφεῖα τῆς.

Ὅρη ἔχει τὸ *Παπίμιο*, τὴ *Ροδόπη* (Καρτάλ) καὶ τὸν *Ἴσμαρο*.

Πεδιάδες. Τὸ κεντρικὸ καὶ τὸ νοτιοδυτικὸ τμήμα τοῦ νομοῦ εἶναι πεδινό. Ἀποτελεῖ τὴ μεγάλη πεδιάδα τῆς Κομοτηνῆς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸ τὸ καλοκαίρι.

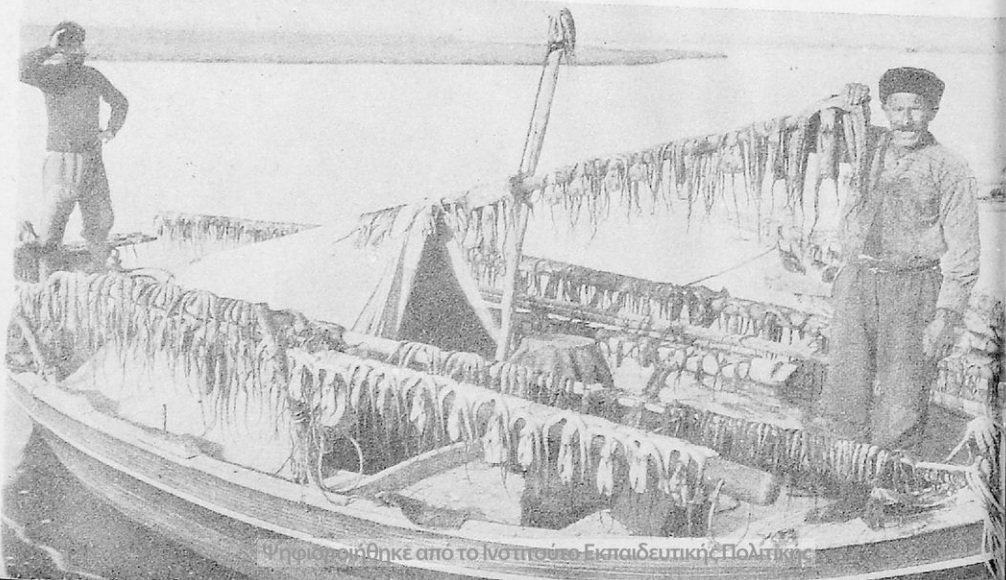
Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι δημητριακὰ, κτηνοτροφικὰ, πουλερικὰ, βαμβακερά, καπνὰ, κουκούλια, σουσάμι καὶ ὄπωρικὰ. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία, στὴ γεωργία καὶ στὴ σηροτροφία.

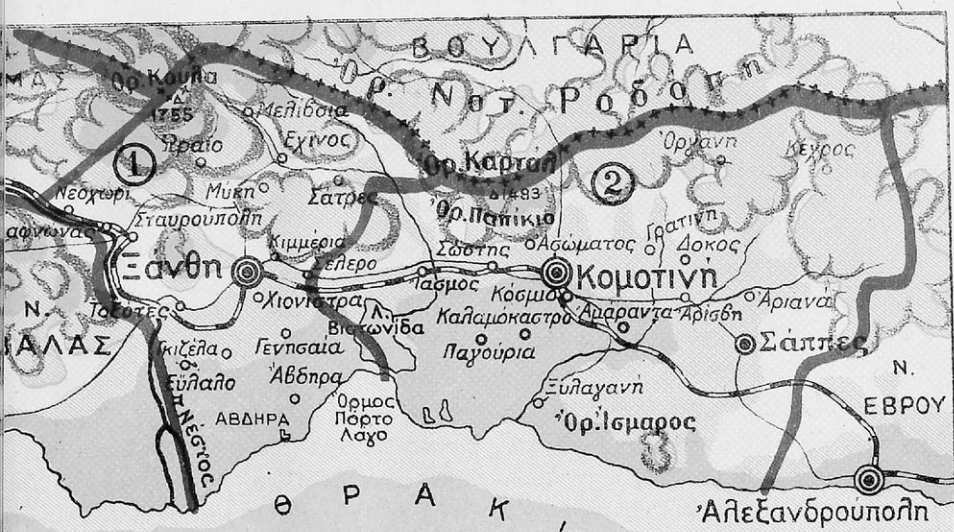
Συγκοινωνία. Τὸν νομὸ Ροδόπης τὸν διασχίζει ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Οἱ σπουδαιότερες κωμοπόλεις τοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς διαιρεῖται σὲ δύο ἐπαρχίες: α) τῆς Κομοτηνῆς καὶ β) τῶν Σαππῶν.

1. Ἡ ἐπαρχία Κομοτηνῆς ἔχει πρωτεύουσα τὴν Κομοτηνὴ (32 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ

Πόρτο-Λάγο: Ψαροκάϊκο γυρίζει φορτωμένο χταπόδι.

① ΝΟΜΟΣ ΞΑΝΘΗΣ
 ② ΝΟΜΟΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
 Κλίμακα 1:1.000.000

Χιλ. 0 10 20 30 40 50 Χιλ.

Έκτασι Νομού Ξάνθης 2.000 τετραχ. χιλιόμετρα
 Πληθυσμός » » 90.000 κάτοικοι

Έκτασι » Ροδόπης 2.500 τετραχ. χιλιόμετρα
 Πληθυσμός » » 109.000 κάτοικοι

Ἡ Κομοτινή εἶναι παλαιὰ πόλις καὶ ἔχει ἀρκετοὺς κατοικοὺς Τούρκους. Ἐἶναι κέντρο ἐμπορίου δημητριακῶν, καπνῶν, ζῶων καὶ πουλερικῶν. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Ἰασμος, ὁ Σῶστης, οἱ Ἀσώματοι, τὰ Παγούρια, τὸ Καλαμόκαστρο, ἡ Ξυλαγανή, τὸ Κόσμιο, τὰ Ἀμάραντα, ἡ Γρατινή καὶ ἡ Ὀργάνη.

2. Ἡ ἐπαρχία Σαππῶν ἔχει πρωτεύουσα τὴς Σάππης (5.500 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Κέχρος, τὰ Ἀρριανά, ἡ Ἀρίσθη καὶ ὁ Δοκός

3. Ὁ νομὸς Ἑβρου

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἑβρου εἶναι ὁ ἀνατολικώτερος νομὸς τῆς Ἑλληνικῆς Θράκης καὶ συνορεύει πρὸς Α. μὲ τὴν Τουρκία, πρὸς Β. μὲ τὴ Βουλγαρία, πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Ροδόπης καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Θρακικὸ πέλαγος.

Κόλποι. Ὁ νομὸς ἔχει ἕναν: τὸν κόλπο τοῦ *Αἴνου*.

Νησιά. Στὸν νομὸ Ἑβρου ἀνήκει καὶ τὸ νησί *Σαμοθράκη*.

Ὅρη. ἔχει τὴ *Ροδόπη*.

Πεδιᾶδες Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄλο σχεδὸν πεδινό. ἔχει τρεῖς πεδιᾶδες, τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, τοῦ Σουφλίου καὶ τῆς Νέας Ὁρεστιάδας.

Ποταμοί. ἔχει τὸν *Ἑβρο* καὶ τὸν παραπόταμό του *Ἄρδα*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα του εἶναι κτηνοτροφικά, δημητριακά, σουσάμι, καπνά, κουκούλια, κηπουρικά καὶ ὄσπρια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴν κτηνοτροφία καὶ στὴ γεωργία.

Συγκοινωνία. Τὸν νομὸ τὸν διασχίζει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Οἱ κωμοπόλεις του συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους. Ἡ Ἀλεξανδρούπολι ἔχει ἐπίσης συγκοινωνία ἀεροπορικὴ καὶ ἀτμοπλοικὴ.

Ἐπαρχίες. α) τῆς Ἀλεξανδρουπόλεως, β) τοῦ Σουφλίου, γ) τοῦ Διδυμοτείχου, δ) τῆς Νέας Ὁρεστιάδας καὶ ε) τῆς Σαμοθράκης.

1. Ἡ ἐπαρχία Ἀλεξανδρουπόλεως ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀλεξανδρούπολι (18 χ.κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Ἀλεξανδρούπολι εἶναι νέα πόλι μὲ θαυμάσια ρυμοτομία καὶ εὐρύχωρο λιμάνι. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Αἰσύμη*, ὁ *Λουτρός*, ἡ *Σικαράγη*, καὶ οἱ *Φερές*.

2. Ἡ ἐπαρχία Σουφλίου ἔχει πρωτεύουσα τὸ Σουφλί (7 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Τεῖχιο*, ἡ *Λευκίμη* καὶ ὁ *Πέπλος*.

3. Ἡ ἐπαρχία Διδυμοτείχου ἔχει πρωτεύουσα τὸ Διδυμότειχο (8χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Θούριο*, οἱ *Μεταξάδες*, τὸ *Ἐλαφοχώρι*, τὸ *Ἑλληνοχώρι*, τὸ *Πόθιο*, ἡ *Κρανὴ*, ἡ *Μάνη* καὶ τὰ *Λάβαρα*.

4. Ἡ ἐπαρχία Νέας Ὁρεστιάδας ἔχει πρωτεύουσα τὸ Νέα Ὁρεστιάδα (13 χ.κ.): Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι οἱ *Καστανιές*, ἡ *Νέα Βύσσα*, ἡ *Ζώνη*, ὁ *Κυπρίνος* καὶ τὰ *Ρύζια*.

5. Ἡ ἐπαρχία Σαμοθράκης περιλαμβάνει τὸ νησί καὶ ἔχει πρωτεύουσα τὴ Σαμοθράκη (4 χ.κ.). Στὸ νησί ἔκαμαν (1863) ἀνασκαφές καὶ εὐρήκαν τὸ περίφημο ἄγαλμα τῆς Νίκης, ποὺ τὸ ἔχουν τώρα στὸ Παρίσι.

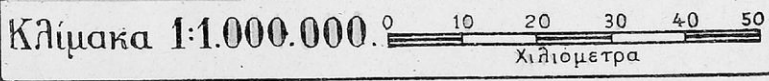
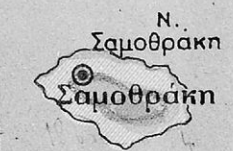
Ἱστορικοὶ τόποι: Σαμοθράκη.

ΝΟΜΟΣ ΕΒΡΟΥ

Έκτασι Νομού
4.350 τετραχ. χιλιόμετρα

Πληθυσμός Νομού
158.000 κάτοικοι

Τ μ ἤ μ α " Ε β δ ο μ ο

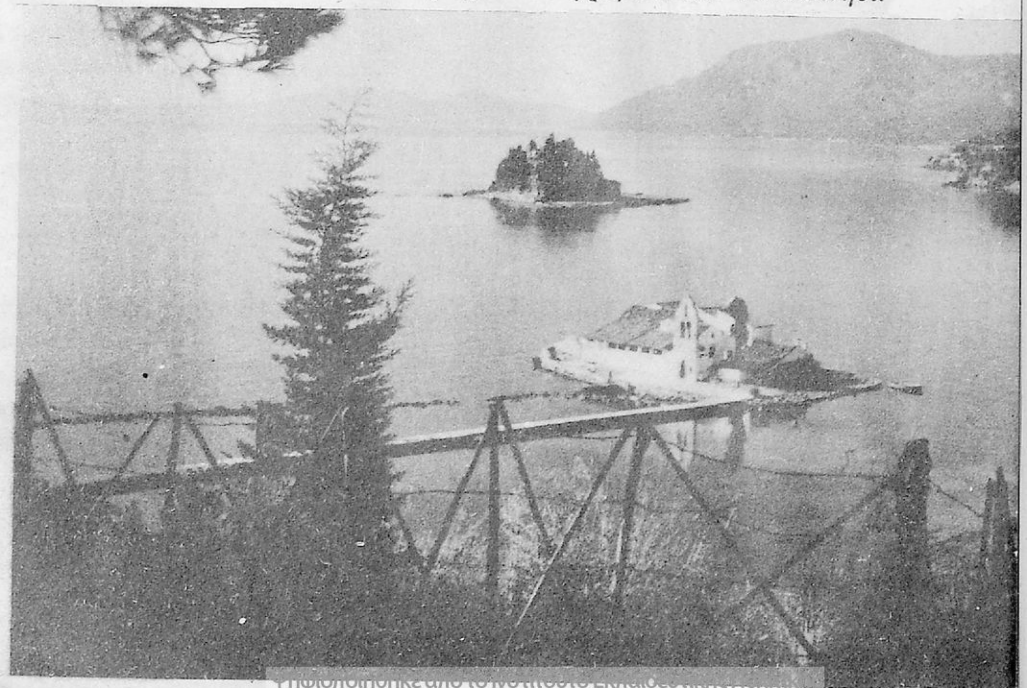
Ν Η Σ Ι Α Τ Ο Υ Ι Ο Ν Ι Ο Υ Π Ε Λ Α Γ Ο Υ Σ

Τὸ Ἴόνιο πέλαγος ἔχει ἄρκετὰ νησιά. Ἀπ' αὐτὰ τὰ μεγαλύτερα εἰν ἑπτὰ, γι' αὐτὸ καὶ ὠνομάσθησαν Ἐπτάνησα καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς : ἡ Κέρκυρα οἱ Παξοί, ἡ Λευκάδα, ἡ Ἰθάκη, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Ζάκυνθος καὶ τὰ Κύθηρα.

Τὰ Ἐπτάνησα τὰ κατεῖχαν προηγουμένως οἱ Ἄγγλοι καὶ τὰ παρέχθησαν τὸ ἔτος 1863 στὴν Ἑλλάδα.

Τὰ νησιά τοῦ Ἴονίου πελάγους ἀποτελοῦν τέσσερες νομούς : α) τὸν νομὸ Κερκύρας, β) τὸν νομὸ Κεφαλληνίας, γ) τὸν νομὸ Λευκάδος καὶ τὸν νομὸ Ζακύνθου. Τὰ Κύθηρα ἀνήκουν στὸν νομὸ Ἀττικῆς.

Κέρκυρα : Τὸ γραφικώτατο Ποντικονήσι.

1. Ὁ νομὸς Κερκύρας

Ὅρια. Ὁ νομὸς Κερκύρας εἶναι ὁ βορειότερος νομὸς τῆς Ἑπτανήσου καὶ περιβρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Νησιά. Ὁ νομὸς περιλαμβάνει τὴ νῆσο Κέρκυρα, τοὺς Ἰθωνοὺς, τὴν Ἐρικούσα, τοὺς Παξοὺς, τοὺς Ἀντίπαξους καὶ μερικά ἄλλα μικρότερα.

Ἀκρωτήρια ἔχει τὸν Ἀμφίπαγο, τὴ Λευκίμη καὶ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Κερκύρας εἶναι σχεδὸν ὅλο ὀμαλὸ καὶ καλλιεργημένο μὲ ἐλιές, ἀμπέλια, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Ὅρος ἔχει ἓνα, τὸν Παντοκράτορα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκύτατο, γι' αὐτὸ καὶ ἡ Κέρκυρα εἶναι θαυμάσιο κέντρο παραθερισμοῦ.

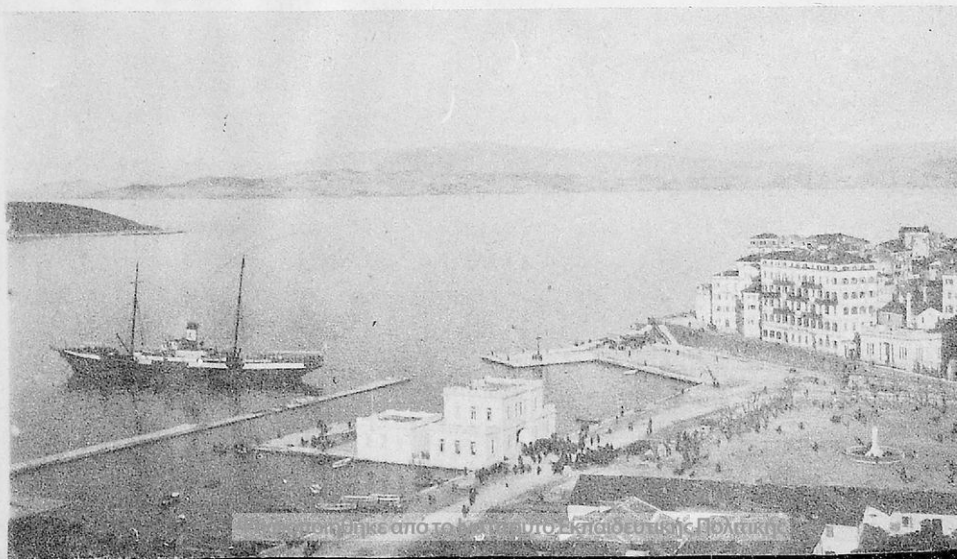
Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς παράγει ἐλιές, λάδι, ὀπωρικά, ἐσπεριδοειδῆ καὶ σταφύλια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὸ ἐμπόριο, στὴ ναυτιλία, στὶς ἐπιστῆμες, στὰ γράμματα, στὴ μουσικὴ καὶ στὶς ἄλλες καλὰς τέχνες.

Συγκοινωνία. Ἡ Κέρκυρα ἔχει ἀεροπορικὴ καὶ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Κερκύρας ἔχει δύο ἐπαρχίες : α) τῆς Κερκύρας καὶ β) τῶν Παξῶν.

1. Ἡ ἐπαρχία Κερκύρας ἔχει πρωτεύουσα τὴν Κέρκυρα (31 χ.κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Κέρκυρα εἶναι πόλις ἐμπορικὴ,

Κέρκυρα: Ἀποψὶ τῆς πόλεως καὶ τοῦ λιμανιοῦ τῆς.

μέ εύρύχωρο λιμάνι, βιομηχανικά έργοστάσια, ώραία σχολεία και θαυμάσια προάστια. Όνομαστός είναι ό μεγάλος της ναός του Άγίου Σπυρίδωνος, όπου φυλάγεται και τό σεπτό λείψανο του Άγίου. Η Κέρκυρα είναι ή άρχαιοτάτη χώρα των Φαιάκων, που είχε βασιλιά της τόν Άλκίνοο. Οί κυριώτερες κωμοπόλεις τής έπαρχίας είναι οί *Καρουσάδες*, τό *Κανάλι*, οί *Σποράδες*, ό *Άγιος Ματθαίος*, οί *Αργυράδες*, οί *Ρυγγλάδες* και ή *Λευκίμη*.

2. Η έπαρχία Παξών έχει πρωτεύουσα τόν *Γάιο* (1300 κ.).
Ίστορικοί τόποι: Κέρκυρα.

2. Ό νομός Λευκάδος

Όρια. Ό νομός Λευκάδος είναι άπέναντι άπό τήν Άκαρνανία και περιβρέχεται άπό τό Ίόνιο πέλαγος.

Νησιά: Ό νομός άποτελείται άπό τή Λευκάδα, τό Μεγανήσι τόν Κάλαμο τόν Καστό και τήν Ίθάκη.

Άκρωτήρια. Έχει τόν *Λευκάτα*.

Πορθμοί. Η νήσος Λευκάδα κατά τούς άρχαίους χρόνους ήταν ένωμένη μέ τήν Άκαρνανία και άποτελοΰσε χερσόνησο. Κατόπιν οί άρχαίοι Κορίνθιοι άνοιξαν τόν ίσθμό της και ένωσαν τή μία θάλασσα μέ τήν άλλη. Κατ' αυτόν τόν τρόπον έγινε ό πορθμός τής Λευκάδος, ό όποιος σήμερα είναι πολύ άβαθής.

Έδαφος. Η Λευκάδα έχει έδαφος εύφορο και άφθονα νερά πηγαία.

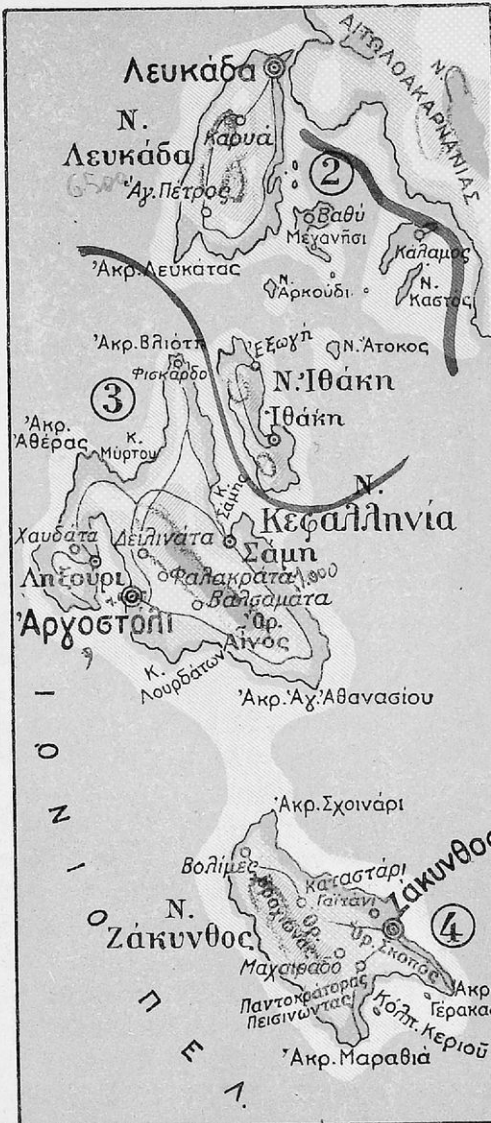
Κλίμα. Τό κλίμα του νομού είναι εύκρατο και υγιεινό.

Προϊόντα και άσχολίες των κατοίκων. Τά προϊόντα του νομού είναι έλιές, λάδι, άμύγδαλα, σταφύλια και έξαιρετο κρασί (Λευκάδος). Οί κάτοικοι άσχολοΰνται στη γεωργία, στην άμπελουργία, στη δενδροκαλλιέργεια και στη ναυτιλία.

Συγκοινωνία. Οί μεγαλύτερες κωμοπόλεις τής Λευκάδος συνδέονται μέ αυτοκινητοδρόμους. Τά νησιά του νομού έχουν μεταξύ τους άτμοπλοϊκή συγκοινωνία.

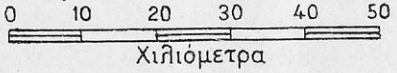
Ό νομός Λευκάδος άποτελείται άπό δύο έπαρχίες:

1. **Έπαρχία Λευκάδος** έχει πρωτεύουσα τήν *Λευκάδα* (6.500 κ.). Η Λευκάδα είναι κτισμένη στο βάθος φυσικού λιμανιού. Τά περισσότερα σπίτια της είναι ξύλινα γιατί στο νησί γίνονται συχνά σεισμοί. Άλλες κωμοπόλεις είναι ή *Καριά*, ό *Άγιος Πέτρος* και τό *Βαθύ*.

- ① ΝΟΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
- ② ΝΟΜΟΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ
- ③ ΝΟΜΟΣ ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑΣ
- ④ ΝΟΜΟΣ ΖΑΚΥΝΘΟΥ

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι	Νομού Κερκύρας	633 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 101.000 κάτοικοι
Έκτασι	» Λευκάδος	300 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 29.000 κάτοικοι
Έκτασι	» Κεφαλληνίας	886 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 48.000 κάτοικοι
Έκτασι	» Ζακύνθου	403 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 35.000 κάτοικοι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

2. **Ἡ ἐπαρχία Ἰθάκης** περιλαμβάνει τὴν Ἰθάκη, τὸν Κάλαμο καὶ τὸν Καστό. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ *Ἰθάκη* (3 χ.κ.), ἡ πατρίδα τοῦ πολυμηχάνου Ὀδυσσεά, τοῦ ξακουστοῦ ἥρωα τοῦ Τρωικοῦ πολέμου. Ἄλλη κωμόπολις εἶναι ὁ *Κάλαμος*. Ἡ Ἰθάκη καὶ τὰ χωριά τῆς κατεστράφησαν ἀπὸ τοὺς τρομεροὺς σεισμοὺς τὸ ἔτος 1954.

Ἱστορικοὶ τόποι: Ἰθάκη.

3. Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας

Ὅρια. Πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Λευκάδος εἶναι ὁ νομὸς Κεφαλληνίας, ὁ ὁποῖος περιβρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος.

Νησιά. Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆ νήσο Κεφαλληνία.

Ἀκρωτήρια ἔχει τὸν *Βλιώτη*, τὸν *Ἀθέρα* καὶ τὸ ἀκρωτήριο τοῦ *Ἀγίου Ἀθανασίου*.

Χερσόνησοι. Τὸ νησιὸν ἔχει δύο χερσονήσους, πρὸς Β. τὴν *Ἐρισσο* καὶ πρὸς Δ. τὴν *Παλλικὴν*.

Κόλποι. Ἐχει τὸν κόλπο τῆς *Σάμης* καὶ τοῦ *Ἀργοστολίου*.

Ὅρη. Ὅρος τοῦ νησιοῦ εἶναι ὁ *Αἶνος*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Κεφαλληνίας εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι ἐλιές, λάδι, ὀπωρικά, ἐκλεκτὸ κρασί καὶ μαύρη σταφίδα. Οἱ κάτοικοι τῆς Κεφαλληνίας εἶναι ἐργατικοί, ἐξυπνοὶ καὶ δραστήριοι. Ἀσχολοῦνται σιτῇ γεωργία, σιτῇ ναυτιλία καὶ στὸ ἐμπόριο. Πολλοὶ ξενιτεύονται.

Συγκοινωνία. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ νησιοῦ συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους· ἔχουν ἐπίσης καὶ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Κεφαλληνίας διαιρεῖται σὲ τρεῖς ἐπαρχίες: α) τῆς *Κραναιας*, β) τῆς *Πάλλης* καὶ γ) τῆς *Σάμης*.

1. **Ἡ ἐπαρχία Κραναιας** ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Ἀργοστόλι* (9 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Τὸ *Ἀργοστόλι* ἦταν ὠραία πόλις καὶ εἶχε ἀρκετὴ ἐμπορικὴ κίνησι. Κατεστράφηκε ὅμως ἀπὸ τοὺς φοβεροὺς σεισμοὺς τοῦ 1954, οἱ ὁποῖοι κατέστρεψαν καὶ ὅλες τῆς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς Κεφαλληνίας. Κοντὰ στὴν πόλιν ὑπάρχει ἓνα μεγάλο χάσμα τῆς γῆς, μέσα στὸ ὁποῖο χύνεται νερὸ ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ κινεῖ μερικοὺς ὑδρομύλους. Κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ *Δειλινάτα* καὶ τὰ *Φαρακλάτα*. Πλησίον στὸ χωριὸν *Βαλσαμάτα* εἶναι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Γερασίμου, ὅπου φυλάσσεται τὸ σέπτο λείψανο τοῦ Ἀγίου, τοῦ προ-

στάτη τῆς Κεφαλληνίας.

2. Ἡ ἐπαρχία Πάλλης ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ληξούρι (4.500 κάτ). Μιστὴ ὥρα βορειότερα ἀπὸ τὸ Ληξούρι σώζονται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως Πάλλης. Ἄλλη κωμόπολις εἶναι τὰ Χανδάτα.

3. Ἡ ἐπαρχία Σάμης ἔχει πρωτεύουσα τὴ Σάμη (1.000 κ.), στὴν ἀνατολικὴ πλευρὰ τοῦ νησιοῦ.

4. Ὁ νομὸς Ζακύνθου

Ὅρια. Πρὸς Ν. τῆς Κεφαλληνίας εἶναι ἡ νῆσος Ζάκυνθος, ἡ ὁποία βρέχεται ἀπὸ τὸ Ἴόνιο πέλαγος καὶ μόνη της ἀποτελεῖ τὸν νομὸ Ζακύνθου.

Ἄκρωτήρια. Ἡ Ζάκυνθος ἔχει τρία ἀκρωτήρια, τὸ Σχοινάρι, τὸν Γέρακα καὶ τὸν Μαραθιά.

Κόλποι. Ἐχει τὸν κόλπο τοῦ Κεριοῦ.

Ὅρη. Τὸ ἔδαφος τῆς Ζακύνθου εἶναι τὸ περισσότερο ὄρεινόν. Τὸ ὑψηλότερον βουνὸν της εἶναι ὁ Βραχιώνας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νησιοῦ εἶναι γλυκὺ καὶ βροχερό.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁλόκληρη ἡ Ζάκυνθος ὁμοιάζει μὲ κῆπον κατάφυτον ἀπὸ ἄνθη καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους «τὸ ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς». Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι λάδι, σταφίδα, κρασί καὶ ὀπωρικά. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν ἀμπελοργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὰ γράμματα καὶ στὴ μουσική.

Συγκοινωνία. Τὸ νησιὸν ἔχει ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχία Ζακύνθου. Ὁλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μίαν ἐπαρχίαν μὲ πρωτεύουσαν τὴ Ζάκυνθο (11 χ.κ.). Τὴν πόλιν τὴν ἐστόλιζαν ὠραία οἰκοδομήματα, θαυμασιὰ προκυμαία, μαγευτικοὶ περίπατοι καὶ ἀρχοντικὲς ἐπαύλεις. Μεγαλοπρεπὴς ἦταν ὁ ναὸς τοῦ προστάτη τῆς Ζακύνθου τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, ὅπου ἐφυλάσσετο καὶ τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου. Ἡ Ζάκυνθος ἔχει πολλὰ ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ ἐργοστάσια σαπωνοποιίας, πούδρας καὶ ζαχαροπλαστικῆς. Ὀνομαστὴ εἶναι ἡ πούδρα καὶ τὰ μαντολάτα τῆς Ζακύνθου. Στὴ Ζάκυνθο ἐγεννήθηκα ὁ ἔθνικός μας ποιητής, ὁ Διοδύσιος Σολωμὸς καὶ ἐκεῖ ἔγραψε τὸν Ἐθνικὸν μας Ὑμνον. Κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ εἶναι οἱ Βολίμες, τὸ Καταστάρι, τὸ Μαχαιράδο καὶ τὸ Γαϊτάνι. Ἡ πόλις καὶ τὰ χωριά τῆς Ζακύνθου κατεστράφηκαν ἀπὸ τοὺς σεισμούς.

Ἱστορικοὶ τόποι : Ζάκυνθος.

Τ μ ῆ μ α " Ο γ δ ο ο

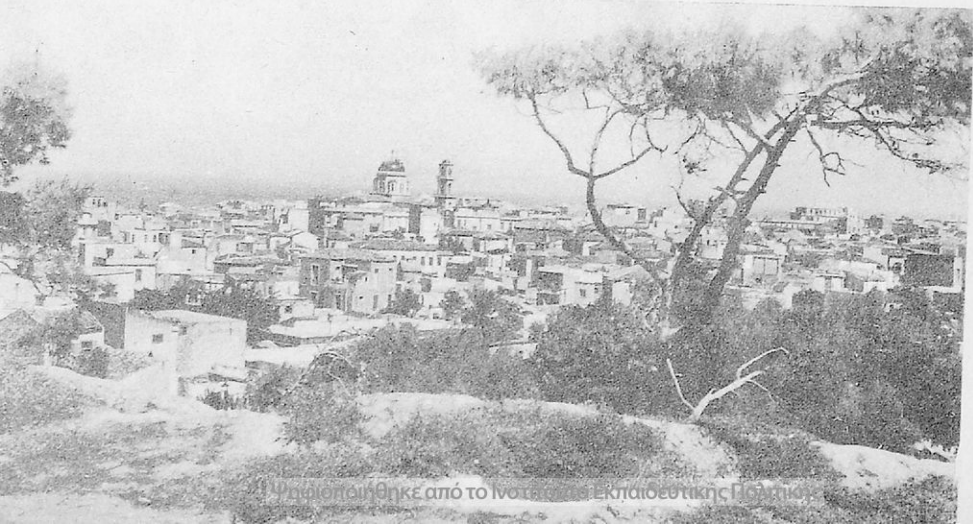
Κ Ρ Η Τ Η

Ἡ Κρήτη ἀποτελεῖ τὸ νοτιώτερο τμῆμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησί τῆς Ἑλλάδος καὶ περιβρέχεται ἀπὸ τὸ Κρητικὸ πέλαγος.

Ἡ μεγαλόνησος Κρήτη ἀπελευθερώθηκε καὶ ἐνώθηκε μετὰ τὴ Μητέρα Ἑλλάδα τὸ ἔτος 1912.

Ὁλόκληρη ἡ νῆσος διαίρεται σὲ τέσσερες νομούς : α) Τὸν νομὸ Χανίων, β) τὸν νομὸ Ρεθύμνης, γ) τὸν νομὸ Ἡρακλείου καὶ δ) τὸν νομὸ Λασηθίου.

Ἡράκλειο : "Αποψὶ τῆς πόλεως μετὰ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Μηνᾶ.

1. 'Ο νομός Χανίων

Όρια. 'Ο νομός Χανίων είναι ό δυτικώτερος νομός τής μεγαλονήσου και συνορεύει προς Α. με τον νομό Ρεθύμνης· από τὰ άλλα τρία σημεία βρέχεται από τὸ Κρητικό πέλαγος και τὸ Λιβυκὸ πέλαγος.

Άκρωτήρια ἔχει τέσσερα, τὸν *Κριό*, τὴ *Γραμβούσα*, τὴ *Σπάθα* και τὸν *Μελέχα*.

Κόλποι. Ἐχει τὸν κόλπο τοῦ *Κισάμου*, τῶν *Χανίων*, τῆς *Σούδας* και τοῦ *Άλμυροῦ*.

Νησιά. Στὸν νομὸ Χανίων ἀνήκουν και τὰ νησιά *Γαῦδος*, *Γαυδοπούλα* και μερικά ἄλλα μικρότερα.

Όρη τοῦ νομοῦ εἶναι τὰ *Λευκὰ ὄρη*.

Πεδιάδες. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινό. Στὴ βόρεια παραλία σχηματίζεται ἡ πεδιάδα τῶν Χανίων.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι γλυκύτατο.

Προϊόντα και ἀσχολίες τῶν κατοίκων. 'Ο νομός παράγει πολλὰ και ἐκλεκτὰ προϊόντα : λάδι, ἐλιές, σταφίδες, κρασί, ἔσπεριδοειδῆ, σῦκα, ξυλοκέρατα, κάστανα, βελανίδια, κουκούλια, σαποῦνι και κτηνοτροφικά προϊόντα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία και στὸ ἐμπόριο.

Συγκοινωνία. Τὰ Χανιά ἔχουν ἀεροπορική και ἀτμοπλοϊκή συγκοινωνία. Οἱ κυριώτερες πόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται με αὐτοκινητοδρόμους.

Έπαρχίες. 'Ο νομός ἔχει πέντε ἐπαρχίες : α) τῆς *Κυδωνίας*, β) τοῦ *Κισάμου*, γ) τοῦ *Σελίνου*, δ) τῶν *Σφακιῶν* και ε) τοῦ *Άποκορώνου*.

1. **Ἡ ἐπαρχία Κυδωνίας** ἔχει πρωτεύουσα τὰ *Χανιά* (38 χ.κ.) ποὺ εἶναι και πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Τὰ Χανιά εἶναι κτισμένα ἐπάνω στὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Κυδωνίας. Ἡ πόλι ἔχει σημαντικὴ ἐμπορικὴ κίνησι. Ἐνατολικά τῶν Χανίων εἶναι τὸ ὠραῖο προάστιο *Χαλέπα*. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι οἱ *Μουρνιές*, τὸ *Νεροκούρου*, τὰ *Περίβλια* και ἡ *Σούδα*, με ἀσφαλῆστατο λιμάνι. Ἐπάνω ἀπὸ τὴ Σούδα εἶναι ἡ χερσόνησος τοῦ Ἐκρωτηρίου. Κοντὰ στὰ Χανιά εἶναι και τὸ ἀεροδρόμιο τοῦ *Μάλεμε*, ἱστορικὸ γιὰ τὴν κατάληψι τῆς Κρήτης ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς (1941).

2. **Ἡ ἐπαρχία Κισάμου** ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Καστέλι* (2 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι οἱ *Βουκολιές* και ὁ *Πλάτανος*.

3. **Ἡ ἐπαρχία Σελίνου** ἔχει πρωτεύουσα τὸν ὄχυρὸ *Κάνδανο* (1200 κ.). Ἄλλη κωμόπολι εἶναι ἡ *Παλαιοχώρα*.

7. Γεωγραφία Ἑλλάδος

97

4. Ἡ ἐπαρχία Σφακίων εἶναι ἱστορική γιὰ τοὺς ἥρωικούς ἀγῶνες τῶν κατοίκων τῆς ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἔχει δὲ πρωτεύουσα τὴ Χώρα Σφακίων (400 κ.).

5. Ἡ ἐπαρχία Ἀποκορώνου ἔχει πρωτεύουσα τὸν Βάμο (1000 κ.) Ἄλλη κωμόπολι εἶναι τὰ Καλύβια.

Ἱστορικοί τόποι: Χανιά, Σφακιά, Μάλεμε.

2. Ὁ νομὸς Ρεθύμνης

Ὅρια. Πρὸς τὰ ἀνατολικά τοῦ νομοῦ Χανίων εἶναι ὁ νομὸς Ρεθύμνης, ὁ ὁποῖος συνορεύει πρὸς Α. μετὸν νομὸ Ἡρακλείου, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸ Κρητικὸ πέλαγος, πρὸς Δ. συνορεύει μετὸν νομὸ Χανίων καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Λιβυκὸ πέλαγος.

Κόλποι. Ὁ νομὸς ἔχει δύο κόλπους, τοῦ Ἀλμυροῦ καὶ τὸν κόλπο τῆς Μεσαρᾶς.

Ὄρη. ἔχει τὴν Ἰδη (Ψηλορείτης).

Πεδιάδες. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι ὄρεινὸ στὰ μεσόγεια καὶ πεδινὸ στὰ παράλια.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς Ρεθύμνης παράγει ἐλιές, λάδι, ξυλοκέρατα, σταφύλια, ἐσπεριδοειδῆ, πατάτες καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν ἀμπελοφυγία, στὴ δένδροκαλλιέργεια καὶ στὴν κτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. Τὸ Ρέθυμνο ἔχει ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Ρεθύμνης ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες: α) τῆς Ρεθύμνης, β) τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, γ) τοῦ Ἀμαρίου καὶ δ) τοῦ Μυλοποτάμου.

1. Ἡ ἐπαρχία Ρεθύμνης ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ρέθυμνο (14 χ.κ.), ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τῆς πόλεως εὐρίσκεται τὸ ἱστορικὸ μοναστήρι Ἀρκάδι. Κατὰ τὸ ἔτος 1886 οἱ Τούρκοι ἐπολιόρκησαν στὸ Ἀρκάδι τοὺς ἐπαναστάτες Κρητικούς, οἱ ὁποῖοι γιὰ νὰ μὴν παραδοθῶν, ἔβαλαν φωτιά στὴν πυριτιδαποθήκη καὶ ἀνατινάχθησαν στὸν ἀέρα. Ἄλλη κωμόπολι τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Ἐπισκοπή.

2. Ἡ ἐπαρχία Ἁγίου Βασιλείου ἔχει πρωτεύουσα τὸ Σπήλι (1.000 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὰ Ἀκούμια καὶ οἱ Μέλαμπες.

3. Ὁ νομὸς Ἡρακλείου

Ὅρια. Ὁ νομὸς Ἡρακλείου συνορεύει πρὸς Α. μετὸν νομὸν Λασηθίου, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸ Κρητικὸ πέλαγος, πρὸς Δ. συνορεύει μετὸν νομὸν Ρεθύμνης καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Λιβυκὸ πέλαγος.

Ἀκρωτήρια. Ὁ νομὸς ἔχει δύο, τὸ *Λίθινο* καὶ τὸν *Σταυρό*.

Κόλποι. Ἔχει τὸν κόλπον τοῦ *Ἡρακλείου* καὶ τὸν κόλπον τῆς *Μεσσαρᾶς*.

Νησιά. Στὸν νομὸν Ἡρακλείου ἀνήκουν τὸ νησί *Δία* καὶ μερικά ἄλλα.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ *Ἰδη* (Ψηλορείτης) καὶ ἡ *Δίκτη*.

Πεδιάδες. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι στὰ μεσόγεια ὄρεινόν. Στὰ παράλια σχηματίζει δύο πεδιάδες, τοῦ Ἡρακλείου καὶ τῆς Μεσσαρᾶς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα του εἶναι εὐκρατὸ καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι σιτηρά, καπνά, ἐλιές, σαπούνια, ἐσπεριδοειδῆ, σταφύλια, κρασιά, ξυλοκέρατα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὴν κτηνοτροφία καὶ στὸ ἐμπόριο.

Συγκοινωνία. Τὸ Ἡράκλειο ἔχει ἀεροπορικὴ καὶ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ συνδέονται μετὰ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Ἡρακλείου διαιρεῖται σὲ ἑπτὰ ἐπαρχίες: α) τοῦ *Τεμένους*, β) τοῦ *Μαλεβουζίου*, γ) τῆς *Πυργιωτίσσης*, δ) τοῦ *Καινουργίου*, ε) τοῦ *Μονοφατισίου*, στ) τοῦ *Βιάννου* καὶ ζ) τῆς *Πεδιάδος*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Τεμένους* ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Ἡράκλειο* (64 χ.κ.) ποῦ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Τὸ Ἡράκλειο εἶναι ὡραία πόλι, ἡ μεγαλύτερη τῆς Κρήτης, ἐμπορικὴ καὶ μετὰ ὄχυρόν φρούριο. Στὸ μουσεῖο τοῦ Ἡρακλείου φυλάσσονται οἱ ἀρχαιότητες τῆς Μινωικῆς ἐποχῆς. Πρὸς τὰ νότια τοῦ Ἡρακλείου σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως *Κνωσσοῦ*, ὅπου ἐβασίλευεν ὁ Μίνωας. Κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ *Νέα Ἀλικαρνασσοῦ*, οἱ *Δάφνες* καὶ οἱ *Ἀρχάνες*.

2. Ἡ ἐπαρχία *Μαλεβουζίου* ἔχει πρωτεύουσα τὸν *Ἅγιο Μύρωνα* (1.200 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Κρουσώνας* καὶ ὁ *Τύλισσος*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Πυργιωτίσσης* ἔχει πρωτεύουσα τοὺς *Βόρρους* (700 κ.). Ἄλλη κωμοπόλι εἶναι τὸ *Τυμπάμιο*. Πρὸς τὰ νότια τῶν *Βόρρων* σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας πόλεως *Φαιστοῦ*.

4. Ἡ ἐπαρχία *Καινουργίου* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Μοῖρες* (1.800 κ.). Πρὸς τὰ ἀνατολικά τῶν *Μοιρῶν* σώζονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας *Γόρτυνας*. Κωμοπόλεις τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ *Γέρογρη*, ὁ *Ζαρός* καὶ ἡ *Πόμπια*.

① ΝΟΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ② ΝΟΜΟΣ ΛΑΣΗΘΙΟΥ

Κ Ρ Η Τ Ι Κ Ο Π Ε Λ .

Λ Ι Β Υ Κ Ο Π Ε Λ . Γαϊδουρονήσι

Κλίμακα 1:1.000.000 0 10 20 30 40 50 Χιλ.

Έκτασι Νομού Ηρακλείου	2.740	τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 207.000 κάτοικοι
Έκτασι	»	Λασηθίου 1.725 τετραχ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός	»	» 74.000 κάτοικοι

5. Η έπαρχία Μονοφατισίου έχει πρωτεύουσα τὸν Πύργο (1.200 κ.)
- *Άλλες κωμοπόλεις είναι τὸ Ἀλκαλοχώρι, ἡ Ἁγία Βαρβάρα καὶ οἱ Στάβγιες.
6. Η έπαρχία Βιάννου έχει πρωτεύουσα τὸν Πεῦκο (600 κ.).
- *Άλλη κωμόπολι είναι ὁ Ἄνω Βιάννος.
7. Η έπαρχία Πεδιάδος έχει πρωτεύουσα τὸ Καστέλλι (1.200 κ.)
- *Άλλες κωμοπόλεις είναι ἡ Ἐπισκοπή, τὰ Μάλλια καὶ ὁ Μοχός.
- *Ἱστορικοὶ τόποι: Ἡράκλειο, Κνωσσός, Φαιστός, Γόρτυνα.

4. Ὁ νομός Λασηθίου

Ὅρια. Ὁ νομός Λασηθίου εἶναι ὁ ἀνατολικώτερος τῆς μεγαλονήσου καὶ συνορεύει πρὸς Δ. μὲ τὸν νομὸ Ἡρακλείου, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸ Κρητικὸ πέλαγος, πρὸς Α. καὶ πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τὸ Λιβυκὸ πέλαγος.

Ἀκρωτήρια τοῦ νομοῦ Λασηθίου εἶναι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης, τὸ Σίδερο καὶ ἡ Γουδέρα.

Κόλποι. Ἐχει τὸν κόλπο τοῦ *Μεραμπέλου* καὶ τὸν κόλπο τῆς *Σητείας*.

Νησιά. Στὸν νομὸ Λασηθίου ἀνήκουν τὸ νησι *Σπιναλόγκα* καὶ τὰ νησιά *Διονυσιάδες*, *Γαῖδουρονησί*, *Κουφονησί* καὶ μερικά ἄλλα μικρότερα.

Ὅρη. Ἐχει τὰ ὄρη τῆς *Σητείας* καὶ τὴ *Δίκτη*. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπίστευαν ὅτι σὲ ἓνα σπήλαιο τῆς Δίκτης ἐγεννήθη ὁ θεὸς Δίας. Τὸ σπήλαιο αὐτὸ λέγεται «Δικταῖον ἄντρον».

Πεδιάδες. Τὸ ἔδαφος τοῦ νομοῦ εἶναι τὸ περισσότερο ὀρεινὸ· σχηματίζει ὁμως καὶ δύο μικρὰς πεδιάδες, τῆς Ἱεραπέτρας καὶ τοῦ Ἁγίου Νικολάου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκράτο καὶ ὑγιεινὸ.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι ἐσπεριδοειδῆ, σταφύλια, σταφίδα, κρασί, ὄσπρια, δημητριακά, λάδι, ἀμύγδαλα, ξυλοκέρατα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια καὶ στὴν κτηνοτροφία.

Συγκοινωνία. Ὁ νομός ἔχει ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία. Οἱ κυριώτερες κωμοπόλεις του συνδέονται μεταξὺ τους μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομός Λασηθίου ἔχει τέσσερες ἐπαρχίες : α) τοῦ *Μεραμπέλου*, β) τοῦ *Λασηθίου* γ) τῆς *Ἱεραπέτρας* καὶ δ) τῆς *Σητείας*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Μεραμπέλου* ἔχει πρωτεύουσα τὸν Ἅγιο Νικόλαο (3.400 κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὄλου τοῦ νομοῦ. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Νεάπολι*, ἡ *Ἐλουΐνια*, τὸ *Βραχάσι* καὶ ἡ *Κρητιά*.

2. Ἡ ἐπαρχία *Λασηθίου* ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Τζερμιάδο* (1.250 κ.) Ἄλλη κωμόπολι εἶναι ὁ Ἅγιος *Γεώργιος*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Ἱεραπέτρας* ἔχει πρωτεύουσα τὴν *Ἱεράπετρα* (5.600 κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι τὸ *Κάτω Χωριὸ* καὶ οἱ *Μάλες*.

4. Ἡ ἐπαρχία *Σητείας* ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Σητεία* (4.500 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Ζάρκος* καὶ τὸ *Πισκοκέφαλο*.

Ἱστορικοὶ τόποι : Δικταῖον ἄντρον.

Τμήμα Ένατο

ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥΣ

Τὸ Αἰγαῖο πέλαγος εἶναι σπαρμένο μὲ πολλὰ νησιά, μεγάλα καὶ μικρά, ποὺ ἀποτελοῦν τέσσερες νομούς : α) τὸν νομὸ Λέσβου, β) τὸν νομὸ Χίου, γ) τὸν νομὸ Σάμου καὶ δ) τὸν νομὸ Κυκλάδων.

Τοὺς νομούς αὐτοὺς θὰ τοὺς ἐξετάσωμε στὰ ἐπόμενα κεφάλαια.

Ἐρμούπολις : Τὸ μέγαρο τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν τῆς πόλεως.

1. Ὁ νομὸς Λέσβου

Ὅρια. Ὁ νομὸς Λέσβου βρέχεται πρὸς Β., πρὸς Δ. καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ πρὸς Α. ἔχει τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας.

Νησιά. Ὁ νομὸς Λέσβου ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆ νήσο *Λέσβο*, ἀπὸ τῆ *Λήμνο*, τὸν *Ἅγιο Ἐυστράτιο* καὶ μερικά ἄλλα μικρότερα νησιά.

Ἄκρωτήρια. Ἡ Λέσβος ἔχει τρία ἄκρωτήρια, τὸν *Μαλέα*, τὴ *Σκαμνιά* καὶ τὸν *Κόπανο*. Ἡ Λήμνος ἔχει τὸ ἄκρωτήριο *Πλάκα*, τὸν *Μούρτζεφλο* καὶ τὸ ἄκρωτήριο τῆς *Ἁγίας Εἰρήνης*.

Κόλποι. Ἡ Λέσβος ἔχει δύο κόλπους, τῆς *Καλλονῆς* καὶ τῆς *Γέρας*. Στὴ Λήμνο εἶναι ὁ κόλπος τοῦ *Μούδρου*.

Ὅρη. Ἡ Λέσβος ἔχει δύο ὄρη, τὸν *Ὀλυμπο* καὶ τὸν *Λεπέτυμνο*.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Λέσβου εἶναι τὸ περισσότερο ὄρεινόν, καθὼς καὶ τῆς Λήμνου. Εὐδοκιοῦν οἱ ἐλιές, τὰ ἔσπεριδοειδῆ καὶ οἱ καστανιές.

Ἱαματικὲς πηγές. Ἐχει τὰ λουτρά τῆς *Γέρας*, τοῦ *Πολυχνίτου*, τῆς *Θερμῆς* καὶ τοῦ *Κουρτζῆ* κοντὰ στὴ Μυτιλήνη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς παράγει σιτηρὰ, ἐλιές, λάδι, σαπούνι, κρασιά, σῦκα, κάστανα, βελανίδια, ἀμύγδαλα, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἀλάτι καὶ λευκόλιθο. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὴν κτηνοτροφία καὶ στὴν ἀλιεία.

Συγκοινωνία. Ἡ Μυτιλήνη ἔχει ἀεροπορικὴ καὶ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Οἱ κωμοπόλεις τοῦ νησιοῦ συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Λέσβου διαιρεῖται σὲ τέσσερες ἐπαρχίες : α) τῆς *Μυτιλήνης*, β) τοῦ *Πλωμαρίου*, γ) τῆς *Μηθύμνης* καὶ δ) τῆς *Λήμνου*.

1. Ἡ ἐπαρχία *Μυτιλήνης* ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Μυτιλήνη* (27 χ.κ.), ποὺ εἶναι καὶ πρωτεύουσα ὅλου τοῦ νομοῦ. Ἡ Μυτιλήνη εἶναι κτισμένη ἀνάμεσα σὲ δύο λιμάνια στὴν ἀνατολικὴ παραλία τοῦ νησιοῦ. Εἶναι ἀπὸ τὶς ὠραιότερες πόλεις τῆς πατρίδος μας, μὲ λαμπρὰ κτίρια, μεγάλη ἐμπορικὴ κίνησι καὶ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Ἀγιάσος*, ὁ *Πολύχνιτος*, ἡ *Βρησσά*, τὰ *Λουτρά*, ὁ *Μανδαμάδος*, ὁ *Μεσαγρός*, ὁ *Παλαιόκηπος*, τὰ *Πάμφυλλα*, ὁ *Παπάδος* καὶ ἡ *Σκόπελος*.

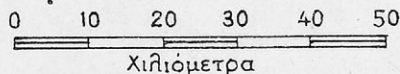
2. Ἡ ἐπαρχία *Πλωμαρίου* ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Πλωμάρι* (6 χ.κ.). Ἄλλη κωμόπολι εἶναι ἡ *Πλαγιά*.

3. Ἡ ἐπαρχία *Μηθύμνης* ἔχει πρωτεύουσα τὸν *Μόλυβο* (2.200 κ.).

ΝΟΜΟΣ ΛΕΣΒΟΥ

Κλίμακα 1:1.000.000

Ἐκτάσι Νομοῦ 2.140. ἑτετραχ. χιλιόμετρον
Πληθυσμὸς » 140.000 κάτοικοι

Ν. Ἀγ. Εὐστράτιος
Ἀγ. Εὐστράτιος

Ν. Λέσβος

* Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Στύψη*, ἡ *Ἀντισσα*, ἡ *Ἐρεσσός*, ὅπου ὁ Πατριάρχης ἀνατίναξε μιὰ τούρκικη φρεγάτα κατὰ τὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 ὁ *Μεσότοπος*, ἡ *Καλλονή*, ἡ *Φίλια*, ἡ *Βατούσα* καὶ ἡ *Πέτρα*.

4. Ἡ ἐπαρχία Λήμνου ἔχει πρωτεύουσα τὸ *Κάστρο* (3.500 κ.) μὲ ἀσφαλέςτατο λιμάνι. * Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Μοῦδρος*, ἡ *Κονδιά* καὶ ὁ *Ἅγιος Εὐστράτιος*.

* **Ἱστορικοὶ τόποι:** Λέσβος, πατρίδα τοῦ ἀρχαίου σοφοῦ Πιττακοῦ, τοῦ ποιητῆ Ἄλκαίου καὶ τῆς ποιητρίας Σαπφῶς.

2. Ὁ νομὸς Χίου

Ὅρια. Πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Λέσβου εἶναι ὁ νομὸς Χίου, ὁ ὁποῖος βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ πρὸς Α. ἔχει τὴν Μικρὰ Ἀσία.

Νησιά. Ὁ νομὸς Χίου ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν νῆσο *Χίο*, ἀπὸ τὰ *Ψαρὰ* καὶ τὶς *Οἰνοῦσες*.

Ἀκρωτήρια ἔχει τὴν *Οὐρὰ* καὶ τὸν *Μελανιό*.

Ὅρη. Ἔχει τὸ *Πεληναῖο* καὶ τὸν *Αἰπο*.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Χίου εἶναι σχεδὸν ὁμαλὸ καὶ εὐφορο.

Ἰαματικές πηγές. Ἔχει τὰ λουτρά τῶν *Καρδαμύλων* καὶ τοῦ *Κεράμου* στὴ βόρεια πλαγιά τοῦ Πεληναίου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ νομοῦ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινόν.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ προϊόντα τοῦ νομοῦ εἶναι σιτηρά, ὄσπρια, καπνός, μαστίχα, κρασιά, λάδι, ἔσπεριδοειδῆ, ἀμύγδαλα, σῦκα, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ψάρια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὴν κτηνοτροφία καὶ στὴν ἀλιεία.

Συγκοινωνία. Ἡ Χίος ἔχει ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Οἱ κωμοπόλεις τῆς συνδέονται μὲ αὐτοκινητοδρόμους.

Ἐπαρχία Χίου. Ὀλόκληρος ὁ νομὸς ἀποτελεῖ μιὰ ἐπαρχία μὲ πρωτεύουσα τὴν *Χίο* (24 χ.κ.), στὴν ἀνατολικὴ παραλία. Στὸ λιμάνι τῆς Χίου ἀνατίναξε ὁ Κανάρης τὴν τουρκικὴ ναυαρχίδα κατὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασι, ὅταν οἱ Τοῦρκοι κατέστρεψαν τὸ νησί. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι οἱ *Βροντάδες*, τὰ *Καρδάμυλα*, τὰ *Εὐφημιανά*, ἡ *Βολισσός*, ἡ πατρίδα τοῦ Ἀδαμαντίου Κοραῆ, ὁ *Ἅγιος Γεώργιος*, ἡ *Καλλιμασιά*, ἡ *Καλαμωντή*, τὸ *Πυργί* καὶ ἡ *Οἰνοῦσα*. Στὸ νησί τῶν *Ψαρῶν* κατοικοῦν ὀλίγοι ναυτικοί. Τὰ *Ψαρὰ* ἔμειναν ἔνδοξα στὴν ἱστορία, ἀπὸ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821.

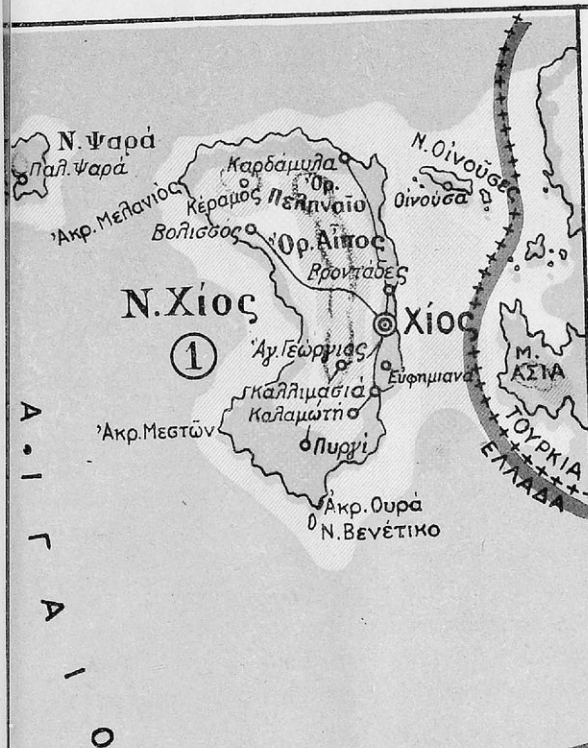
Ἱστορικοὶ τόποι : *Ψαρὰ*, *Χίος*, *Βολισσός*.

3. Ὁ νομὸς Σάμου

Ὅρια. Πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Χίου εἶναι ὁ νομὸς Σάμου, ποὺ βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος καὶ πρὸς Α. ἔχει τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

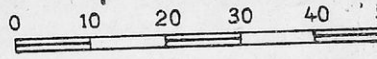
Νησιά. Ὁ νομὸς Σάμου ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν νῆσο *Σάμο*, τὴν *Ἰκαρία*, τοὺς *Φούρνους* καὶ μερικὰ ἄλλα μικρότερα νησιά.

Ἀκρωτήρια. Ἡ Σάμος ἔχει ἀκρωτήριο τὸν *Ἅγιο Δομένικο* ἢ Ἰκαρία ἔχει τὸ ἀκρωτήριο *Φανάρι* καὶ τὸν *Παπὰ*.

① ΝΟΜΟΣ ΧΙΟΥ
 ② ΝΟΜΟΣ ΣΑΜΟΥ

Κλίμακα 1:1.000.000

Έκτασι Νομού Χίου
 850 τετραχ. χιλιομέτρα
 Πληθυσμός Νομού Χίου
 62.000 κάτοικοι

Έκτασι Νομού Σάμου
 808 τετραχ. χιλιομέτρα
 Πληθυσμός Νομού Σάμου
 52.000 κάτοικοι

Πορθμοί. Μεταξύ Σάμου και Μ. Ασίας σχηματίζεται ο πορθμός τῆς Σάμου

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῶν νησιῶν εἶναι στὸ κέντρο ὄρεινὸ. Τὸ ὑψηλότερο βουνὸ τῆς Σάμου εἶναι ὁ Κερκετέας. Τὰ παράλια εἶναι πεδινὰ

Ίαματικές πηγές. Ο νομός έχει μία ιαματική πηγή, τις *Θέρμες* στην Ίκαρία, κοντά στον Άγιο Κηρύκο.

Κλίμα. Το κλίμα του νομού είναι εύκρατο και υγιεινό.

Προϊόντα και ασχολίες των κατοίκων. Η Σάμος είναι κατάφυτη από όπωροφόρα δένδρα και αμπέλια. Τα σπουδαιότερα προϊόντα της είναι κρασιά εκλεκτά, σταφίδα, λάδι, έλιές, φρούτα, σιτηρά, καπνά, ψάρια, δέρματα και άλάτι. Οι κάτοικοι ασχολούνται στη γεωργία, στην αμπελουργία, στη δενδροκαλλιέργεια, στην άλιεία και στη βυρσοδεψία.

Συγκοινωνία. Ο νομός έχει άτμοπλοϊκή συγκοινωνία. Οι σπουδαιότερες κωμοπόλεις του συνδέονται με αυτοκινητοδρόμους.

Έπαρχίες. Ο νομός Σάμου έχει δύο έπαρχίες: α) της Σάμου και β) της Ίκαρίας.

1. Η έπαρχία Σάμου έχει πρωτεύουσα τον *Λιμένα* του *Βαθέος* (6 χ.κ.). Ο Λιμένας είναι πόλι έμπορική και βιομηχανική, με έργοστάσια σαπωνοποιίας και βυρσοδεψίας. Άλλες κωμοπόλεις είναι το *Βαθύ*, ο *Μαραθόκαμπος*, οι *Μυτιληνοί*, το *Τηγάνι*, ο *Πύργος* και η *Παγώνδα*, όπου σώζονται και τα έρείπια του Ήραίου, αρχαίου ναού της θεάς Ήρας.

2. Η έπαρχία Ίκαρίας περιλαμβάνει την Ίκαρία και τους Φούρνους. Πρωτεύουσα της έπαρχίας είναι ο Άγιος Κηρύκος (3 χ.κ.). Άλλες κωμοπόλεις είναι η *Δάφνη* και οι *Φούρνοι*. Η Ίκαρία παράγει κάρβουνα και ξυλεία.

Ίστορικοί τόποι: Ήραίο. Η Σάμος είναι πατρίδα του αρχαίου τυράννου Πολυκράτη και του φιλοσόφου Πυθαγόρα. Ίκάριο πέλαγος.

Μύκονος: Μερική άποψη της πόλεως και του λιμανιού της.

4. Ὁ νομὸς Κυκλάδων

Ὅρια. Ὁ νομὸς Κυκλάδων εἶναι πρὸς Ν. τοῦ νομοῦ Εὐβοίας καὶ ποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ νησιά μεγάλα καὶ μικρά. Ὁ νομὸς Κυκλάδων πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος, πρὸς Ν. ἀπὸ τὸ Ἰσηθικὸ πέλαγος καὶ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Μυρτώο πέλαγος.

Νησιά. Τὰ κυριώτερα νησιά τοῦ νομοῦ Κυκλάδων εἶναι τὰ ἑξῆς : Ἀνδρος, Τήνος, Μύκονος, Κέα, Κύθνος, Σέριφος, Σίφνος, Σύρος, Δήλος, Νάξος, Πάρος, Ἀντίπαρος, Κίμωλος, Μήλος, Φολέγανδρος, Σίκινος, Ἴος, Ἀμοργός, Θήρα, Ἀνάφη.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῶν Κυκλάδων εἶναι ὄρεινὸ καὶ πετρωδές. Δὲν ἔχουν ὁμοῦς ὑψηλὰ ὄρη. Τὸ μεγαλύτερο καὶ εὐφορώτερο νησι εἶναι ἡ Νάξος.

Ἰαματικές πηγές ὑπάρχουν στὴν Ἀνδρο καὶ στὴν Κύθνο.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν Κυκλάδων εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ. Ὅλα σχεδὸν τὰ νησιά εἶναι κέντρα παραθερισμοῦ.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Ὁ νομὸς παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, ἐλιές, λάδι, ἐσπεριδοειδῆ, κρασιά, ψάρια, σφουγγάρια καὶ λαχανικά. Ἡ Νάξος ἐξάγει συμύριδα, πορσελάνη ἢ Θήρα, μάρμαρα ἢ Γῆνος καὶ ἡ Πάρος, ἡ Μήλος θειάφι, κιμωλία ἢ Κίμωλος καὶ ἡ Σύρος ἐκλεκτὰ λουκούμια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὴν ἀλιεία καὶ στὴ ναυτιλία.

Συγκοινωνία. Ὅλα τὰ νησιά ἔχουν ἀτμοπλοϊκὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Κυκλάδων διαίρεται σὲ ὀκτὼ ἐπαρχίες : α) τῆς

Τήνος : Ὁ γὰρ τῆς Εὐαγγελιστρίας.

Σύρου, β) τῆς Ἀνδρου, γ) τῆς Τήνου, δ) τῆς Κέας, ε) τῆς Μήλου, στ) τῆς Πάρου, ζ) τῆς Νάξου καὶ η) τῆς Θήρας.

1. Ἡ ἐπαρχία Σύρου περιλαμβάνει τὰ νησιά Σύρο, Γυάρο (Γιοῦρα), τὴ μικρὴ καὶ μεγάλη Δῆλο καὶ τὴ Μύκονο. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ὄλου τοῦ νομοῦ εἶναι ἡ Ἐρμούπολι (17 χ.κ.), ἡ μεγαλύτερη καὶ ἐμπορικώτερη πόλι τῶν Κυκλάδων. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Σύρος καὶ ἡ Μύκονος. Στὴ μικρὴ Δῆλο σώζονται τὰ εἰρηστικά ἀρχαίων ναῶν καὶ ἄλλες ἀρχαιοτάτες. Στὴ Δῆλο ἐγεννήθηκε ὁ Ἀπόλλωνας καὶ ἡ Ἄρτεμις, ὅπως ἐπίστευαν οἱ ἀρχαῖοι. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἡ Δῆλος ἦταν τὸ κέντρο τῆς ναυτικῆς ἡγεμονίας τῶν Ἀθηνῶν.

2. Ἡ ἐπαρχία Ἀνδρου ἔχει πρωτεύουσα τὴν Ἀνδρο (2 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις τοῦ νησιοῦ εἶναι τὸ Κορθι καὶ ἡ Μεσαριά. Τὸ νησι ἔχει πολλὰ ἀμπέλια καὶ ἐσπεριδοειδή. Περίφημη εἶναι ἡ ἱαματικὴ πηγὴ τῆς Σάριζας γιὰ τὸ ἐπιτραπέζιο νερό τῆς.

3. Ἡ ἐπαρχία Τήνου ἔχει πρωτεύουσα τὴν Τήνο (3 χ.κ.). Στὴν Τήνο εἶναι ὁ λαμπρὸς ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας, ὅπου γίνεται πανελλήνια πανήγυρι στίς 15 Αὐγούστου. Ἄλλη κωμόπολι εἶναι ἡ Πάνορμος, ὀνομαστή γιὰ τὰ λατομεῖα χρωματιστῶν μαρμάρων.

4. Ἡ ἐπαρχία Κέας περιλαμβάνει τὰ νησιά Κέα, Κύθνο καὶ Σέριφο. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Κέα (2 χ.κ.) Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Κύθνος καὶ ἡ Σέριφος.

5. Ἡ ἐπαρχία Μήλου περιλαμβάνει τὰ νησιά Μῆλο, Κίμωλο, Φολέγανδρο, Σίκινο καὶ μερικὰ ἄλλα μικρότερα. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Μῆλος (1.350 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Ἀπολλωνία καὶ ἡ Κίμωλος. Στὴ Μῆλο εὐρέθησαν πολλὰ ἀγάλματα καὶ μεταξὺ αὐτῶν τὸ σπουδαιότερο ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου, ποὺ φυλάσσεται στὸ μουσεῖο τῶν Παρισίων.

6. Ἡ ἐπαρχία Πάρου περιλαμβάνει τὰ νησιά Πάρο, Ἀντίπαρο, καὶ μερικὰ ἄλλα μικρότερα. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πάρος (3.500 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ Νάουσα καὶ οἱ Λεῦκες.

7. Ἡ ἐπαρχία Νάξου ἔχει πρωτεύουσα τὴ Νάξο (2.500 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ Ἀπείρανθος, ὁ Κόρωνας καὶ τὸ Φιλότιο.

8. Ἡ ἐπαρχία Θήρας περιλαμβάνει τὰ νησιά Θήρα, Θηρεσία, Ἀνάφη, Ἴο, Ἀμοργό, καὶ μερικὰ ἄλλα μικρότερα. Ἡ Θήρα καὶ ἡ Θηρεσία εἶναι νησιά ἠφαιστειογενῆ. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ Θήρα (1750 κ.). Ἄλλη κωμόπολι εἶναι ἡ Ἴος.

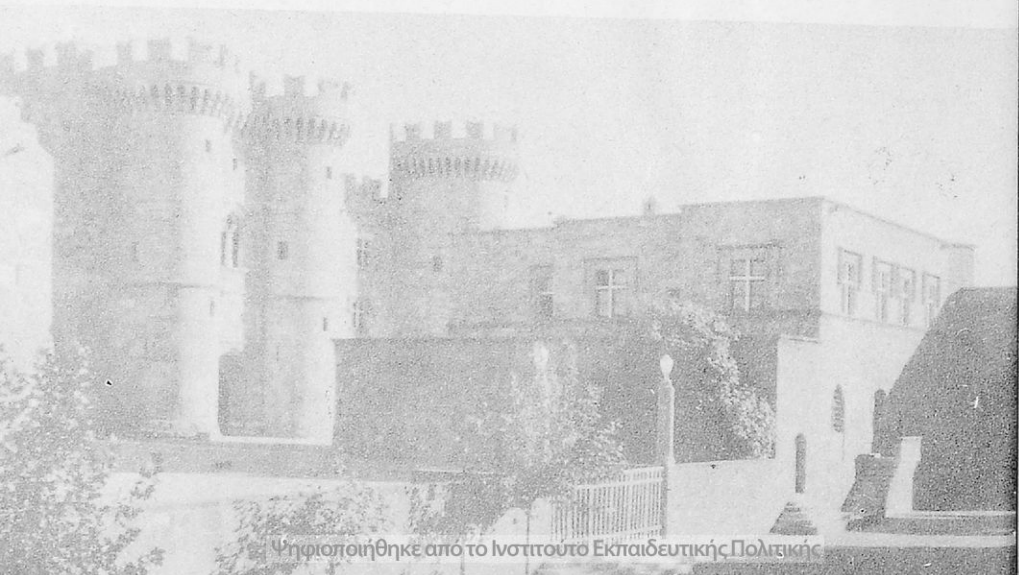
Ἱστορικοὶ τόποι : Δῆλος, Μῆλος, Τήνος.

Τμήμα Δέκατο

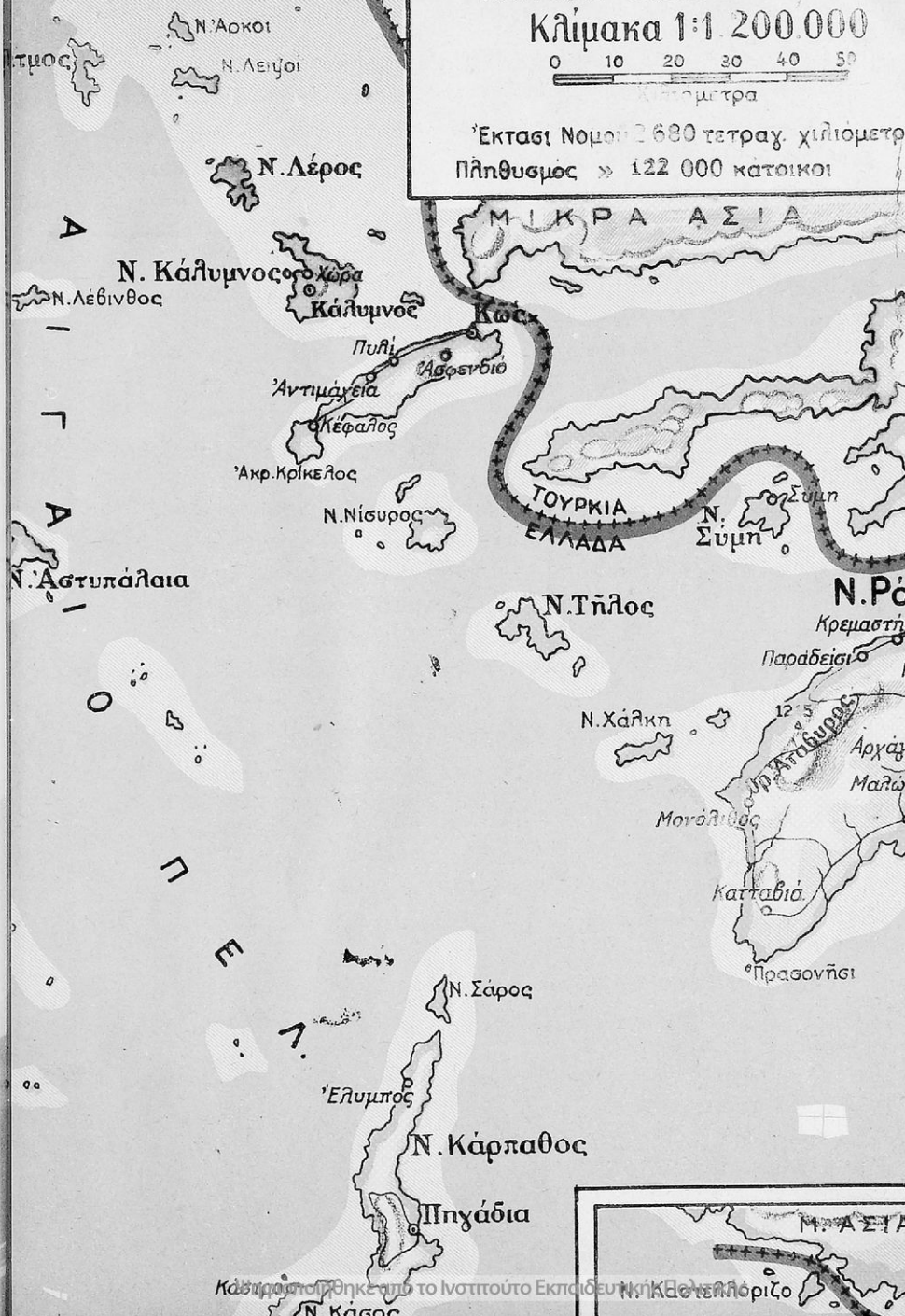
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

Τὰ Δωδεκάνησα εἶναι τὸ τμήμα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, ποῦ πρὶν ἀπὸ τὸν τελευταῖο παγκόσμιο πόλεμο ἦταν ὑποδουλωμένο στοὺς Ἴταλοὺς. Μετὰ τὸ τέλος ὁμως τοῦ πολέμου μᾶς τὰ παρεχώρησαν οἱ σύμμαχοι καὶ ἀπὸ τὴν 1η Μαρτίου 1948 ἐνώθησαν πλέον τὰ Δώδεκα αὐτὰ Νησιά μας μετὰ τὴ Μητέρα Ἑλλάδα.

Ρόδος : Ἡ εἴσοδος τοῦ φρουρίου.

Έκταση Νομού 2.680 τετραγ. χιλιόμετρα
Πληθυσμός » 122.000 κάτοικοι

Ὁ νομὸς Δωδεκανήσου

Ὅρια. Τὰ Δωδεκάνησα εὐρίσκονται πρὸς τὰ ἀνατολικά τῶν Κυκλάδων καὶ βρέχονται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο πέλαγος. Πρὸς τὰ Β.Α. συνορεύουν μετὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Νησιά. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὑπάρχουν περίπου 50 μικρὰ καὶ μεγάλα νησιά. Τὰ σπουδαιότερα εἶναι δώδεκα, γι' αὐτὸ ὠνομάσθησαν Δωδεκάνησα· καὶ εἶναι τὰ ἑξῆς: *Ρόδος, Κάρπαθος, Κάσος, Χάλκη, Σύμη, Τήλος, Νίσυρος, Κῶς, Ἀστυνάλεια, Κάλυμνος, Λέρος, Πάτμος.*

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῶν νησιῶν εἶναι ὄρεινó. Μερικὰ ὅμως νησιά ἔχουν παραλίες πεδινές καὶ εὐφορές. Τὸ ὑψηλότερο ὄρος εἶναι στὴ Ρόδο ὁ *Ἀτάβυρος.*

Ἱαματικὲς πηγές ἔχουν τὰ Δωδεκάνησα στὴ Νίσυρο καὶ στὴ Ρόδο τὰ *Λουτρὰ τῆς Καλλιθέας.*

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν νησιῶν εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινό.

Προϊόντα καὶ ἀσχολίες τῶν κατοίκων. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῶν νησιῶν εἶναι ὀπωρικά, λαχανικά, κρασιά, σφουγγάρια καὶ ψάρια. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ δενδροκαλλιέργεια, στὴν ἀμπελοργία, στὴν κηπουρικὴ, στὴν ἀλιεῖα καὶ στὴ σπογγαλιεῖα.

Συγκοινωνία. Ἡ Ρόδος ἔχει ἀεροπορικὴ καὶ ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Τὰ ἄλλα νησιά ἔχουν μόνον ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία.

Ἐπαρχίες. Ὁ νομὸς Δωδεκανήσου διαιρεῖται σὲ τέσσερες ἐπαρχίες: α) τῆς *Ρόδου*, β) τῆς *Καρπάθου*, γ) τῆς *Κῶ* καὶ δ) τῆς *Καλύμνου*.

1. **Ἡ ἐπαρχία Ρόδου** ἔχει πρωτεύουσα τὴ *Ρόδο* (24 χ.κ.) ὅπου μένει καὶ ὁ νομάρχης τῆς Δωδεκανήσου. Ἡ Ρόδος εἶναι πόλις ὠραιότατῃ μετὰ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα, δρόμους, κήπους, περιπάτους, καταστήματα καὶ ἀρχαιοτήτες. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους στὴν εἴσοδο τοῦ λιμανιοῦ τῆς ἦταν στημένο τὸ χάλκινο ἀγαλμα τοῦ Ἡλίου, ποῦ εἶχε ὕψος 45 μέτρα. Ἡ Ρόδος εἶναι περίφημο κέντρο παραθερισμοῦ. Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Τριάντα*, ἡ *Κρεμαστή*, ὁ *Ἀρχάγγελος*, οἱ *Καλοθιές*, τὸ *Παραδείσι* καὶ ἡ *Λίνδος*, μετὰ ἀρχαῖα ἐρεῖπια.

Στὴν ἐπαρχία τῆς Ρόδου ἀνήκουν καὶ τὰ νησιά Χάλκη, Τήλος καὶ Σύμη, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται στὴ σπογγαλιεῖα. Κυριώτερη κωμόπολις εἶναι ἡ *Σύμη*. Τὸ ἀνατολικώτερο νησι τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὸ ὄχυρὸ Καστελλόριζο.

2. **Ἡ ἐπαρχία Καρπάθου** περιλαμβάνει τὰ νησιά Κάρπαθο, Κάσο καὶ μερικά ἄλλα μικρότερα. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι τὰ Πηγάδια (1.100 κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ὁ *Ἐλυμπος* καὶ τὸ *Κάστρο* τῆς Κάσου. Ἡ Κάσος εἶναι ἱστορική γιὰ τὴν καταστροφή, ποὺ ἔπαθε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους τοῦ Ἰμπραήμ κατὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821.

3. **Ἡ ἐπαρχία Κῶ** ἔχει πρωτεύουσα τὴν Κῶ (9 χ.κ.). Ἄλλες κωμοπόλεις εἶναι ἡ *Ἀντιμάχεια*, τὸ *Ἀσφενδιό*, ὁ *Κέφαλος* καὶ τὸ *Πυλλί*. Στὴν ἐπαρχία τῆς Κῶ ἀνήκει καὶ ἡ Νίσυρος.

4. **Ἡ ἐπαρχία Καλύμνου** περιλαμβάνει τὰ νησιά Κάλυμνο, Λέρο, Πάτμο καὶ Ἀστυπάλαια. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας εἶναι ἡ *Κάλυμνος* (13 χ.κ.). Οἱ κάτοικοι τῆς Καλύμνου ἀσχολοῦνται στὴ σπογγαλιεία. Ἄλλη κωμόπολις εἶναι ἡ *Χώρα*. Ἡ Πάτμος εἶναι ἱστορική, γιατί ἐκεῖ ἔμεινε ἐξόριστος ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος καὶ ἔγραψε τὴ θεία του Ἀποκάλυψη. Ὄνομαστὸ εἶναι τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννη, ποὺ ἔχει καὶ πλούσια βιβλιοθήκη μὲ πολλὰ χειρόγραφα βιβλία.

Ἱστορικοί τόποι: Ρόδος, Λίνδος, Πάτμος, Κάσος.

Ρόδος: Ἀπομὴ τῆς νέας ἀγορᾶς καὶ τοῦ λιμανιοῦ τῆς πόλεως.

ΕΚΤΑΣΙ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ
 'Απογραφή 19 Μαρτίου 1961

<i>Γεωγραφικά διαμερίσματα</i>	<i>"Εκτασι τετρ. χιλιόμε.</i>	<i>Πληθυσμός</i>
1. Στερεά Έλλάδα και Εύβοια	24.979	2.805.000
2. Πελοπόννησος	21.556	1.090.000
3. Θεσσαλία	13.984	693.000
4. Ήπειρος	9.252	350.000
5. Μακεδονία	34.356	1.886.000
6. Θράκη	8.586	357.000
7. Έπτάνησα	2.236	211.000
8. Κρήτη	8.358	482.000
9. Νησιά Αιγαίου	6.689	354.000
10. Δωδεκάνησα	2.543	122.000

Η ΕΚΤΑΣΙ ΚΑΙ Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Από τοῦ ἔτους 1928 ἕως τὸ 1961

1828	47.516	753.400
1861	47.516	1.096.800
1870	50.211	1.457.890
1920	150.833	5.531.470
1928	129.880	6.204.680
1940	129.880	7.344.860
1951	132.560	7.632.800
1961	132.560	8.367.520

Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ἀπὸ τοῦ 1860—1961 (μαζὶ μὲ τοὺς γύρω συνοικισμοὺς)

<i>"Ετος</i>	<i>Πληθυσμός</i>	<i>"Ετος</i>	<i>Πληθυσμός</i>
1860	41.300	1928	452.920
1890	110.260	1940	690.260
1910	167.480	1949	767.860
1920	292.900	1951	894.160
		1961	1.260.000

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΟΡΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Όρη	Ύψος	Όρη	Ύψος
Όλυμπος	2911	Βέρνον (Βίτσι)	2128
Πίνδος	2637	Βέρμιο	2066
Βόρας (Καϊμακτσαλάν)	2524	Άθως	2033
Γράμμος	2520	Καλλιακούδα	2000
Γκιώνα	2510	Μαίναλον	1981
Παρνασσός	2457	Όσσα	1978
Ίδη (Ψηλορείτης)	2456	Χελιδών	1975
Λευκά Όρη	2452	Τόμαρος	1974
Άγραφα	2429	Μενοίκιο	1962
Ταΰγετος	2407	Παγγαίο	1956
Άθαμανικά	2392	Ροδόπη	1951
Κυλλήνη	2376	Πάρνωνας	1935
Άροάνια	2355	Παναχαϊκό	1926
Βαρδούσια	2350	Παναϊτωλικό	1924
Τυμφρηστός	2315	Τσαμαντά (Μουργκάνα)	1806
Λάκμος	2294	Άρτεμίσιο	1772
Έρύμανθος	2224	Έλικώνας	1748
Πιέρια	2194	Όθρη	1726
Βόιο	2192	Πήλιο	1601
Οίτη	2153	Πάρνηθα	1413

ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΟΙ ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Με τὸ μήκος τους σὲ χιλιόμετρα

Ποταμοί	Μήκος	Ποταμοί	Μήκος
Άλιάκμονας	314	Καλαμάς	96
Άχελῶς	216	Εύηνος	83
Πηνειὸς Θεσσαλίας	223	Άξιὸς (στὸ ἑλλην. ἔδαφος)	82
Έβρος (στὸ ἑλλην. ἔδαφος)	203	Σπερχεῖος	82
Νέστος (στὸ ἑλλην. ἔδαφος)	143	Εὐρώτας	80
Άραχθὸς	135	Λοῦρος	75
Άλφειὸς	111	Γαλλικὸς	74
Στρυμῶνας (στὸ ἑλλην. ἔδαφος)	104	Πηνειὸς (Πελοποννήσου)	72

ΤΑ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑ ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Με τὴν ἑκτασί τους σὲ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα

Νησιά	Ἔκτασι	Νησιά	Ἔκτασι
Κρήτη.....	8.264	Κύθηρα.....	262
Εὐβοία.....	3.580	Ἰκαρία.....	257
Λέσβος.....	1.614	Σκύρος.....	202
Ρόδος.....	1.404	Πάρος.....	196
Χίος.....	858	Τήνος.....	195
Κεφαλληνία.....	717	Σαμοθράκη.....	177
Κέρκυρα.....	489	Μήλος.....	161
Σάμος.....	481	Ἄμοργός.....	123
Λήμνος.....	477	Κάλυμνος.....	107
Νάξος.....	442	Ἰθάκη.....	103
Ζάκυνθος.....	401	Ἴος.....	103
Θάσος.....	398	Κέα.....	103
Ἄνδρος.....	384	Σκόπελος.....	96
Κῶς.....	295	Ἄστυπάλαια.....	95
Λευκάς.....	292	Σαλαμίνα.....	93
Κάρπαθος.....	288	Σίφνος.....	89

ΟΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΕΣ ΛΙΜΝΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Με τὴν ἑκτασί τους σὲ τετραγωνικὰ χιλιόμετρα

Λίμνες	Ἔκτασι	Λίμνες	Ἔκτασι
Τριχωνίδα.....	98	Πρέσπα Μικρὴ (ἑλλην.).....	38
Βόλβη.....	98	Ἄχινου.....	38
Ὀστρούβου.....	54	Δοϊράνη (ἑλληνικὴ).....	38
Λαγκαδᾶ.....	53	Ἕλικη.....	32
Βοιβηίδα.....	52	Καστοριάς.....	29
Πρέσπα Μεγάλη (ἑλλην.).....	47	Ἰωαννίνων.....	23

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.

Σελίς

Τμήμα Πρώτο.—Στερεά Ἑλλάδα καὶ Εὐβοία

1. Ὁ νομὸς Ἀττικῆς	14
2. Ὁ νομὸς Βοιωτίας	19
3. Ὁ νομὸς Φθιώτιδος	21
4. Ὁ νομὸς Φωκίδος	2'
5. Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.....	2
6. Ὁ νομὸς Εὐρυτανίας	2
7. Ὁ νομὸς Εὐβοίας	2

Τμήμα Δεύτερο.—Πελοπόννησος

1. Ὁ νομὸς Κορινθίας	4
2. Ὁ νομὸς Ἀργολίδος.....	4
3. Ὁ νομὸς Ἀρκαδίας	4
4. Ὁ νομὸς Ἀχαΐας	4
5. Ὁ νομὸς Ἠλείας	4
6. Ὁ νομὸς Μεσσηνίας	4
7. Ὁ νομὸς Λακωνίας	4

Τμήμα Τρίτο.—Θεσσαλία

1. Ὁ νομὸς Λαρίσης	45
2. Ὁ νομὸς Μαγνησίας	48
3. Ὁ νομὸς Τρικκάλων	50
4. Ὁ νομὸς Καρδίτσης	50

Τμήμα Τέταρτο.—Ἠπειρος

1. Ὁ νομὸς Ἰωαννίνων	54
2. Ὁ νομὸς Θεσπρωτίας.....	56
3. Ὁ νομὸς Ἄρτης	58
4. Ὁ νομὸς Πρεβέζης	60

Τμήμα Πέμπτο.—Μακεδονία

1. Ὁ νομὸς Θεσσαλονίκης	62
2. Ὁ νομὸς Χαλκιδικῆς	65
3. Γὰ Ἅγιον Ὄρος.....	66
4. Ὁ νομὸς Πιερίας.....	68
5. Ὁ νομὸς Ἠμαθίας.....	68
6. Ὁ νομὸς Κοζάνης	71

119

7. 'Ο νομός Καστοριάς	80
8. 'Ο νομός Φλωρίνης	80
9. 'Ο νομός Πέλλης	80
10. 'Ο νομός Κιλκίς	80
11. 'Ο νομός Σερρών	80
12. 'Ο νομός Καβάλας	80
13. 'Ο νομός Δράμας	82

Τμήμα Έκτο—Θράκη

'Ο νομός Ξάνθης	85
'Ο νομός Ροδόπης	86
'Ο νομός Έβρου	88

Τμήμα Έβδομο.—Νησιά του Ίονίου πελάγους

'Ο νομός Κερκύρας	91
'Ο νομός Λευκάδος	92
'Ο νομός Κεφαλληνίας	94
'Ο νομός Ζακύνθου	95

Τμήμα Όγδοο.—Κρήτη

'Ο νομός Χανίων	97
'Ο νομός Ρεθύμνης	98
'Ο νομός Ήρακλείου	100
'Ο νομός Λασηθίου	102

Τμήμα Ένατο.—Νησιά του Αιγαίου πελάγους

1. 'Ο νομός Λέσβου	104
2. 'Ο νομός Χίου	106
3. 'Ο νομός Σάμου	106
4. 'Ο νομός Κυκλάδων	109

Τμήμα Δέκατο.—Δωδεκάνησα

'Ο νομός Δωδεκανήσου.	113
----------------------------	-----

Διάφοροι Πίνακες.

'Η έκτασι και ό πληθυσμός τής Έλλάδος (19 Μαρτίου 1961)	116
'Η έκτασι και ό πληθυσμός τής Έλλάδος (1828—1951) ..	116
'Ο πληθυσμός τών Αθηνών (1860—1951)	116
Τά κυριώτερα όρη τής Έλλάδος	117
Οί κυριώτεροι ποταμοί τής Έλλάδος	117
Τά κυριώτερα νησιά τής Έλλάδος	118
Οί κυριώτερες λίμνες τής Έλλάδος	118

024000027911

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΤΑ ΠΡΑΙΟΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΑΞΙΣ Β'
 Νο 15 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
 » 15 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ

ΤΑΞΙΣ Γ'
 Νο 20 ΠΑΛΑΙΑ ΔΙΑΘΗΚΗ
 » 21 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
 » 23 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
 » 24 ΕΛΛΗΝΕΣ ΗΡΩΕΣ
 » 25 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
 » 27 ΠΑΤΡΙΔΟΓΡΑΦΙΑ
 » 28 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΑΞΙΣ Γ-Δ'
 Νο 32 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
 » 33 ΙΣΤΟΡΙΑ (α' έτος συνδ.)
 » 34 ΙΣΤΟΡΙΑ (β' έτος συνδ.)
 » 35 ΓΕΩΓΡ. ΕΛΛΑΔΟΣ
 » 36 ΧΑΡΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΑΞΙΣ Δ'
 Νο 38 ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ
 » 40 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ
 » 42 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ
 » 43 ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ
 » 44 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ
 » 46 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

• Συγγραφείς οι αριστοί των δοκίμων Έλλήνων συγγραφέων βοηθητικών βιβλίων
 • Περιεχόμενον συμφωνόν με τας νεωτέρας παιδαγωγικάς αντιλήψεις, εθλητικόν και μεθοδικόν. • Εικονογραφία
 φησι μοναδική υπό κορυφαίων Έλλήνων καλλιτεχνών. • Στοιχειώδης
 χειροτέχνης μονοτάπη • Εκτύπώσεις ΟΦΘΣΕΤ με έξωφύλλα εξ
 χρωμασ και πολύχρωμοι αι εσωτερικοί σελίδες. • Σχήμα πρακτικόν
 • Έκδοσις καλλιτεχνική επί λευκού χάρτου. • Γραμμάται συνήθε

ΤΑΞΙΣ Ε'
 Β' Νο 60 ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤ. ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
 » 64 ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'
 » 67 ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε'
 » 68 ΧΑΡΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΝ Ε'
 » 70 ΦΥΣ. ΠΕΙΡ.-ΧΗΜΕΙΑ Ε'
 » 71 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ Ε'

Γ' » 74 ΕΥΑΓΓΕΛ. ΠΕΡΙΚΟΠΑΙ Ε-ΣΤ'
 Γ' » 76 ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ Ε-ΣΤ'
 Γ' » 77 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ Ε-ΣΤ'
 Γ' » 78 ΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ Ε-ΣΤ'
 » 79 ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗ Ε-ΣΤ'
 » 80 ΓΕΩΜΕΤΡΙΑ Ε-ΣΤ'
 » 81 ΦΥΣ. ΠΕΙΡ.-ΧΗΜ. (α' έτος) Ε-ΣΤ'
 » 82 ΦΥΣ. ΠΕΙΡΑΜ. (β' έτος) Ε-ΣΤ'
 » 83 ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡ. (α' έτος) Ε-ΣΤ'
 » 84 ΦΥΣ. ΙΣΤΟΡΙΑ (β' έτος) Ε-ΣΤ'

ΤΑΞΙΣ ΣΤ' ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΤ'
 Νο 86 ΚΑΤΗΧ. ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΣΤ'
 » 89 ΟΙ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΜΟΥ ΣΤ'
 Δ' » 90 ΝΕΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΣΤ'
 Δ' » 93 ΓΕΩΓΡΑΦ. ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ'
 Δ' » 94 ΧΑΡΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΣΤ'
 Δ' » 96 ΦΥΣ. ΠΕΙΡ.-ΧΗΜΕΙΑ ΣΤ'
 Δ' » 97 ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤ'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΛΥΡΟΣ & ΟΙΟΙ
 ΑΘΗΝΑΙ